

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2017 / 06 FİYATI: 5 TL

Atatürk'ü Zübeyde Hanım'a Cumhuriyeti Atatürk'e Borçluyuz

Cengiz Özakıncı'nın yazısı 13. sayfada

Prof. Haberal
Amerikan
Cerrahlar
Koleji'nin
Türk
Bölümü
Toplantısı'na
Ev Sahipliği
Yaptı Sh: 9

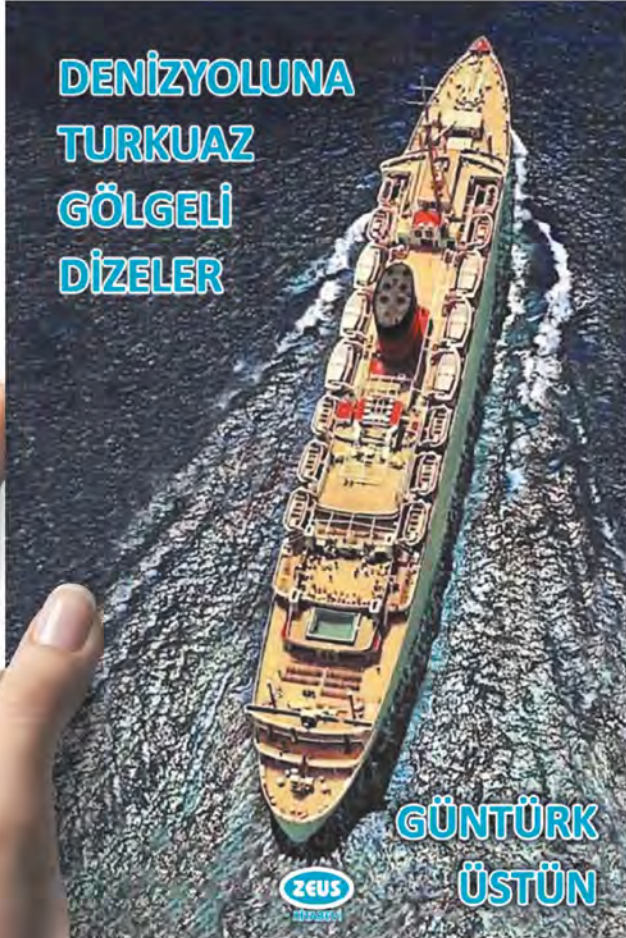
Başkent
Üniversitesi
Thermopolium
Gastronomi
Akademisi
Kapılarını
Genç Şef
Adaylarına
Açtı Sh: 41

Kaya Boztepe:
Bir
Mucizenin
Hikayesi Sh: 23
Tekin Özertem:
Kölelikten
Kurtuluş Sh: 83
Sedem Demir:
Alzheimer

Sabriye Aşır:
Operamızın
Miladı
Naum
Tiyatrosu
Sh: 97
Nuray
Bartoschek:
Özgürlük
Deneyi Sh: 121

Duygusal ve düşünsel dikkatin yanı sıra, şair içtenliğini de koruyarak yazdığı bu beşinci kitabıyla G nt rk  st n, deniz ve denizciliğin adeta dokusuna işlemiş macera tutkusunu, emeği, yalnızlığı, başına buyrukluğu, acıyı ve ölümü kendine özgü dizelerle aktarıyor.

Deniz canlılarına “Dostlarım”, deniz taşıtlarına “Kardeşlerim” diye seslenen ilginç duyarlıkta bir  airden hem enginlerin hem de  irin büyüleyici dünyasına açılmayı hedefleten bir yapıt.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anıtsal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**

Yardımcısı :

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir
kültür hizmeti olan Bütün Dünya
2000, Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*Aküm Reklamcılık, Danışmanlık
ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve
Ticaret A.Ş.'nin 1. Caddesi
No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresinde hazırlanmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Gülbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Prof. Dr. Kemal Arı,
Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydinel, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe,
Haluk Cansın, Nevin Dedeoğlu, Dr. Cihangir Dumanlı,
Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop, Gülbüz Evren,
Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü, Nilay Karatosun,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Saniye Özden,
Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarıhan,
Sezin San Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Melek Şirin Tolga, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver,
Orhan Velidedeoğlu, Dr. Öğüt Yazman, Aylin Yengin,
Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16
Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No:159
Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 25 / 05 / 2017

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

MÜMTAZ İDİL - 11.07.1952 - 15.05.2017

UNUTMAYACAĞIZ

İŐIKLAR İÇİNDE OL

HUZUR İÇİNDE UYU

- 5** Cehennem Ötekilerdir
Dr. Ufuk Akyol
- 6** Yazarımız Mümtaz İdil
Sonsuzluğa Uğurlandı

9

**Amerikan Cerrahlar Koleji'nin
Türk Bölümü Toplantısı'na
Prof. Dr. Haberal Ev Sahipliği
Yaptı**

- 13** Atatürk'e İftiralar ve Sahte
Belgeler *Cengiz Özakıncı*
- 19** Amasya Bildirisi
Dr. Cihangir Dumanlı
- 23** Bir Mucizenin Hikayesi
Kaya Boztepe
- 27** Atatürk ve Reşit Galip
A. Erdem Akyüz
- 33** İnönü Soyadı ve Eğitim
Cengiz Önal
- 38** Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 41** Thermopolium Gastronomi
Akademisi Kapılarını Genç
Şef Adaylarına Açtı
- 45** Mete Akyol için Anma
Programı Düzenlendi
- 47** Mümtaz İdil *Yahya Aksoy*
- 49** Matkapla Açılan İlk Kuyunun
Hikâyesi *Necdet Pamir*
- 54** Alev Saçan Bir Yıldız Olmak
Berk Yüksel
- 57** John Freely *Konur Ertop*
- 62** Matematik Onun İçin Yaşam
Demekti *Yücel Aksoy*

- 67** Türklerin Rodos'u Alacağına
İlişkin Kehanetler *Gürbüz Evren*
- 73** Nizamülmülk *Yaşar Öztürk*
- 79** Toplu Fırar *Zeki Sarıhan*
- 83** Kölelikten Kurtuluş
Tekin Özertem
- 88** Özgürlük ve Sanat
Yahya Aksoy
- 91** İsmet Atlı *Metin Gören*
- 94** Méduse'ün Sali
Haluk Erdemol
- 97** Naum Tiyatrosu *Sabriye Aşır*
- 101** En Alttaki Taş *Mehmet Uhri*
- 105** Kendim Olmayı Seçiyorum
Melek Şirin Tolga
- 108** İnsanlar Yok Olduktan Sonra
Mehmet Ünver
- 113** Watson'la Tanışmak
Necef Uğurlu
- 117** Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 121** Özgürlük Deneyi
Nuray Bartoschek
- 125** Bal Anıları
- 129** Anadolu *Bülent Kocaoğlu*
- 133** Polignano a Mare
İzlen Şen Toker
- 137** Alzheimer *Sedem Demir*
- 141** Egzersiz *Sabriye Aşır*
- 145** Endişeli İnsanlarda Empati
Duygusu Daha Yüksek
- 147** Sophia Loren *Mümtaz İdil*
- 32** İlk Dersimiz Türkçe
- 40** Bilginizi Denetleyin
- 82** Fırçalayarak
- 151** Çözümler
- 152** Yarının Büyüklüğü
- 154** Bulmaca
- 156** Satranç
- 158** Bize Gönderilen Kitaplardan
- 160** Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Adalet gücü bağımsız olmayan bir ulusun, devlet halinde varlığı kabul olunamaz.*
- *Özgürlüğün de, bağımsızlığın da, adaletin de dayanak noktası ulusal egemenliktir.*
- *Ulus, hızlı ve kesin adaleti sağlayan uygar yöntemler ister.*
- *Ulusların yargılama hakkı, bağımsızlığın ilk koşuludur.*
- *Adaleti konuşmaktan çekinmeyiniz.*
- *Yargıç arkadaşlar, siz kanun adamlarısınız. Ellerinize ulusun, vatanın her türlü hak ve çıkarlarını koruyan yasalar verilmiştir. Türk ulusunun tüm haklarını savunurken bu noktalar önemle anımsanmalıdır.*
- *Adliyemizin emin olduğumuz yüksek yeteneği sayesinde ki; cumhuriyet olağan gelişmeyi izleyebilecek ve her türlü şekil ve kılıktaki tecavüzlere karşı vatandaşın haklarını ve memleketin düzenini koruyabilecektir.*
- *Güvenlik ve adalet işleriyle ilgili yönetimlerde ve kanunlarda kolaylık, çabukluk, açıklık ve kesinlik temel ilkedir.*
- *Hürriyet kayıtsız şartsız serbest olmak değildir. Onun akitleri, şartları vardır. Kayıtsız şartsız serbest olmak, ormanlardaki hayvanlara mahsus-tur. İlmî esaslara göre ferdin hürriyeti başkasının hürriyetinin hududu ile sınırlıdır. Bir başkasının hürriyet hakkını tanımayan kendi hürriyet hakkını da tanıtamaz. Siyasi anlayış sahibi olan hakiki ve zeki inkılapçılar bu leke-den masundurlar. Onlar ne vakit şiddet ne vakit yumuşaklık göstereceklerini bilirler. Milletlerini hürriyet ve adalete doğru yürütürler.*

K Atatürk

Cehennem Ötekilerdir

içinde yaşadığınız toplumun yazılı olmayan kuralları var biliyorsunuz. Dünyanın hangi ülkesinde, şehrinde yaşıyor olursanız olun, üyesi olduğunuz topluluğun yazılmamış hatta dillenmemiş kuralları var. Her

ülkede, şehirde egemen olan kültürün şekillendirdiği, o ülkede, şehirde yaşayan her bir kişinin bildiği ama hiç yazılmayan, konuşulmayan kurallar var.

Topluluğun her bir üyesine biçilip verilmiş, zaman içinde değişen, roller var.

Biliyorsunuz.

Bir yerlerde okumadınız hiç. Duymadınız da ama var.

Yaşamınız boyunca o rolünüzü üzerinize takınacak, o kurallar çerçevesinde davranışlarınızı belirleyeceksiniz.

Biliyorsunuz ki bu, mutlu olabilmenin şartıdır. Size uygun görülen rolü oynayacak, içine konduğunuz

kalıbın şeklini alacaksınız.

Topluma ne kadar uyarsanız, o kadar mutlu yaşarsınız.

Ya ötekilerin size uygun gördüğü kuralları, rolü, kalıbı reddederseniz ne olur?

**Dünyanın
hangi ülkesinde,
şehrinde yaşıyor
olursanız olun,
üyesi olduğunuz
topluluğun
yazılmamış
hatta
dillenmemiş
kuralları var.**

Topluluğun diğer üyelerinin göstermeyi akıl dahi edemedikleri cesareti ortaya koyar ve “**Hayır!**” dersiniz ne olur?

Toplum sizi dışlar, bu yetmez saldırır, tüketmeye, yok etmeye çalışır ama siz özgürlüğünüze kavuşur, ruhunuzun gerektirdiği yaşamı

yaşarsınız.

Özgür toplum, bireyleri üzerindeki bu yazılmamış, dillenmemiş baskıya karşı çıkabilen, kendi yaşamını, kendi kurallarına göre şekillendirebilen cesur bireylerin oluşturduğu toplum olmalıdır.

Bunu bir düşünün derim. •

ufukakyolbd@gmail.com

Yazarımız Mümtaz İdil Sonsuzluğa Uğurlandı

Geçtiğimiz ay 15 Mayıs'ta yaşamını yitiren, Bütün Dünya'nın sürekli yazarı, Odatv Ankara Temsilcisi Gazeteci-Yazar Mümtaz İdil, ailesi, dostları, sevenleri ve okurları tarafından sonsuzluğa uğurlandı.

Altı yılı aşkın süredir, bu sayfalarda değerli yazılarını okuduğunuz yazarımız Mümtaz İdil, uzun zamandır sağlık sorunları dolayısıyla tedavi görmekte ve yazılar yazmayı hasta yatağından, yaşamının son

anlarına dek sürdürmekteydi. Mümtaz İdil, 17 Mayıs günü Ankara Kocatepe Camisi'nde düzenlenen cenaze töreninin ardından, Karşıyaka Mezarlığı'nda defnedildi.

İdil'in cenaze törenine; CHP Grup Başkanvekili **Özgür Özel**, Bağımsız Ankara Milletvekili **Aylin Nazlıhaka**, CHP Milletvekili **Aytun Çıray**, CHP Milletvekili **Fikri Sağlar**, eski Kültür Bakanı **Suat Çağlayan**, eski Devlet Bakanı **Ufuk Söylemez**, Fox TV Ankara Temsilcisi **Sedat Bozkurt**, kumpas davasında hayatını kaybeden **Ali Tatar**'ın ağabeyi **Ahmet Tatar**, CHP eski Milletvekili **Adnan Keskin**, Odatv İmtiyaz Sahibi gazeteci yazar **Soner Yalçın**, Odatv Genel Yayın Yönetmeni **Barış Pehlivan**, Odatv Haber Müdürü **Barış Terkoğlu**, Odatv Ankara Haber Müdürü **Müeyesser Yıldız**, **Nihat Genç**, **Ahmet Yıldız**, **Nurzen Amuran**, **Ali Rıza Aydın**, Parlamento Muhabirleri Derneği Başkanı **Göksel Bozkurt**, **Coşkun Musluk**, eski Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri **Bülent Serim**, **Tevfik Kızılkaya**, gazeteci

Atıla Aşut, eski CHP Milletvekili **Emine Ülker Tarhan**, eski Ankara Üniversitesi Rektörü **Cemal Taluğ**, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. **Gökhan Atılğan**, gazeteci **Hikmet Çiçek**, **Semih Dikkatli**, **Faruk Bildirici**, **Ömer Faruk Eminağaoglu**, **Hamdi Yaver Aktan**, **Ahmet Müfit**, **Ertan Günciner**, **K. Murat Yıldız**, **Mümtaz İdil**'in ailesi, dostları, sevenleri ve okurları katıldı.

MÜMTAZ İDİL'İN YAŞAMI

1952 yılında Zonguldak'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Zonguldak'ta tamamladı. 1974'te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne "misafir öğrenci" olarak devam etti.

Prof. Dr. Cem Eroğul ve Prof. Dr. Mete Tunçay'ın öğrencisi oldu. Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde İoanna Kuçuradi ve Oruç Aruoba'nın öğrencisi oldu.

A.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünde iki yıl

yüksek lisans eğitimi gördü. Prof. Dr. İnci San ve Prof. Dr. Cahit Kavcar'ın öğrencisi oldu.

1992 yılında Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcısı oldu. Bir yıl sonra aynı bölümün Genel Müdürlüğüne geçti ve bir yıl bu görevi yürüttü. Daha sonra yeniden gazeteciliğe döndü.

Sırasıyla Siyah Beyaz gazetesinde Yazı İşleri Müdürlüğü, Günaydın gazetesinde Ankara İstihbarat Şefliği, Akşam gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

1998 yılında yeniden Kültür Bakanlığı'na Basın Müşaviri olarak döndü. Aynı yılın sonunda Çorum İl Kültür Müdürlüğü'ne sürüldü ve 2002 yılında Müsteşar Yardımcısı olarak Ankara'ya döndü, 2003 yılında emekli oldu.

1977 yılında Dönemeç dergisinde edebiyat hayatına atılan Mümtaz İdil'in bugüne kadar Türk Dili, Sanat Olayı, Yarın, Bilim ve Sanat, Dönemeç, Varlık, Gösteri, Cumhuriyet Kitap Eki, Türkiye Yazıları gibi periyodik yayınlarda binden fazla

makalesi yayınlandı.

Akşam, Günaydın, Siyah Beyaz gazetelerinde köşe yazarlığı da yapan İdil, Başkent Üniversitesi yayın organı Bütün Dünya dergisinin sürekli yazarları arasında yer aldı.

İdil, profesyonel gazeteciliğe 1984 yılında ANKA Ajansı'nda dış politika muhabiri olarak başladı.

Daha sonra aynı ajansta ekonomi bölüm şefliği görevini üstlenen İdil, İngilizce yayınlanan Anka Review dergisi editörlüğünü yaptı.

Anka Ekonomik Bülten'in editörlüğünü de üstlendi. 2009'dan bu yana Odatv Ankara temsilciliği görevini sürdüren İdil, aynı zamanda Gaziantep Haberler, Dağarcık gibi gazete ve dergilerin de Ankara temsilciliğini de yürütüyordu.

Mümtaz İdil, Etkin Yayınevi, Öteki Yayınevi, Ka Kitap gibi yayın kuruluşlarının yönetim kurulunda yer aldı ve Ankara temsilciliği görevinde bulundu.

Yayımlanmış 17 eseri bulunan Mümtaz İdil, iki çocuk babasıydı. •

Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Toplantısı'na Prof. Dr. Haberal Ev Sahipliği Yaptı

Bütün Dünya
YAZI GRUBU

Dünyanın en saygın tıp derneklerinin başında gelen Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Toplantısı'na, Başkent Üniversitesi kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği'nin seçilmiş Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal ve Başkent Üniversitesi ev sahipliği yaptı.

Geçtiğimiz ay 11-12 Mayıs günlerinde, Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Yerleşkesi'nde düzenlenen

Amerikan Cerrahlar Koleji Türk Bölümü Toplantısı, dünyaca ünlü bilim insanlarının bir araya gelmesini sağladı.

Toplantının açış konuşmasını yapan Prof. Dr. Haberal, 104 yıllık bir tarihe ve 80 bine yakın üyeye sahip Amerikan Cerrahlar Koleji'nin, 117 Türk üyesinden 34'ünün Başkent Üniversitesi akademisyenleri olduğuna vurgu yaptı. Haberal,

Prof. Dr. Mehmet Haberal iki gün boyunca devam eden Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Toplantısı'na katılan bilim insanlarını ağırladı.

Başkent Üniversitesi'nin çalışmalarıyla ilgili olarak da katılımcılara bilgi verdi. Konuşmasının ardından Prof. Dr. Haberal'a, Başkent Üniversitesi İstanbul Hastanesi'nden Genel Cerrah Prof. Dr. Cemalettin Topuzlu tarafından Amerikan Cerrahlar Koleji Türk Bölümü Faaliyet Belgesi takdim edildi. Haberal da, o belgeyi Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Başkanı Prof. Dr. Hakan Özkardeş'e sundu.

Toplantının, Prof. Dr. Mehmet

Haberal'ın oturum başkanı olduğu ilk bölümünde Prof. Dr. Patricia Numann ve Prof. Dr. Ronald Tompkins'in bilimsel sunumlarının ardından, katılımcılardan gelen sorular yanıtlandı. Cerrahi enfeksiyon konusunda önemli bilgilerin paylaşıldığı toplantının, Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal, Prof. Dr. Cemalettin Topuzlu ve Prof. Dr. Patricia Numann'ın oturum başkanlığını yürüttüğü bölümünde ise, Başkent

Prof. Dr. Ronald Tompkins, Prof. Dr. Mehmet Haberal, Prof. Dr. Patricia Numann, Prof. Dr. Cemalettin Topuzlu ve konuklar Başkent Üniversitesi'ni birlikte gezdiler.

Amerikan Cerrahlar Koleji Türk Bölümü Toplantısı'nın açılış konuşmasını Prof. Dr. Haberal yaptı.

Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Hande Arslan, Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Başkanı Prof. Dr. Hakan Özkardeş, Başkent Üniversitesi Hastanesi Enfeksiyon Hastalıkları

Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Toplantısı'nın ikinci gününün ilk oturumunda ise, oturum başkanlığını Prof. Dr. Mehmet Haberal, İnönü Üniversitesi Karacığeçer Nakli Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Sezai Yılmaz ve Başkent

Amerikan Cerrahlar Koleji Türk Bölümü Başkanı Prof. Dr. Hakan Özkardeş, Prof. Dr. Mehmet Haberal ve Kolan Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sadık Yıldırım

Prof. Dr. Haberal', Başkent Üniversitesi İstanbul Hastanesi'nden Genel Cerrah Prof. Dr. Cemalettin Topuzlu tarafından kendisine verilen Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türkiye belgesini Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Başkanı Prof. Dr. Hakan Özkardeş'e takdim etti.

11-12 Mayıs günlerinde, Başkent Üniversitesi'nde düzenlenen **Amerikan Cerrahlar Koleji Türk Bölümü Toplantısı, dünyaca ünlü bilim insanlarının bir araya gelmesini sağladı.**

Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroşirürji Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Nur Altınörs yaptı.

Toplantının ikinci gününün ilk bölümünde; Amerikan Cerrahlar Koleji üyesi Genel Cerrah Dr. Yousry El-Shabasi, Başkent Üniversitesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Pınar Zeyneloğlu, Başkent Üniversitesi Genel Cerrahi

Anabilim Dalı'ndan Öğr. Gör. Dr. Tevfik Avcı, Yrd. Doç. Dr. Mahir Kınap ve Yrd. Doç. Dr. Ebru Ayvazoğlu Soy sunumlarını yaptılar.

Başkent Üniversitesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Esra Kuşçu ve Gazi Üniversitesi Genel Cerrahi Bölümü'nden Prof. Dr. Aydın Dalgıç'ın başkanlığı üstlendiği son oturumda ise, Başkent Üniversitesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Ali Ayhan, Uzman Doktor Latife Atasoy, Başkent Üniversitesi Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Nur Altınörs, Başkent Hastanesi

Göz Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Gürsel Yılmaz ve Başkent Üniversitesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı'ndan Dr. Ateş Mahmuti sunum yaptı.

Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türk Bölümü Başkanı Prof. Dr. Hakan Özkardeş, Başkent Üniversitesi

İstanbul Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemalettin Topuzlu ve Kolan Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sadık Yıldırım da, toplantının son derece yararlı geçtiğini belirttiler ve bu bilimsel toplantıya ev sahipliği yapan Prof. Dr. Haberal'a teşekkür ettiler. •

(Fotoğraflar: **Murat Ekinci**)

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Tarih Üzerinden Psikolojik Savaş

Atatürk'e İftiralar ve Sahte Belgeler

Doksanbir yıl önce Amerika'da Boston Advertiser adlı yerel gazetenin 21 Şubat 1926 günlü sayısında yayımlanan bir yazı, yıllar sonra Türkiye'de, Atatürk'ü karalama-ya yönelik yayınlarla tanınan bir derginin Mayıs 2017 sayısında kapak konusu oldu. Atatürk'e yönelik çirkin saldırılarla dolu olan bu yazı, söz konusu dergi tarafından kamuoyuna *Latife Hanım'ın Atatürk'ten ayrıldıktan sonra bir*

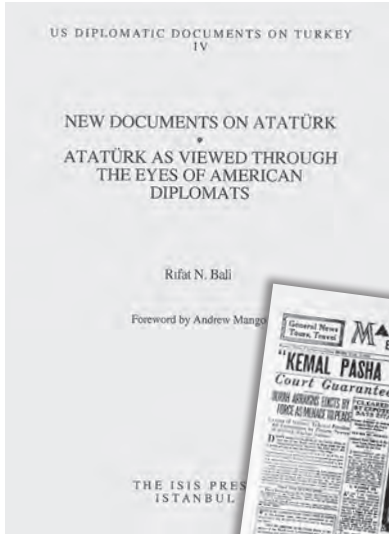
dostuna gönderdiği mektup olarak sunulmuştu. 13.05.2017 Cumartesi günü 21:30'da Kanal B'de Levent Yıldız'ın sunduğu *Tarihin Bilinme-*

geçmişten geleceğe mühürlenmiş zaman

Levent Yıldız'ın sunduğu
Cengiz Özakıncı'yla Tarihin Bilinmeyen Yüzü
ÖZGÜN BELGE VE BİLGİLERLE
Her Cumartesi 21:30'da Kanal B'de

yen *Yüzü* programında, bu mektubun Latife Hanım'a ait olmadığını, hem içerik hem biçim olarak sahte olduğunu, belgelerle kanıtladık.

Latife Hanım'a ait olduğu ileri sürülen mektup, bu dergiden önce, 2007'de, Rifat N. Bali'nin Türkiye'de İngilizce olarak yayımlanan "*New Documents on Atatürk*" / "*Atatürk As Viewed Through The Eyes Of American Diplomats*" kitabında fotokopisiyle birlikte tam metin olarak yer alıyordu.

Rifat N. Bali'nin 2007'de Türkiye'de İngilizce olarak yayımlanan kitabının 23-27. sayfaları, Boston Advertiser gazetesinin 21.02.1926 günlü sayısında Latife Hanım'a ait olduğu ileri sürülen mektubun fotokopisini ve tam metnini içeriyor.

Atatürk biyografileriyle tanınan İngiliz yazar Andrew Mango, Rifat N. Bali'nin bu kitabına yazdığı "*London, March 2006*" imzalı önsözde: "*Bu mektup Boston Advertiser Gazetesi'nde 1926'da Atatürk'ün boşanmış eşi Latife Hanım'ın imzası ile çıktı ki, bu bana açık bir sahtekarlık gibi geliyor. Hiçbir Türk hele Latife gibi yurtsever biri, Atatürk'ün yakınındaki grup hakkında 'genç, histerik ve içi boş kafalı Türkler' demez.*" diyordu.

Oysa, Andrew Mango'nun belirttiğinden başka, sözkonusu "mektup"un Latife Hanım'a ait olamayacağını sahte olduğunu gösteren daha pek çok kanıt vardı. Örneğin Latife Hanım'a ait olduğu ileri sürülen şu sözler:

"(Gazi) bana, askeri anlamda Yunan ordularını

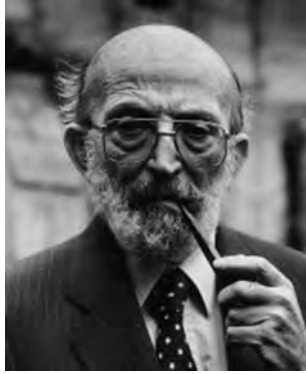
Anadolu'dan çıkartmanın, Anadolu'nun o dönemde içinde bulunduğu şartlardan bihaber olan dünya kamuoyunun zannettiği kadar büyük bir zafer olmadığını söyledi. Daha sonra bir adım daha ileri gitti ve Türk ordusu olmasa bile Yu-

nanların Anadolu'da altı ay daha kalmaları durumunda muhtemelen açlıktan ölecek hale geleceğini,

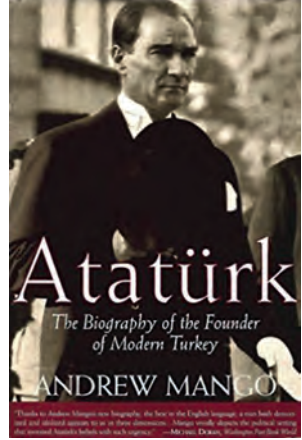

çünkü ne yeterli mühimmata, ne gıdaya, ne de giyecek kıyafete sahip olduklarını söyledi.”^[1]

Oysa gerçek tam tersiydi. Ordularımızın Büyük Taarruz ile Yunan ordularını denize döktüğü 9 Eylül 1922 Zaferimizden

Andrew Mango (1926-2014)
ve Atatürk biyografisi.

kısa bir süre sonra Ankara'ya giden İngiliz gazeteci Grace Mary Ellison, Atatürk ile yaptığı görüşmeyi kitabında şöyle aktarıyordu:

“Başarı kazanacağınızdan hiç şüpheleniz oldu mu?” diye sordum.

“Hayır asla” diye karşılık verdi. “Ben bütün geleceği ilk anda gördüm (hatta silâhımız olmadığı zaman bile) ve en sonunda da öyle oldu. Kan dökümünü ve yıkımı önlemek için geciktik. Fethi Bey son bir çare olarak Londra'ya gitti. Çünkü biz kanla değil, mürekkeple yazılmış bir antlaşma istedik.”

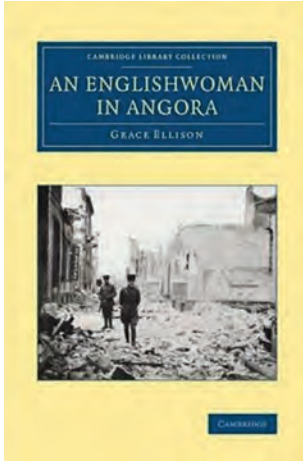
Bu büyük adamın bu mükemmel davranışı savaşta perişan olmuş nesli için barış isteme konusunda son bir çabası sayılmaz mıydı? Kudretinden emin, kendisi için kazanacağı şerefi bildiği halde bu insan Yunanlıların barış içersinde geri çekilmelerini zorlasınlar diye büyük devletleri ikna için üç ayrı girişimde bulunmuştu. (...) “Eğer, herhangi bir kimse ona eserinden söz etse o, ya “ben görevimi

yaptım“ diyecek ya da bütün şerefi meclise yükleyecektir. Ben birçok büyük Avrupa devlet adamlarıyla konuştum, fakat hiç birini ondan daha alçak gönüllü bulmadım. Acaba bu Avrupalı devlet adamlarından hangisi şartlar bu kadar aleyhineyken böyle büyük zafer kazanmıştır?”^[2]

“Çünkü biz kanla değil, mürekkeple yazılmış bir antlaşma istedik.”

Latife Hanım'a ait olduğu ileri sürülen “mektup”ta yer alan şu sözler de bu mektubun sahte olduğunun diğer bir kanıtı: *“(Gazi) ikimizin de tanıdığı o becerikli kadının etkisi altına girdi (...) tekke ve zaviyelerin kapatılması, bazı kılık ve kıyafetlerin yasaklanması, bazılarını giymenin zorunlu kılınması gibi kararlar böyle alındı.”^[3]*

Oysa sözü edilen bu devrimler

Grace Mary Ellison ve 1923'te yayımlanan kitabı: "Bir İngiliz Kadını Ankara'da"

dünyanın gözleri önünde gerçekleşmiştir ve nasıl gerçekleştikleri de belgelerle kanıtlıdır. Şeyh Said İsyanı'nın bastırılmasından sonra, isyancıları yargılayan Şark İstiklal Mahkemesi, yargılamanın sonunda verdiği 28.06.1925 günlü kararda, tekke ve zaviyeleri "menba-ı şer ve fesad yuvası" olarak nitelemiş ve mahkemenin yargı çevresinde kalan tekke ve zaviyelerin kapatılmasına karar vermiştir.^[4] Mahkemenin bu kararı daha sonra TBMM'ni harekete geçirmiş ve Meclis 30.11.1925 günlü oturumunda kabul ettiği 677 sayılı yasayla, tekke ve zaviyelerin bütün Türkiye'de kapatılmasına karar vermiştir.^[5] 671 No'lu "Şapka İktisası Hakkında Kanun" da yine TBMM'nin 25.11.1925 oturumunda kabul edilmiştir. Mustafa Kemal her iki yasanın çıkmasından üç buçuk ay önce 05.08.1925'te Latife Ha-

nımdan ayrılmış bulunuyordu. Bir takım giyisilerin yasaklanması da yine TBMM'de milletvekillerince yapılan önerilerle gerçekleşmişti. Meclis'in 21.02.1925 günlü oturumunda söz alan Karesi milletvekili

Vehbi Bey'in bu konudaki önerisi şöyleydi:

- (...) bendenizin Diyanet İşleri Riyasetinden beklediğim -Her vekâletten beklediğim gibi- meslek mesalesidir. Onlar da mesleklerine sahip olsun, **Her başına iki arşın sarık saran kimse, hocayım diye milletin arasında dolaşmasın.** (Bravo sesleri) Binaenaleyh Diyanet İşleri Riyaseti mesleğini temsile kudretyab olan kimlerdir, onları tespit etmelidir ve buna bir kıyafeti mahsusla vermelidir. Yarın bendeniz başıma iki arşın sarık sararak çıksam milletin arasına, dilimin tatlılığına, fesahatime, belâgatime güvensen de, "bu Cumhuriyet bu islâmiyete mugayirdir" diye hezeyan savursam, mani yoktur. Bu, addedilecektir ki şer'i şerifin ahkâmı böyledir. Neden? çünkü başında sarıklı bir hoca söyledi. (Doğru sesleri) Bunun için bendeniz şimdiye kadar ihmal edilen bu işin her şeyden evvel halini talep ediyorum. Başına sarık,

sırtına cübbe giyecekler bir şihadet-name ve tasdikname alsın. **Rastgelen başında üç arşın beyaz sarıkla halkı dolandıрмаğa çıkmasın ve bu itibarla da islâmiyet dinine de leke olmasın.** (Bravo sesleri)”^[6]

Bu gerçekler ışığında değerlendirildiğinde, Latife Hanım’a ait olduğu ileri sürülen mektubun, Latife Hanım’a ait olmadığı; söz konusu devrimlerin nasıl gerçekleştiğini bilmeyen birileri tarafından uydurulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sahte mektupta: “*Gazi’nin Napolyon’a duyduğu hayranlık,.. onu taklit etmekten ibarettir. İşin özünde Gazi ne ise odur. yani şans ve talihle bir yerlere gelmiş bir çocuk,.. Sahte Napolyon... Napolyon özentisi...*” gibi sözler de yer almaktadır.^[7]

Oysa gerçek tam tersidir: Atatürk Napolyon’a hayranlık duymuyor, onu kendi tutkuları uğruna topluma zarar vermeye suçluyordu. İngiliz gazeteci Grace Mary Ellison 1922 yılı sonunda Atatürk’le Ankara’da gerçekleştirdiği söyleşiyi 1923’te yayımlanan kitabında şöyle aktarıyor:

“*Onun yazı masalarının birinin üzerinde Napolyon’a ait birkaç kitap görünce, kendisine olağanüstü zaferi için tebriklerimi belirtmek-tense, bu küçük Korsika’lı Napolyon hakkında bir kitap getirmeyi niçin düşünmediğini özür dileyerek söyledim. Cevap olarak “Lütfen böyle bir şey düşünmeyin.. O beni bir büyük General olarak ilgilendiriyor.” dedi.*

“*Anladığıma göre, sizin ilginiz hayranlığa kadar varıyormuş” dedim.*

“*Ne saçma bir dedikodu! Tabii ki büyük strateji dehalı kumandan-ları inceliyorum. Fakat Sakarya’yı Austerlitz’le karşılaştırmak büyük bir kompliman sayılmaz” dedi.*”^[8]

“Rastgelen başında üç arşın beyaz sarıkla halkı dolandıрмаğa çıkmasın ve bu itibarla da islâmiyet dinine de leke olmasın.”

Nitekim, Atatürk Latife Hanım ile evli iken, onula birlikte gittiği Afyon’da, 23.03.1923 günü Belediye Meclisi’nde yaptığı konuşma sırasında, Napolyon konusunda şöyle diyordu:

“*Napolyon’un yaptıkları Fransız ulusunun gerçek çıkar-ları için değil, kendi cihangirlik amaçlarını tatmin içindi. Bu tatmin için Fransa’nın milyonlarca seçkin evladını eritti. Sonunda da hepinizin bildiğiniz sonuca uğradı.*”^[9]

Atatürk’ün bu konuşması sırasında onun yanında bulunan Latife Hanım’ın, Atatürk hakkında daha sonra “*Napolyon özentisi, Napolyon hay-ranı, sahte Napolyon*” gibi sözler kullanmış olması düşünülemez.

Amerika’da, 21.02.1926 günlü Boston Advertiser gazetesinde,

Atatürk, 23 Mart 1923 günü Afyon'da Latife Hanım'la birlikte.

Latife Hanım'a ait denilerek yayımlanan mektup, Atatürk'ün Napolyon'a ilişkin değerlendirmelerini bilmeyenler tarafından, Atatürk'ü aşağılamak amacıyla uydurulmuş sahte bir mektuptur.

Boston Advertiser gazetesi, bu yayına kaynak olarak "Copyright 1926, by the World Wide News Service"i kaynak göstermiştir.

Kanal B'de 20.05.2017 günü 21:30'da yayımlanan Tarihın Bilinmeyen Yüzü programında, sözkonusu haber ajansının o yıllarda Boston'da yoğun olarak etkinlik gösteren Ermeni Terör Örgütü Hınçak'la işbirliği yapan J.J.Bosdan'a ait olduğunu, belgelerle gözler önüne serdik. Andrew Mango'nun dahi

2006 yılında "obvius forgery" (apaçık sahtecilik) olarak nitelediği bir mektubun, 2017 Türkiye'sinde bir derginin kapağında topluma gerçek belge olarak sunulması; Atatürk'ü suçlamak karalamak amacıyla sahte belgeler yayınlanması, büyük bir utançtır. •

congizozakincibd@gmail.com

- [1] Boston Advertiser, 21.02.1926. s.1 ve Rifat N. Bali, "New Documents on Atatürk..." The Isis Press, 2007.
- [2] Grace Mary Ellison, "Bir İngiliz Kadını Gözüyle Kuva-i Milliye Ankarası", Çev: İbrahim S. Turek, Milliyet y., 1. bs. 1973, s. 164, 165.
- [3] Boston Advertiser, 21.02.1926. s.1 ve Rifat N. Bali, "New Documents on Atatürk..." The Isis Press, 2007.
- [4] Aktaran Mustafa Yürekli, "Şark İstiklal Mahkemesi 1925-1927", Tarih Kulübü Yayınları, Ekim 2016, s. 80.
- [5] TBMM Zabıt Ceridesi, 30.11.1925
- [6] TBMM Zabıt Ceridesi, 21.02.1341 (1925), s.213 vd.
- [7] Boston Advertiser, 21.02.1926. s.1 ve Rifat N. Bali, "New Documents on Atatürk..." The Isis Press, 2007.
- [8] Grace Mary Ellison, "Bir İngiliz Kadını Gözüyle Kuva-i Milliye Ankarası", Çev: İbrahim S. Turek, Milliyet y., 1. bs. 1973, s. 164.
- [9] Atatürk'ün Bütün Eserleri, Kaynak y. c.15, s.262-Hakimiyeti Milliye, 02.04.1923.

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

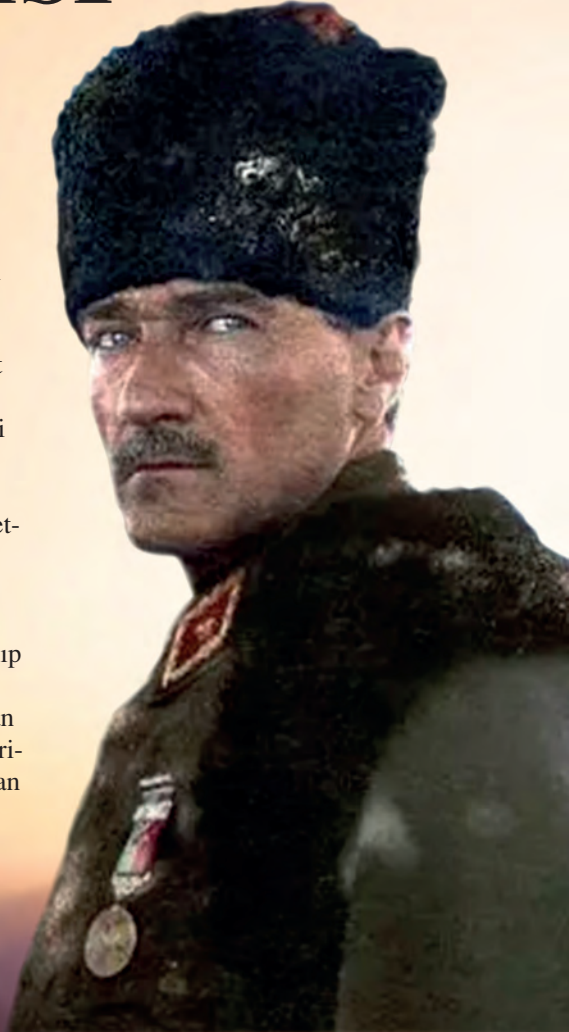
Amasya Bildirisi

Cumhuriyetimizin temelini oluşturan kurtuluş savaşı aynı anda birden çok mücadelenin verilmesi ile yapılmıştır.

Bir yandan işgalci emperyalist ordularına karşı askeri mücadele verilirken, bir yandan onların yerli işbirlikçilerinin çıkardığı isyanlar bastırılmış, öte yandan düşmanla işbirliği yapan padişah ve hükümetlerine karşı ayaklanarak yeni bir devletin temelleri atılmıştır.

Kurulacak yeni devletin temelinde ise egemenliği padişahattan alıp halka vermek yatmaktadır.

Bunun için ilk adım 22 Haziran 1919'da Amasya'da toplanan devrimin öncüleri tarafından yayımlanan Amasya bildirisi.

Genel Durum

Haziran 1919'da ülkenin genel durumu şöyledir: Osmanlı imparatorluğu birinci dünya Savaşı'nda yenilerek adeta kayıtsız bir teslim anlaşması olan Mondros mütarekesini imzalamak zorunda kalmıştır (30 Ekim 1918).

İzmir'in işgali 15 Mayıs 1919 (üstte)
İşgal Güçleri Kordon'da (altta)

Mütarekenin yürürlüğe girmesinden hemen sonra 7. madde hükmüne dayanan İtilaf Devletleri savaştan önce aralarında yaptıkları

paylaşma anlaşmalarına uygun olarak imparatorluğun kendilerine düşen kısımlarını işgale başlamışlardır. Bu kapsamda İtilaf filosu 13 Kasım'da İstanbul Boğazı'na girmiş şehrin kritik yerlerini kontrol altına almışlardır; Fransızlar Antakya, Çukurova, Urfa, Maraş ve Antep'i

işgal etmişler, bu bölgedeki yerli Ermenileri Türklere karşı kullanıyorlar, doğudaki Ermeniler ise mütarekeye göre boşaltılan doğu Anadolu'ya tekrar girerek yerli halka zulümlerine başlamışlardır. Karadeniz bölgesindeki yerli Rumlar bir Pontus devleti kurmak için Türklere silahlı mücadeleye girişmişlerdi. Bir İngiliz birliği Samsun'a çıkmış, Merzifon'a doğru işgali genişletiyordu. Pek çok yerde işgal ordularının subayları Osmanlı ordusunun terhis, silahlarının teslim alınması ve demiryollarının denetimi ile meşguldü.

Bunlara karşı koyabilecek ordu birlikleri ise mütarekeye göre dağıtılmış, silahları teslim alınmış idi. Ancak özellikle işgal bölgeleri olmak üzere halk kendi olanakları ile silahlanmış ve Müdafai-Hukuk,

Redd-i İlhak gibi örgütlerle direniş hareketini başlatmıştı.

Padişahın “memlekete medeniyet getirecekler” dediğı işgal kuvvetlerinin halka yaptığı insanlık dışı hareketler ulusal direniş uyardırıyor ve büyütüyordu.

Yunan birlikleri 15 Mayıs 1919’da İzmir’e büyük vahşetler yaparak çıkmış, işgal bölgesini genişletmeye çalışıyorlardı.

Bu koşullarda Tuğgeneral Mustafa Kemal 19 Mayıs’ta 3. Ordu müfettişliği sıfatıyla ve Karadeniz bölgesindeki durumu görerek gerekli tedbirleri almak görevi ile Samsun’a çıkmış bulunuyordu. Mustafa Kemal ilk iş olarak sorumluluk bölgesindeki komutan ve yöneticilerle bağlantı kurdu ve Karadeniz bölgesindeki karışıklığın İngilizlerin desteklediğı Rumlar tarafından Türklere şiddet uygulamasından çıktığını tespit ederek durumu padişaha bildirdi. Hemen sonra çok önceden planladığı gibi Anadolu içlerine girerek işgallere karşı halkın tepkisini motive etmek, artırmak, organize etmek ve ulusal düzeye çıkarmak için çalışmalarına başladı. Halkla ilk ilişkisini Hava’da kurarak burada 28 Mayıs’ta yayınladığı bildiriye işgallerin her yerde gösterilerle protesto edilmesini, İstanbul’a ve işgalci devletlere yoğun protesto telgrafları çekil-

mesini, yerli Hristiyan halka kötü davranılmamasını istedi. Mustafa Kemal ve karargâhının sonraki durağı Amasya’dır.

12 Haziran 1919 Perşembe günü Mustafa Kemal Paşa’nın Amasya Müftüsü Hacı Hafız Tevfik Efendi ve Amasyalılar tarafından karşılanması

12 Haziran’da Amasya’ya gelen lider ve arkadaşları önce Amasya halkına durumu anlatıp işgallere karşı koymalarını öğütlediler. Mustafa Kemal’in konuşmaları iki nokta üzerinde toplanıyordu:

- İstanbul hükümetinin artık iradeye sahip olmadığı,
- Padişahın düşmanlar elinde esir bulunduğu ve milletin kendi başının çaresine bakması gerektiğı.

Amasyalılar onu bağırklarına basmışlar ve onun etrafında birleşip çalışacaklarını 22 kişilik bir telgraf-la İstanbul’a bildirmişlerdi.

Mustafa Kemal ile birlikte Amasya’ya gelen 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Cebesoy, eski

Bahriye Nazırı Rauf Orbay, 3. Kolordu komutanı Refet Bele bir araya gelerek bir ihtilal bildirisini hazırladılar (daha doğrusu M. Kemal hazırladığı bildiriye arkadaşlarının imzalamasını istedi). Refet Bele kısa bir tereddütten sonra bildiriye imzaladı. Erzurum'daki 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir ve Konya'daki 2. Ordu Müfettişi Cemal Paşa (Mersinli) telgraf başında bildiriye onay verdiler. Karabekir Sivas'tan önce Erzurum'da doğu illeri kongresinin yapılmasını önermişti. Karabekir doğudaki örgütlerin birleşerek Erzurum'da bir direnç merkezi kurulmasını düşüncesinde idi.

Mustafa Kemal ise **“memleketi doğu batı diye ayırmak doğru değildir. Vatan bir bütün olarak düşünülmalıdır”** diyordu.

22 Haziran tarihli Amasya bildirisini bu günkü Türkçe ile ve kısaca şöyle idi:

1. Vatanın bütünlüğü ve ulusun bağımsızlığı tehlikededir. Padişah hükümeti işgal altında olduğundan sorumluluklarını yerine getirememektedir. Bu durum ulusumuzu yok olmuş gibi gösteriyor.

2. Ulusun bağımsızlığını yine ulusun azim ve kararı kurtaracaktır.

3. Her türlü etki ve denetimden korunmuş bir ulusal heyetin Anadolu'da oluşturulması gereklidir.

4. Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanması kararlaştırılmıştır. Bu maksatla tüm vilayetlerden seçilecek, halkın güvenini kazanmış üçer kişi gizlice Sivas'a gönderilecektir.

Erzurum'da toplanacak Doğu Anadolu Ulusal Hakları Savunulması Derneği üyeleri bu bölgeyi temsilen Sivas'a gelecektir.

5. Askeri ve ulusal örgütler hiçbir şekilde ortadan kaldırılmayacak komuta kesinlikle başkalarına bırakılmayacaktır. Silah ve mühimmat elden çıkartılmayacaktır. Yeniden gelişebilecek düşman işgaline karşı ülkenin savunulması için birlikte hareket edilecektir.

Değerlendirme

Amasya bildirisini bir ihtilal manifestosudur.

Bildiri Türk devriminin temel taşlarından biri ve ilkidir.

“Ulusun bağımsızlığını yine ulusun azim ve kararı kurtaracaktır” denilerek egemenliğin ulusa geçmesi için ilk adım atılmış olmaktadır.

Amasya kararları gereği 4-11 Eylül 1919'da Sivas'ta toplanacak olan kongre tüm ulusal kurtuluş örgütlerini ülke çapında birleştirecek ve ulusal egemenliğin fiilen kullanılmasını sağlayacaktır.

3. Ordu müfettişi olarak Anadolu'daki en kıdemli komutan olan ve geniş yetkilere sahip bulunan Mustafa Kemal başlangıçta askeri bir yönetimi düşünmemiş, ulusla birlikte çalışmayı, egemenliği ulusa dayandırmayı tercih etmiştir.

Ulusal kurtuluş mücadelemizde önemli bir yeri olan Amasya bildirisini her yıl 22 Haziran'da anılmalı ve kutlanmalıdır. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

Bir Mucizenin Hikayesi

Bölgeyi çok iyi bilen bir askerdir. Takdığı rütbelerde kan ve gözyaşı vardır. Padişah tarafından hiç savaş görmeden, kıtaya çıkmadan, komutanlık etmeden dağıtılmış rütbelere değildir. En alt kademedeki, her alanda çalışarak, çarpışarak, mücadele ederek gelmiştir bugünlere.

Çanakkale’de İngiliz askerlerinin çıkartmalarına karşı önlem alınan bölgeler için ne büyük yanlışlıklar yapıldığını, gerçekte hangi bölgelerden çıkartma yapılacağını defalarca söylemesine rağmen, Osmanlı ordularını komuta eden Mareşal Liman von Sanders ve Enver Paşa onu dinlemezler.

Her şey aynı onun dediği gibi olmuştur.

Kendisi Arıburnu Komutanı iken İngilizler 6 Ağustos'da ikinci büyük çıkartmalarını gerçekleştirerek Anafartalar'a adım atmıştı. Durum oldukça karışık ve ümitsizdi. Eceabat yakınlarındaki Yalova köyünde karagâh kuran von Sanders aradı kendisini, **“Durumu nasıl görüyorsunuz?”** diye

sordu. Durumu nasıl gördüğünü ve ısrarla alınması gereken tedbirleri yinelemekten sıkılmış olan çakmak gözlerinden ateşler saçarak **“Bu dakikadan sonra alınacak tek bir önlem vardır,”** diye gürledi, **“bütün kuvvetleri komutam adına vermeniz.”**

Alaylı şekilde cevapladı Alman Komutan, **“Çok gelmez mi?”**

İnsanın içini ürperten ses tonuyla cevapladı, **“Az gelir!”**

Mustafa Kemal'in burada asıl istediği Conkbayırında ortak bir komutaya bağlı olmadan çarpışan üç tümenin (4-5 ve 9) kendi tümeniyle (19) birleşerek düzen kurmasıdır. Ancak kendisinin de beklemediği bir şekilde 8 Ağustos 1915 saat 21:45'de gelen emirle Anafartalar Grup Komutanlığı'na atanır. Mucize aslında Mustafa Kemal'in Conkbayırı 261 rakımlı tepeye yaklaşan düşman öncü birliklerinden kaçan askerlere **“Dur,**

düşmandan kaçılmaz, cephanen yoksa süngü tak, yere yat” emriyle başlamış, imkânsız gibi görünen zaferle Türklerin tarihi yeniden yazılmıştır.

Siz bakmayın şimdilerde Çanak-kale'de gezinen sözde rehberlerin bu zaferi gökyüzünden inen evliyalarla kazandık demelerine.

O evliyalar Sarıkamış'ta neredeydi? Şimdi neredeler? Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal Paşa'nın yaptıklarını dost, düşman herkes bir kez daha görmüş, ismi bir efsane gibi yayılmaya devam etmiştir.

Onbinlerce vatan evladının kanıyla sulanarak kazanılan zafer sonrası ellerini, kollarını sallayarak İstanbul'u teslim alan düşman ordularının baş aktörü İngilizler, onların da en büyük hayranları ve en hızlı savunucuların başında Padişah Vahdettin ve Sadrazam Damat Ferit gelmekteydi. Boğaz havasını üzüntüyle ciğerlerine doldurup, çakmak gözlerinden çıkan ateşle düşman donanmalarını denizin dibine gömecek gibi duran Mustafa Kemal **“Geldikleri gibi gidecekler”** derken işte bu ruh hali içindeydi.

Daha Şişli'deki evine geçmeden gelir gelmez, Pera Palas'a çağırılmıştır Yenibahçeli Şükrü'yü. Ankara'ya bir geçit olacak güzergah için **“Gö-**

zünüüz, kulağımız Gebze-Kocaeli yolu olacak, ne pahasına olursa olsun, geç dediğimiz geçecek, geçmesin dediğimiz kalacak Yenibahçeli” demiştir.

Şişli’de evine taşındığında ise önce Karabekir Paşa’yla konuşmuş, doğu cephesine gitmeye pek de gönüllü olmayan Paşa’yı razı etmiş ve beraber çalışacağız demiştir. Peşinden de Ali Fuat Cebesoy ile buluşmuş, daha resmi görev ortada bile yokken 20. Kolordu’nun başına geçecek karargâhı Ankara’da kurup beni bekleyeceksin demiştir. Cevat Paşa’dan Mareşal Çakmak’a, Yahya Kaptan’dan İsmet İnönü’ye kadar herkesle konuşup planını yapmıştır.

Cevat Paşa’dan Mareşal Çakmak’a, Yahya Kaptan’dan İsmet İnönü’ye kadar herkesle konuşup planını yapmıştır. **Her şart ve ihtimalde bağımsızlık mücadelesi için Anadolu’ya geçecektir.**

Her şart ve ihtimalde bağımsızlık mücadelesi için Anadolu’ya geçecektir.

Aklında Anadolu’ya bir görev olarak geçmek vardır ancak bu olmazsa planı hazırdır. Anadolu’da çıkan isyanlar, çeteci ve düşman askerlerine aman vermeyen Topal Osman Ağa ve Kara Zıpkalılar işini kolaylaştırmıştır. Padişah henüz veliahtken beraber yaptıkları Almanya gezisi ve yakınlıklarını son derece iyi değerlendirmiş, sözde iç huzuru sağlamak, silah ve cephaneleri toplamak, vatandaşlara silah dağıtılmasını engellemek ve bunu yapan kuruluşları ortadan kaldırmak üzere, olağanüstü yetkilerle 9. Ordu Müfettişi olarak atanır.

İngilizler ve Saray yaptıkları büyük hatayı farkederek onu telaş içinde, Havza’ya gitmesinden hemen 3 gün sonra geri İstanbul’a çağırırlar ancak artık iş işten geçmiştir.

Tarih 14 Mayıs 1919. Yüzüp, yüzüp kuyruğuna gelip görev almak üzereyken Mustafa Kemal Paşa tekrar Damat Ferit tarafından Nişantaşı’ndaki evine yemeğe çağırılmıştır. Cevat Paşa’yla beraber Sadrazamın evine giderler. Damat Ferit sıkıntılı ve mesafelidir. Hiç konuşulmadan yemek yenir. Yemekten sonra Damat Ferit “*Biraz konuşa-*

lum, bana harita getirin” der.

Haritaya bakarak **“Mesela”** der, **“Samsun ve civarında ne yapacaksınız?”**

Mustafa Kemal Paşa cevap verir. **“İngiliz raporlarına göre bazı karışıklıklar varmış, biraz abartılmıştır zannediyorum. Ne de olsa bunlar basit şeyler, yerinde yapacağımız inceleme ile hallederiz, şimdiden isabetli bir şey söylemeye çekinirim.”**

Damat Ferit bu sefer Cevat Paşa’ya döner, **“Siz ne dersiniz?”**

Cevat Paşa gayet doğal ve sakin bir şekilde **“Öyledir efendim bu işler yerinde hallolur”** der.

Sadrazam hâlâ sıkıntılıdır, kafasında başka şeyler vardır, heyecanlı bir şekilde Mustafa Kemal’e döner, **“Siz bana harita üzerinde nerelere kadar komuta edeceksiniz gösterir misiniz?”**

Mustafa Kemal derhal durumu kavramıştır. **“Efendim ben de pek iyi bilmiyorum ihtimal şu kadar ufak bir parça”** diyerek haritayı işaretler ve manalı bir şekilde Cevat Paşa’nın gözlerine bakar. Haritadan elini kaldırırken Cevat Paşa konuşmaya başlar, **“Paşa elbette o bölgedeki kuvvetleri komuta edecek, zaten nerede kuvvet kaldı ki...”** der ve gayet önemsiz bir konuşmuş gibi haritadan uzaklaşır.

Mustafa Kemal anılarında yazmıştır, heyecan içindedir, **“İçimden Cevat Paşa’ya teşekkür ediyordum”** der. Herkes koltuklara oturur, kahveler gelir, Damat Ferit rahatlamıştır.

“Ne vakit hareket edeceksiniz?” diye sorar.

“Ne vakit emir buyurulursa” der Mustafa Kemal.

“Zat’ı Şahaneyi de ziyaret ediniz” der Damat Ferit.

Mustafa Kemal’in seneler sonra kaleme aldığı anılardan bu ikisi beni çok düşündürmüştür.

Birincisi Mustafa Kemal yola çıkmadan önce Fevzi Paşa’ya (Marşal Fevzi Çakmak) veda etmek için gittiğinde **“Durumu nasıl görüyorsunuz Paşam?”** diye sorduğunda Fevzi Paşa’nın sinir içerisinde **“Anlamıyorum ki efendim,** (sağ elinin işaret parmağını İstanbul’u üzerine koyarak) **buradaki rahatımızı feda etmemek için koskoca memleketi veriyoruz, bu ne akıldır?”** şeklindeki feryadıdır.

İkincisi ise Cevat Paşayla beraber serin bir Mayıs akşamı Damat Ferit’in Nişantaşı’ndaki evinden ayrılırken yaşadıklarıdır. Olağanüstü yetkilerle Samsun’a gideceği kesinleşmiş görünen Mustafa Kemal’in koluna girer, ümit dolu gözlerle bakar genç Paşa’ya yaklaşır ve kısık bir sesle **“Bir şeyler mi yapacaksınız Kemal?”** diye sorar.

“Evet Paşam, yapacağım.” der, kendinden emin.

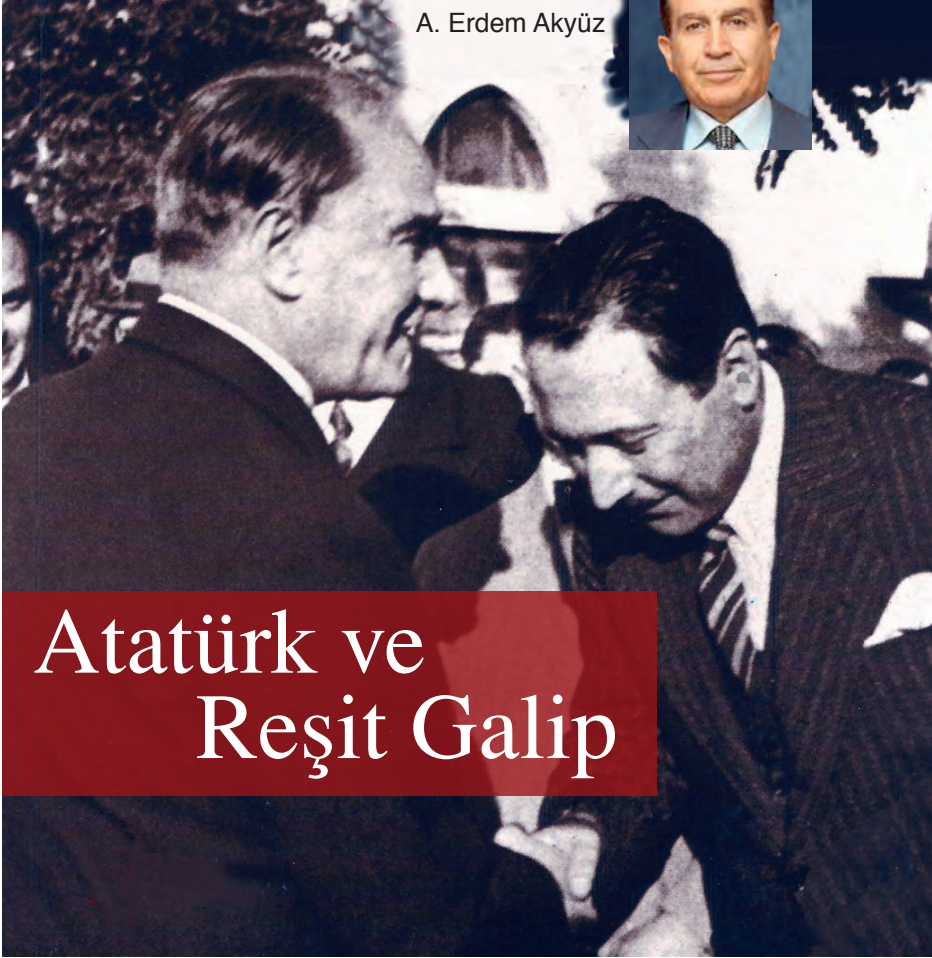
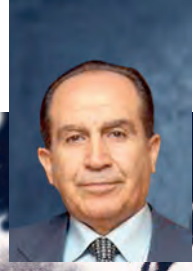
Elleri titrer, gözleri dolar Cevat Paşa’nın, heyecanını gizlemeye çalışarak **“Allah muvaffak etsin.”** der.

O yine kendinden emin, insanlara güven veren sesiyle **“Mutlaka”** der, **“mutlaka muvaffak olacağız.”**•

kayaboztepebd@gmail.com

Bilmek Gerek

A. Erdem Akyüz

Atatürk ve Reşit Galip

Atatürk ile Reşit Galip'in yaşamları; yer yüzünde benzeri görülmeyen büyük bir insan ile bir vatanseverin, örnek ve ibret alınacak bir "destanı" gibidir. Bu yaşam biçimini ve bakış açılarını "bilmek gerek"tir.

Reşit Galip, 1893 yılında Rodos'ta doğmuş, orta okulu bitirdikten sonra kardeşi Hüseyin Ragıp ile

birlikte bir sandala binip, iki kardeş açık denizde kürek çekerek Marmaris'e gelmişlerdir. Zor koşullarda devam ettirdiği öğrenimi sırasında İstanbul Tıbbiye Mektebi'nde okurken, gönüllü olarak 1.Dünya Savaşı'na katılmış, Kafkasya Cephesi'nde savaşmış, daha sonra öğrenimini tamamlayıp doktor olarak Mersin'de çalışmaya başlamıştır.

Mersin Millet Bahçesi

Atatürk 1923 yılının Mart ayında Mersin'e gelmektedir.

Mersin Türk Ocağı, Millet Bahçesi'nde bir açık hava toplantısı düzenler. Gazi ve eşi Latife Hanım'ın oturmaları için, yüksekçe bir platform hazırlanır. Platformun üzerinde yıldızlı, süslü, taht gibi iki koltuk vardır. Gazi Mustafa Kemal, bahçeye girip kendisi için hazırlanan bu yeri görünce, kızgınlıktan yüzü asılır. Oradan çektiği bir tahta iskemleyle, halkın arasına oturur. Herkes gerilmiştir. Konuşmalar başlayacaktır ama Gazi öfkelidir, konuşmaları dinleyecek halde değildir, kalkmak üzeredir.

Bu sırada Doktor Reşit Galip konuşmasına başlar.

Doktor, tane tane konuşurken birden elinin işaret parmağı ile Gazi'yi göstererek, sert bir ifade ile ve ona 'sen' diye seslenerek:

"Paşa, Muhterem Gazi, sen bu milletin yalnız kurtarıcı ve yalnız bir kahramanı değilsin, sen bunlardan daha çok büyüksün, sen bu milletin bir ferdisin. Senin asıl büyüklüğün, bütün o büyüklüklere rağmen, milletin bireyiyim diye övünmendir.. Çünkü bu millet uzak ve yakın geçmişlerinde de hakikaten kahramanlar, kurtarıcılar görmüştür. Fakat

Dr. Reşit Galip

onların, o sultan ve vezirlerin hepsi, gördükleri işlerle o kadar mağrur oldular ki artık kendilerini milletin bireyi saymayı kendileri için bir alçalma, bir hakaret saydılar. Millettin kanlarıyla sıvanmış saraylarda, konaklarda yaşamayı tercih ettiler.. Hâlbuki sen 'ben bu milletin bir ferdiyim' diyorsun ve dertleşmek için gelip bizi buluyorsun. İşte bundan dolayı daha ziyade yükseliyorsun ve her büyükten daha büyük, çok büyük oluyorsun. Bu milletin bir ferdi olmakla iftihar eden Mustafa Kemal Paşa, bin yaşa."

Herkes şaşkındır. Bu kadar gerilim üzerine ve böyle bir konuşma sonrası ne olacaktır. Acaba bir fırtına mı kopacaktır.?

Kısa bir süre içinde Atatürk'ün yüzündeki ifade değişir, bir gülümseme gelir, herkes rahatlar ve Atatürk şunları söyler:

"Gerçekten saygıdeğer doktorun dediği gibi, benim için dünyada en büyük makam ve ödül milletin bir ferdi olarak yaşamaktır. Bugün olduğu gibi ömrümün sonuna kadar milletin hizmetçisi olmakla övüneceğim. Son söz olmak üzere; bu memleketin gerçek sahibi sizler olunuz."

Çok kullanılan bir deyiş vardır. "Sözün bittiği, her türlü anlatımın

yetersiz kaldığı an...” İşte bu an öyle bir an’dır.

Kısa bir süre sonra, Reşit Galip önemli görevlere gelecek, Atatürk’ün sofrasında yer alacaktır. Ancak başta da söylediğimiz gibi; yeryüzünde benzeri görülmeyen büyük insan ile bir vatansızın bakış açıları ve davranışları değişmeyecektir.

Bu bakış açısı; Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin; demokratik, laik, çağdaş bir ulus olarak sonsuza kadar yaşaması için, ödünsüz bir biçimde hizmet etmektir.

Bir süre sonra, Reşit Galip, Atatürk’ün istek ve önerisi ile 1925 yılında Meclis’e girmiş, milletvekili olmuştur. Bir süre İstiklal Mahkemesi Üyeliği de yapmış ve Maarif Vekili olmuştur.

Dolmabahçe Sarayı Atatürk’ün Sofrasında

Bir gece, Atatürk’ün sofrasında, Dolmabahçe Sarayı’nda 1931’in Ağustos ayında, yemekte Ruşen Eşref Ünaydın, Esad Mehmet, Dr. Reşit Galip, Recep Zühtü, Şükrü Kaya, Tevfik Rüştü Aras, Celal Sahir, Hasan Cemil Çambel ve daha birkaç kişi ve eşleri vardır.

Millî Eğitim Bakanı Esat Mehmet Bey; kız öğrencilerin kısa etek, kısa çorap ve kısa kollu gömlek giymelerini uygun bulmadığını, bu nedenle daha kapalı giyinmelerini

bir genelge ile okullara duyuracağını söyler. Bunun üzerine, Dr. Reşit Galip:

“Yanlıı düşünüyörsünöz beyefendi! Bu bir gericiliktir. Kadınlar eski durumda yaşayamazlar. Devrimlerden en önemlisi, kadınlara verilen haklardır. Başka türlü batılılaşmakta olduğumuzu iddia edemeyiz. Bu kokuşmuş kafayla devlet yürümez!” demesi üzerine, Gazi Mustafa Kemal Paşa’nın kaşları çatılır:

Atatürk ve Dr. Reşit Galip

“Sözlerinizde hoşgörölü ve ölçölü olunuz” der. Ancak Dr. Reşit Galip:

“Devrimci devrimcidir. Devrimci olmayan da devrimci değildir. İnsanlar bir yaştan sonra ister istemez tutucu olurlar. Meclis’te bunca genç, idealist, bakanlık yapacak yetenekte insan varken, böyle yaşlı kimseleri Milli Eğitim Bakanı yapmak hatadır.” diye devam edince, Gazi’nin kaşları iyice çatılır. Yaşlı ve deneyimli Millî Eğitim Bakanı Esat Mehmet Bey, geçmişte Gazi’nin öğretmenidir. Gazi’nin:

“Esat Bey yeteneklidir. Davamıza inanmıştır ve benim hocamdır. Beni okutmuş olması, sizce bir değer taşımıyor mu?” sorusuna, Dr. Reşit Galip:

“Kusura bakma Paşam, taşıyor! Okuttukları içinde sizin gibi bir devrimci çıkmış ama kim bilir nice tutucu da çıkmıştır.” cevabını verir. Gazi:

“Bu masada hocama ve bir Millî Eğitim Bakanı’na hakaret etmenize izin veremem.” diye çıkışır. Buna rağmen, ölçüyü aşan Reşit Galip devam ederek:

“Devrimleri korumak için sizden izin istemiyorum. Hatayı yapan siz de olsanız, sizi de eleştiririm.” der.

Böyle bir durumda kim olsa sert karşılık verecektir. Ancak Ata’nın yanıtı şu olur:

“Yoruldunuz, biraz dinlenseniz iyi olacak. Buyurun, biraz dinlenin!” diyerek, Dr. Reşit Galip’in nazıkçe sofrayı terk etmesini ister. Herkes ölçüyü aşan bu milletvekilinin hemen kalkıp gideceğini beklerken, o:

“Burası sizin değil, milletin sofrasıdır. Millet’in işlerini görüşüyoruz. Burada oturmak, sizin kadar benim de hakkımdır.” der.

Masada büyük bir şaşkınlık hakimdir. Tek bir işaretiyle Reşit Galip’i dışarı attıracak hak ve yetkiye sahip olan ev sahibi durumunda ki Atatürk’ün bütün bunlara karşın davranışı akıl almaz derecede olgun ve sakindir. O büyük insan:

“Öyleyse, biz kalkalım!” diyerek

sofrayı arkadaşlarıyla birlikte terk eder.

Bir düşünün, bu davranışı kim yapabilir. İşte akıl almaz derecedeki büyüklük, olgunluk buradadır.

Gazi, sabah uyandığında, Dr. Reşit Galip’i sorar. Genel Sekreteri Tevfik Bıyıkoglu, Reşit Galip’in üzgün bir şekilde pencerenin önünde sabaha kadar oturduğunu, sabah olunca, parası olmadığını, Mersin’e gitmek için ödünç para istediğini, kendisine 25 lira verildiğini ve Mersin’e gitmek üzere çıktığını söyler. Gazi:

“Bu durumda olan bir arkadaşına 25 lira mı verilir? Bari benim hesabımdan yüz lira verseydin... Adamın parası yokmuş, baksana! Cebinde beş parası yok ama karakterinden hiç taviz vermiyor. Parası yok ama cesareti var...” der.

Burası; yani bu ölçüde büyüklük ve bu ölçüde hoşgörü, artık sözüün bittiği yer değil, akıl ve mantığın durduğu yerdir. Efsane’nin bundan sonraki kısmı, başlangıcı kadar ilginç ve hayret vericidir.

Aradan çok uzun olmayan bir zaman geçmişti ki 1932 yılının Eylül ayında, Anadolu Ajansı, 39 yaşındaki Dr. Reşit Galip’in Millî Eğitim Bakanı olduğu haberini veriyordu.

Reşit Galip, Millî Eğitim Bakanlığı döneminde; Üniversite Reformu’nu başlatmış İstanbul Darülfünunu’nun çağdaş bir Üniversiteye dönüştürülmesi kararını almış ve uygulamasına başlamıştır. Öğretmenlere genel bütçeden maaş

ödenmesini sağlamıştır.

Dünyanın sayılı müzeleri arasına giren Anadolu Medeniyetleri Müzesi onun bakanlığı döneminde tasarlanmıştır.

Öğrenci Andı

Bakanlığı sırasında ilkokuldan başlayarak öğrencilere Atatürk ilkelerine bağlılık ruhu aşılamaaya yönelmiştir. Cumhuriyet 10. yılını doldururken 23 Nisan 1933 sabahı çocuklarına kendi yazdığı bir andı okutmuş ve o gün Çocuk Haftası'nı açış konuşmasında da bu metni tekrarlayarak şunları söylemiştir:

“Güzel yüzlü, güzel özlü Türk yavruları!.. Size bugün şu görevi veriyorum. Bayram biter bitmez, mekteplerinize döndüğünüzde ilk günden başlayarak birinci derse girdiğiniz zaman sınıflarınızda hep birden ve her gün şu sözleri tekrarlayacaksınız.”

Türküm, doğruyum, çalışkanım.

Yasam; küçüklerimi korumak, Büyüklerimi saymak, Yurdumu, budunumu özüm-den çok sevmektir.

Ülküm; yükselmek, ileri gitmektir.

Varlığım, Türk varlığına armağan olsun.

Bu “Öğrenci Andı” Türkiye ve KKTC'deki ilköğretim okullarında her sabah, sınıflarda ders başlar-ken coşku ile söylenirdi, ta ki; hiç anlaşılmayan bir nedenle, Demokra-

tikleşme Paketi adı altında 2013'te Türkiye'de okullarda okunmasına son verilene -ve yeniden okunacağı güne- kadar kaldırıldı.

Paşam ve Doktor

Atatürk, dünyanın ve dünya tarihinin ender gördüğü insanlardan biri, Reşit Galip, karakteri ve devrimciliğinden ödün vermeyen bir vatansverdir. Araları o kadar iyidir ki; Reşit Galip, Gazi'ye “Paşam”, Gazi de ona “Doktor” diye hitap ederdi.

Berber yemek yedikleri bir gün sofradan ayrılırken Atatürk *“Doktor,*

seni eve bırakacağım.”

dedi. Eve geldiklerinde Reşit Galip, Atatürk'e duyduğu saygıdan ötürü, Atatürk'ü uğurlamak için; arabasının arkasından gücü yettiği kadar koşarak ve nefesi yettiği kadar yürüyerek, gidebildiği yere kadar gitti. Uzun bir süre sonra evine döndüğünde

üşümüş ve rahatsızlanmıştı. Bir süre sonra kızları ile birlikte uğradığı bir deniz kazasında iyice üşüterek zatürre oldu. Kendisine dinlenmesi önerilince de, 1933 Ekim'inde istifa ederek görevinden ayrıldı. Birkaç ay sonra, 1934 yılının Mart ayında, 41 yaşında iken vefat ettiğinde cebinde beş lirası vardı.

Ama o, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş ve çağdaşlaşması destan'ında, en büyük Türk'ün yanında yerini almış ve ölümsüzlüğe kavuşmuştu. •

erdemakyuzbd@gmail.com

Dr. Raşit Galip,
bakanlığı sırasında ilkokuldan başlayarak öğrencilere Atatürk ilkelerine bağlılık ruhu aşılamaaya yönelmiştir.

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Anakronizm (Fr.)
a-Sağlıkla ilgili
b-Tarih yanılığı
c-Yozlaştırmak
d-Şifreli yazı	6 İllüzyon (Fr.)
a-Güçlendirme
b-Hava dolaşımı
c-Güdümlemek
d-Göz bağcılık	11 Flora (Lat.)
a-Bitki varlığı
b-İthal izni
c-Hoş kokulu
d-İz düşümü
2 Regülasyon (Fr.)
a-Su bahçesi
b-Tüzük
c-Ses çevirgesi
d-Yerleştirme	7 Sensor (İng.)
a-Işıklı teker
b-Duyar
c-Hedef
d-Işıldak	12 Ültimatom (Fr.)
a-Kesin uyarı
b-Yansıtım
c-Yayın dışı
d-Zevksizlik
3 Fundamentalist (Fr.)
a-Büyük mağaza
b-Köktendinci
c-Aşınma payı
d-Bilgi çarpıtma	8 Liberasyon (Fr.)
a-Biçimleme
b-Aykırılık
c-Başkalaşım
d-Serbestlik	13 Okazyon (Fr.)
a-Rapor yazıcı
b-Pazarlama
c-Fırsat, kelepirci
d-Parçalı sistem
4 Oligopol (Fr.)
a-Yönetme kolu
b-Soyutlamak
c-Takım tekeli
d-Şerit perde	9 Kalifiye (Fr.)
a-Nitelikli
b-Kesin uyarı
c-Çevirge
d-Benzetimlik	14 Destinasyon (Fr.)
a-Seslendirme
b-Tanıtm kartı
c-Engelleme
d-Variş yeri
5 Referans (Fr.)
a-Takaslama
b-Yabancı para
c-Tanıtmalık
d-Tavsiye	10 Pergola (İta.)
a-Renk uzmanı
b-Parçacık
c-Çardak
d-Öndelik	15 Baz (Fr.)
a-Öğretici
b-Süs eşyası
c-Gezegen
d-Temel

84

İnönü Soyadı ve Eğitim

1930'lu yıllarda gerçekleştirilen devrimler arasında, 21 Haziran 1934 tarihinde kabul edilen soyadı kanunu da vardı. İsmet Paşa da bir soyadı alacaktı ve bunu Mustafa Kemal, 26 Aralık 1934 tarihinde Başbakanlığa gönderdiği bir yazıda;

*“Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin inkılâp tarihimizin ilk şerefli ve parlak sahifesi olan meydan muharebelerinin başkahramanının başkahramanı olmuş bulunması itibariyle soyadı kanunu icabı olarak alacağı aile isminin **İnönü** olmasını çok yerinde bulduğumdan kendilerine bu soyadını tevcih ettiğimi bildiririm...”* şeklinde ifade etti.

Atatürk ve İsmet İnönü

Hükümetin yoğun çalışması ve ülkenin hızla kalkınma çabaları içinde Atatürk'ün hastalığı daha da arttı ve ne acıdır ki; Türk Ulusu'nu ve daha birçok yabancı devlet lider

ve adamlarını büyük yas içinde bırakan o malum gün gelip, çatı... Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım 1938 tarihinde aramızdan sonsuza değin ayrıldı.

Atatürk'ü kaybetmenin derin üzüntüsü içinde yerine kimin geçeceği ve onun görevini sürdürüp-sürdüremeyeceği konusunda

tartışmalar başladı. Bir an geldi ki; sanki herkes kendi arasında anlaşmışçasına çoğunluğun gözü İsmet İnönü'ye çevrildi. Meclis, 11 Kasım

1938 tarihinde yaptığı oylama sonucunda İsmet İnönü'yü Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı olarak seçti.

İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Atatürk'ün ölümü nedeniyle 21 Kasım 1938 tarihinde yayımladığı bir mesajda duygularını; *“Devletimizin banisi ve milletimizin fedakâr, sadık hizmet edeni; insanlık idealinin mümtaz siması; eşsiz kahraman Gazi Mustafa Kemal Atatürk; vatan sana minnettardır. Bütün ömrünü hizmetine verdiği*

“...eşsiz kahraman Gazi Mustafa Kemal Atatürk; vatan sana minnettardır. Bütün ömrünü hizmetine verdiği Türk Ulusu ile beraber, huzurunda tazim ile eğiliyoruz.”

Türk Ulusu ile beraber, huzurunda tazim ile eğiliyoruz.” sözleriyle dile getirdi.

İsmet İnönü ve Eğitim İlköğretim

Cumhuriyet'in İlanı'ndan başlayarak, İsmet Paşa'nın başbakanlığı döneminde Milli Eğitim alanında birçok devrim gerçekleştirildi. Bu devrimlerden ilk akla gelenleri hatırlarsak:

- 3 Mart 1924'te Öğretim Birliği Yasası(Tevhid-i Tedrisat)'nın çıkarılması,

- 1926'da ilköğretim programının çağdaş ve bilimsel anlayışla düzenlenmesi,

- 1 Kasım 1928'de yeni harflerin kabul edilmesi,

- 1 Ocak 1929'da halka okuma yazma öğreten Millet Mektepleri'nin açılması,

- 29 Şubat 1932'de Halkevleri ve Halkodalarının açılması, gibi hususlar çıkar karşımıza.

Eğitim alanındaki devrimlerin altında yatan en önemli gerçek, İsmet Paşa ve hükümetlerinin eğitime verdikleri önemdir... Bunca çabaya karşın, eğitimdeki yüzyıllardan bu yana birikmiş olan sorunların, kısa sürede giderilemeyeceği ve ilköğretimdeki açıkların kapatılamayacağı bilinmektedir.

İsmet İnönü, bu gerçeklerin bilinciyle ve başbakan olarak 13 Mart 1934 tarihinde CHP Grubunda yaptığı bir konuşmada ilköğretimde yaşanan sorunları tartışmaya açarak; eğitimin bir toplum için ne denli

önemli olduğunu açık bir ifadeyle belirtmiş ve sorunların daha fazla zaman yitirilmeden, bir an önce çözülmesi gerektiğini de vurgulamıştır.

1934 yılındaki genel duruma baktığımızda; nüfusun %80'inin köylerde yaşadığını, köylerin de ancak yaklaşık %15 kadarında okul olduğu gerçeğini görürüz. Üstelik bu okulların neredeyse tamamı üç sınıflı okullardır. İlkokula öğretmen yetiştiren öğretmen okulu sayısı ise ne yazık ki 13 kadardır...

Genel nüfus içinde erkeklerin % 23,3'ü, kadınların ise ancak % 8,2'si okuma yazma bilmektedir. Yani toplumun büyük çoğunluğu okuma-yazma bilmiyor...

Sorun sadece herkese klasik tipte okuma-yazma öğretmekle bitmiyor. Esas amaç köylünün önce okuma-yazma öğretilip, bilinçlendirilmesi ve sonrasında da özellikle tarımsal üretimin artırılmasıdır. Bu çerçevede köye sağlık hizmetini götürmek de önemli oranda mesafe kat edecektir. Hizmetleri şöyle bir toplardığımızda da; kırsal kesimde yaşayan vatandaşlarımızın hayat şartlarını iyileştirmek, yaşam dü-

1934 yılındaki genel duruma baktığımızda; nüfusun %80'inin köylerde yaşadığını, köylerin de ancak yaklaşık %15 kadarında okul olduğu gerçeğini görürüz.

Atatürk, Ankara Sanat Okulu öğrencileri ile (1934)

zeylerini yükseltmek hedefinin hızla yol aldığını görmek olasıdır...

Hükümet harekete geçmiştir ve CHP'nin 1935 yılında gerçekleştirilen 4. Olağan Kongresi'nde "İlköğretimin önemi belirtilir ve yaygınlaştırılıp, geliştirilmesi..." doğrultusunda kararlar alınır. İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne de İsmail Hakkı Tonguç getirilir.

Sonra da az nüfuslu köylerin

İsmet İnönü sık sık yaptığı Köy Enstitüsü denetimlerinden birinde

eğitim sorununa geçici çözüm için 1936'da eğitim kursları açılmış ve askerliğini onbaşı-çavuş olarak yapmış köy gençlerinin, 6-8 aylık sıkı kurslardan geçirilerek köylere Eğitimci olarak gönderilmeye, büyük köyler için de 1937'de (Sonradan Köy Enstitüsü adını alacak olan) köy öğretmen okulları açılmaya başlanmıştır.

İsmet Paşa, Cumhurbaşkanı seçildikten sonra da eğitime olan ilgisini devam ettirir. Bu göreve gelmesinden hemen sonra Hasan Ali Yücel'i Milli Eğitim Bakanlığı'na getirir. İlk günkü kabulünde ondan İlköğretim işlerine hız vermesini ve Eğitimci Kurslarına devam etmesini ister...

Onun ilköğretimi ne denli önemsedığı, Ulus Gazetesi'nin 17 Nisan 1945 tarihli nüshasında yayımlanan ve aşağıda özet olarak verilen;

“İlköğretimi, büyük kitleyi

maddi ve manevi alanda kaldırıp yükseltecek tedbir sayıyorum. (...) İlköğretimi olmayan memlekette, ortaçağ idaresi bütün şekilleriyle devam eder. (...) Özgür vatandaşlardan birleşik bir millet olmanın çarelerinin başında, ilköğretim çaresi vardır.

İlköğretim davası, insan olmak, millet olmak davasıdır. Hepimiz dava yolunda bu gözle ve bu anlayışla yürüyüp ilerlemeliyiz.” ifadelerinden anlıyoruz.

İsmet İnönü'nün, devlet yaşamında bulunduğu sürece en önemli ilgi alanı ilköğretim konusu olmuştur. Ona göre ilköğretimle ilgili hiçbir çaba yeterli görülmez ve çalışmalar daha da yoğunlaştırılarak sürdürülmelidir.

17-29 Temmuz 1939 tarihinde I. Milli Eğitim Şurası'nın toplanması kararlaştırılmıştı. Şura'da ağırlıklı olarak “köy eğitim sistemi” tartışmaların baş konusuydu. Hararetli tartışmalar yaşandı ve köy

ilkokullarının süresi 3 yıldan 5 yıla çıkartılarak, 1939 yılından başlamak kaydıyla, ilköğretimin daha da yaygınlaştırılması için önemli yasalar çıkartıldı.

Bunlardan birkaçını;

- 1939, 3704 sayılı Köy Eğitim Kursları ve Köy Öğretmen Okulları'nın İdaresi,

- 17 Nisan 1940, 3803 sayılı Köy Enstitüleri,

- 1943, 4459 sayılı Köy Ebeleri ve Sağlık Memurları Teşkilat ve

- 1942 ve 1943, Yüksek Köy Enstitüleri Yönetmelikler, yasaları çıkartıldı...

Bütün bu girişim ve gayretlerin amacı köyleri, içinden çıkacak elamanlarla canlandırmak ve köylünün yönetime ortak olmasını, dolayısıyla da ülkenin toptan gelişimini sağlamaktı.

Konunun uzmanlarınca yapılan çalışmalar sonucunda, yılda 2-3 bin köye okul yapılması ve bu okulların ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda öğretmen yetiştirilmesi gerektiği öngörülmüştü. Bu tespit üzerine tasarlanan bir projeye göre 1955-56 öğretim yılına kadar okulsuz köy, öğretilen okul kalmayacaktı.

İsmet İnönü, Cumhurbaşkanı olarak fırsat bulduğu her koşulda ilköğretimin önemini, yapılanları ve yapılması gerekenleri anlattı. 1 Kasım 1941'de TBMM'yi açış konuşmasında; *"En uzak köyden başlayarak yeni neslin bilgili, güçlü ve her alanda üstün becerilerle yetişmesi*

bütün düşüncelerimizi kaplamıştır." diye ifade ederek, olayı hep canlı tuttuğunu gösterdi.

Bunca gayretin ve yoğunluğun yarattığı sıkıntı yetmiyormuş gibi, bir de 1940'lı yıllarda İkinci Dünya Savaşı'nın ayak sesleri duyulmaya başlandı. Ama İsmet Paşa ve Hükümet'in, hemen bütün alanda ve özellikle de eğitim alanında durmaya hiç niyeti yoktu... Aynı yıllarda Köy Enstitüleri kuruldu.

İsmet İnönü öğrencilerle

Yukarıda bahsettiğim proje de bu sayede başarılacaktı... Ama gelin görün ki; ülkenin içine çekildiği siyasi çalkantılar buna izin vermedi ve bu proje tasarısı da, diğer birçok proje gibi, yapıldığıyla kaldı ve tam anlamıyla hayata geçirilemedi... •

cengizonalbd@gmail.com

Gelecek Ay: Köy Enstitüleri

Ortaçağ Anlayışı

Bir süre önce Filistin’de Araplar ile Yahudiler arasında çıkan anlaşmazlık son günlerde daha da şiddetlenmiştir. O kadar ki, çeşitli yerlerde her iki taraf arasında savaşa benzeyen çatışmalar olmuş ve gerek Yahudilerden, gerekse Araplardan birçok kişi yaşamını yitirmiştir.

Filistin’in yönetimini üstlenen İngiltere, bu durum karşısında ciddi önlemler almak gereğini hissetmiştir. İngiliz hükümeti iki taraf arasındaki anlaşmazlığın sürmesini arzu etmekle beraber, ülkenin genel yaşamını etkileyecek düzeye çıkan

dış gelişmelerine, kuşkusuz, set çekmek ister.

Araplarla Yahudiler arasında birbirini öldürme şeklini alan anlaşmazlığın bu defaki nedeninin, Kudüs’te, hem Müslümanlar ve hem de Yahudiler tarafından kutsal kabul edilen “Ağlama Duvarı” olduğu öğrenilmiştir.

Hazreti Süleyman’ın yaptırdığı kutsal mekândan sadece bu duvar kalmış ve bu duvar da, kısmen, Hz. Ömer Cami’nin temellerinden birini oluşturuyormuş. Duvara her iki taraf da sahip çıkmak isteyince gürültü

kopmuş.

Dolaysıyla, Araplarla Yahudiler arasında içten içe yanmakta olan düşmanlık ateşi iyice parlamış... Şimdi ırk ve din hırsları, tatmin olmak için kan ve ölüm istemektedir.

Biz Türkler, Kudüs'ün bu sonsuz din ve mezhep kavgalarını iyi hatırlarız. Makedonya'da ırk savaşımaları karşısında tarafsız bir güvenlik görevi yapan Türkler, Kudüs'te de papazların, hahamların kandil ve duvar kavgalarını adil bir şekilde çözüme kavuşturmaya uğraşırlardı. O dönem, hiç kuşkusuz, Kudüs'ün en mutlu dönemi idi. Şimdi birbirlerini boğazlayan bağnaz insanlar, Türk egemenliğini özlemle anmış olsalar gerekir. Çünkü Türk, kendi zararına ve başkalarının çıkarına olarak, ulusal değil, insani amaçlar izler ve diğerlerini özellikle kendi kesesinden doyururdu.

Hangi ırk ve mezhepten olursa olsunlar, Filistinliler şimdi Avrupai denilen bir yönetimin niteliğini daha iyi anlamış olacaktırlar. Filistin'deki olaylar, Amerika ve özellikle New-York Yahudilerini heyecanlandırmıştır. Bunlar düzenledikleri bir protesto gösterisi esnasında, İngiliz yönetiminin hatalarına ve sorumluluklarına da değinmişlerdir.

Yahudiler belki de biraz nankörlük ediyorlar. Nüfusunun yüzde yetmişinden fazlası Müslüman olan bir ülkede Yahudi yurdunu kurmak için ilk girişim 1917 yılında İngiltere hükümeti tarafından gerçekleştirilmiştir.

Arap imparatorluğu hayalleriyle Arapları Türklere karşı kıskırtan İngiltere, o dönemde Filistin Yahudiliğinin desteklenmesi vaadiyle Siyonizm hareketlerini canlandırmak istemiştir. Savaş zamanlarının güçlükleri geçti.

İngiltere Filistin'i egemenliği altına aldı. Şimdi İngiltere'nin en çok düşündüğü husus, İngiliz egemenliğinin Filistin'de kesin olarak yerleşmesidir.

İngiltere'nin bu konuda özellikle Hindistan yönetiminden edinilmiş değerli deneyimleri vardır: Önce anlaşmazlık çıkarıp, sonra da hâkim olmak...

Araplar, Filistin'deki Yahudi hareketinden telaşlandıkları için Yahudilere karşı ulusal bir düşmanlık beslemektedirler. Bunda pek de haksız sayılmazlar. Asırlardan bu yana çoğunluğunu oluşturdukları bir ülkenin, oluşturulan yapay etkilerle, kısa sürede Yahudi vatani olmasına razı olmaları elbet doğal görülemezdi. İngilizler de; çok kıskırtıcı ve uyanık olan Yahudilere karşı Arapların bu duygularından yararlanmak istemişlerdir. Yahudiler ve Araplar, birbirlerini, tıpkı Ortaçağ'da olduğu gibi, kutsal duvarlar altında öldürmeye devam edebilirler! Dini ve ırka dayalı düşmanlık duyguları, bu bölgenin sadece İngiliz yönetimine yararlı olduğunu, her iki tarafın da anlamasına daha uzun süre engel olacaktır. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi

2 Eylül 1929

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Dünya boks şampiyonu olan son müslüman boksör kimdir?
a-**Muhammed Ali**
b-**Joe Fraizer**
c-**Mike Tyson**
d-**George Foreman**

2-Kaç yılda bir Şubat ayı 29 çeker?
a-4 b-6
c-5 d-2

3-Futbol maçlarında oynanan topun Fifa kurallarına göre ağırlığı ne kadar olmalıdır?
a-448 gr b-452 gr
c-460 gr d-472 gr

4-Türkçe hangi dil grubuna girmektedir ?
a-**Türk-Moğol**
b-**Hint-Avrupa**
c-**Ural-Altay**
d-**Çin-Tibet**

5-Dünya kupasını ilk kez hangi ülke kazanmıştır?
a-**Brezilya** b-**Arjantin**
c-**Almanya** d-**Uruguay**

6-“İncecikten bir kar yağar, tozar Elif Elif diye” dizeleriyle başlayan semaiyi söyleyen saz şairimiz kimdir?
a-**Yunus Emre**
b-**Pir Sultan Abdal**
c-**Karacaoğlan**
d-**Köroğlu**

7-Kitab-ı Bahriye (Denizcilik Kitabı-hangi Osmanlı denizcisinin eseridir?)
a-**Çaka Bey**
b-**Barbaros Hayrettin Paşa**
c-**Piri Reis**
d-**Oruç Reis**

8-Şubat 2016'da “Mutluluktan Sorumlu Devlet Bakanlığı” adında yeni bir bakanlık kurulan ülke hangisidir?
a-**İsviçre**
b-**Norveç**
c-**Birleşik Arap Emirlikleri**
d-**Danimarka**

9-Kuyucaklı Yusuf adlı eser kime aittir?
a-**Sabahattin Ali**
b-**Yaşar Kemal**
c-**Yusuf Atılgan**
d-**Orhan Kemal**

10-Deniz üzerine inşa edilen Türkiye'nin ilk havalimanı aşağıdakilerden hangisidir?
a-**İzmir** b-**Ordu-Giresun**
c-**Trabzon** d-**Antalya**

11-Rock'n Roll'un kralı olarak tanınan 20. yüzyıla damgasını vurmuş fenomen aşağıdakilerden hangisidir?
a-**Pink Floyd**
b-**Bob Marley**
c-**Michael Jackson**
d-**Elvis Presley**

12-Dünya'da Nükleer Santral sayısı en fazla olan ülke aşağıdakilerden hangisidir?
a-**Amerika**
b-**Japonya**
c-**Çin**
d-**İngiltere**

Yanıtlar:
151.
sayfada

Thermopolium Gastronomi Akademisi Kapılarını Genç Şef Adaylarına Açtı

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Thermopolium Gastronomi Akademisi'nin açılış kurdelesini TGA Danışmanları Master Şefler Deniz Orhun ve Hüseyin Özer ile birlikte kesti.

Başkent Üniversitesi'nin Türk Mutfak Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi'ne (TÜMAR) bağlı olarak, üstün bilgi ve becerilerle donatılmış, uluslararası alanda rekabet edebilecek genç şefler yetiştirmek amacıyla kurulan Thermopolium Gastronomi Akademisi'nin açılışı gerçekleştirildi.

Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Yerleşkesi'nde, Türk Mutfak Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi'ne (TÜMAR) bağlı olarak

kurulan Thermopolium Gastronomi Akademisi'nin (TGA) açılışı, geçtiğimiz ay özel bir törenle yapıldı. Akademinin açılışını, Baş-

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal Thermopolium Gastronomi Akademisi'nin açılış konuşmasını yaptı.

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Türkiye Bölüm Toplantısı için ağırladığı dünyaca ünlü bilim insanları ve ünlü şeflerle birlikte yaptı.

Törende, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın, başarılarına her geçen gün bir yenisini ekleyen Başkent

Üniversitesi'nin, daha pek çok ilki gerçekleştirileceğini vurguladığı sözlerinin ardından, Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal da bir konuşma yaptı. Dünyaca ünlü şeflerin de katıldığı açılış töreni sonrasında Prof. Dr. Mehmet Haberal, konuklarına akademinin atölye, derslik ve uygulama mutfak-

larını tek tek gezdirdi. Beğeniyle incelenen bölümler, dünyaca ünlü şeflerden tam not aldı. Törende, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım Mimarlık Fakültesi Moda Tasarımı Bölümü tarafından hazırlanan "Aşçılık kıyafetleri gösterisi" de ilgiyle izlendi.

Başkentli dekanlar ve müdürlerin aşçılık becerilerini ortaya koydukları "Dekanlar ve Müdürler Yarışıyor" etkinliği sonunda da, jüri değerlendirmesiyle, birinciliği Başkent Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Berna Deniz kazandı. Yarışmada başarılı olan ilk üç isme ödülleri Prof. Dr. Mehmet Haberal verdi.

THERMOPOLİUM GASTRONOMİ AKADEMİSİ

Kursiyerlere, başta Türk mutfağı olmak

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal TGA Danışmanı Master Şef Deniz Orhun'a plaket verdi.

Şef Öğr. Gör. Güvenç Köprücü, TGA Danışmanı Master Şef Deniz Orhun, TGA Danışmanı Master Şef Hüseyin Özer, TGA Yiyecek&İçecek Sorumlusu A. Ulaş Kılıç, Şef Öğr. Gör. Cevdet Sökmen ve Şef Öğr. Gör. Ayhan Gökdemir, Thermopolium Gastronomi Akademisi'nin açılış töreninde birlikte anı fotoğrafı çektiler.

üzere dünyanın çeşitli mutfakları ve kültürleri hakkında üst düzey bir eğitim sağlamak, gastronomi alanında öncülük etmek ve geleceğin şef adaylarını yetiştirmek amacıyla kurulan Thermopolium Gastronomi Akademisi'nde, öğrencilerin aynı anda eğitim alabile-

cekleri sekiz farklı atölye yer alıyor.

Anadolu'nun antik dönem kültür ve uygarlıklarını yaşatma temasından esinlenerek, antik kent isimleri ile adlandırılan Ephesus Modüler

Thermopolium Gastronomi Akademisi dünyaca ünlü şeflerden tam not aldı.

Thermopolium Gastronomi Akademisi'nin atölye, mutfak ve derslikleri, modern ekipmanlarla donatıldı.

Uygulama Mutfağı, Letoon Uygulama Mutfağı, Perge Hazırlık Mutfağı, Zeugma ve Kaunos Gastronomi Laboratuvarları, Ankyra Uygulama Restoranı, Troia Bar Uygulama Alanı, Gordion Ön Büro Uygulama Alanı, öğrencilerin eğitim sırasında kullanabilecekleri her türlü üstün teknolojik ekipmanla donatıldı. •

Thermopolium Gastronomi Akademisi açılışında Başkentli dekanlar ve müdürler aşçılık becerilerini ortaya koydular

TGA ismini, Roma İmparatorluğu'nda "sıcak yiyeceklerin satıldığı bir alan" olarak adlandırılan Thermopolium teriminden esinlenerek almıştır.

Thermo (sıcak) – Polium (yemek yeri) anlamına gelmektedir. Bu alanlarda hem oturarak hem de ayaküstü yemek yeme mümkündür. Günümüz restoranlarının öncüsü Thermopoliumlarda sunulan ye-

mekler günümüz hazır yiyecek restoranları ile karşılaştırılabilir. Bu yerler çoğunlukla özel bir mutfağı olmayan kişiler tarafından kullanılıyordu. En erken örnekleri Antik Roma İmparatorluğu'nun önemli kentlerinden biri olan Pompei'de yer almaktaydı. (Yrd. Doç. Dr. Tulga Albustanloğlu - Başkent Üniversitesi)

Usta Gazeteci Mete Akyol İçin Anma Programı Düzenlendi

3 Kasım 2016 günü yitirdiğimiz, Bütün Dünya Genel Yayın Yönetmeni Usta Gazeteci Mete Akyol, Özel Ayşeabla Okulları Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencileri tarafından düzenlenen etkinlikle anıldı.

Bütün Dünya
YAZI GRUBU

Geçtiğimiz ay, 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü dolayısıyla Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Okulları'nda, Usta Gazeteci Mete Akyol'un anısına bir etkinlik düzenlendi. Akyol'un yakınları, Başkent Üniversitesi öğre-

tim üyeleri ve öğrencilerin katıldığı anma programında, Özel Ayşeabla Okulları Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencileri, Mete Akyol'un gazetecilik anlayışını, yaşamından ve yapıtlarından kesitlerle aktardılar. 3 Kasım 2016 günü yitirdiğimiz,

dergimizin Genel Yayın Yönetmeni Akyol'un yaşamı boyunca, yaptığı haberler, yazdığı yazılar, hazırladığı televizyon programları ve kitaplarıyla, halkın bilgilenebilmesi için mücadele ettiğini belirten öğrenciler, Usta Gazeteci Mete Akyol'un ülkemiz basınında bir ekol oluşturduğunu dile getirdiler.

Öğrenciler, Akyol'un gazeteci kimliğinin yanı sıra, toplumsal duyarlılığı, dili kullanmadaki özeni ve becerisi, Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet değerlerine olan sonsuz sevgisi ve bağlılığına da vurgu

yaptılar.

Mete Akyol'un basın özgürlüğü alanındaki öncü katkılarının da anımsatıldığı etkinlikte, Akyol'un Silivri'de tutuklu yargılanan gazetecilerin serbest bırakılması için başlattığı ve daha sonra ulusal nitelikteki bir kampanya haline gelen "Umut Nöbetleri"ne de değinildi.

Başkent Üniversitesi Özel Ayşebla Okulları Genel Müdürü ve Kurucu Temsilcisi Hilal Erdinç ile Okul Müdürü Mehmet Sağlam, etkinliğin sonunda öğrencilere teşekkür belgesi verdi. •

Mümtez İdil

Yazan: YAHYA AKSOY

Düşünce penceresi geniş ve ufku sonsuz, gönlü sessiz ama derin, gözleri dört yanı gören, kafası ve kalemi adı gibi seçkin ve naif yazar dostumuz Mümtez İdil sonsuzluğa yürüdü.

Yirmiyedi yıl önce Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda bürokrat olarak, daha sonra Başkent Üniversitesi Kültür Yayını Bütün Dünya Dergisi yazarı olarak yollarımız kesişti.

Gazeteci- Bütün Dünya'nın Yayın Genel Yönetmeni rahmetli Mete Akyol, kültürle bütünleşmiş olan Mümtez İdil'in kalemine ve kişiliğine özel bir değer verir ve her ay iki

ayrı yazısını dergiye alırdı.

Mümtez İdil, Bütün Dünya dergisi Nisan 2017 sayısında, 19.yüzyılda Fransada kültür evi olarak hizmet veren "**Kafeler**"i anlatmıştı. "**Kültürün Bir Başka Merkezi Kafeler**" başlığını taşıyan yazısında, çok anlamlı örnekler ve kurgularla birçok yazar ve sanatçının kafelerde yetişerek hayatı ve sanatı okuduklarına vurgular yapmakta. Yazının son paragrafındaki son cümlesinde sanki kendisini anlatıyordu:

"Umut edilen odur ki, bir gün yine dünyanın her köşesinde ve tabii

ki ülkemizde de eski tip sanat kafeleri kurulur; okey, tavla, bataklık, pişti gibi zamanı boş harcatan oyunlar yerine daha verimli işlere girilir... Satranca bulaşan bir kişinin, kendini diğer kültür faaliyetlerinden soyutlaması düşünülemez. Düşünce penceresi bir kez açılmaya görsün, tam bir dipsiz kuyudur ve Steinbeck'in Patric Convici için yazdığı ve "Cennet Yolu" romanının başına koyduğu mektupta söylediği gibi, "kolay kolay da dolmaz."

Mümtaz İdil'i her gördüğümde, yüreğimden gelen bir sevgi ve sempatiyle karşılar soyadı ile hitap etmekten ayrı bir haz duyardım. Kültür Bakanlığı'nda böyle insanların çalışması gerektiği aklımdan geçer ama yüzüne söylemezdim. Bu kanatımı söylemiş

olsam, hemen o güzel yüzünde asaletin rengi olan o pembeleşme olur diye düşünürdüm. Mümtaz İdil'in derin kültür ve asalet zenginliği bu tür söylemleri kabul etmezdi. Özgüveni sonsuzdu. Kimseyi incitmezdi.

Yerli ve yabancı tüm seçkin filmleri konuları ve kahramanlarıyla tahlil eden, telif hakları konusunda uzmanlaşmış ve "dünya klasikleri"-ni tümüyle özümseyerek okuyan, yorumlayan, tanımlayan, anlatan ve anlatan bir insanla birlikte çalışma-

nın mutluluğunu yaşadım.

Bütün benliğine sındırıldığı kültür zenginliği ve derinliği tümüyle davranışlarına ve hizmetlerine yansımaktaydı. Sade, sakin, özlü ve içten sakinliğinde, kendine duyduğu öz güvenin huzuru ve gururu vardı. Tüm çevresindekilerde yürekten bir sevgi, sempati ve güven dalgası yaratırdı.

Değerli araştırmacı- yazar

Soner Yalçın, 7

Mayıs tarihli Sözcü

Gazetesi'ndeki

köşesinde otuz yıllık

kader arkadaşı ve can

dostu Mümtaz İdil'in

bütün özelliklerini

ve güzelliklerini

anamlı bir şekilde

dile getirmiş.

Mümtaz İdil,

okuyan, yazan,

araştıran, inceleyen,

özümseyen, yorum-

layan, aydınlatan

ve edebî kalemi ile

anlatan seçkin ve

*Mümtaz İdil,
okuyan, yazan,
araştıran, inceleyen,
aydınlatan ve edebî
kalemi ile anlatan
seçkin ve saygın
bir araştırmacı
yazar olarak Türk
Edebiyatı Tarihi'nde
özel ve özgün yerini
hep koruyacak ve
unutulmayacaktır.*

saygın bir araştırmacı yazar olarak Türk Edebiyatı Tarihi'nde özel ve özgün yerini hep koruyacak ve unutulmayacaktır.

Bütün dostları, arkadaşları, okuyucuları, ailesi ve tanyanlarıyla hepimizin başı sağolsun. Yeri kolay kolay doldurulamayacak, eserleri, yazıları ve asaletiyle gönüllerde sonsuza dek yaşayacak sevgili Mümtaz İdil'in cennet mekânı olsun. Huzur içinde uyusun...

yahyaaksoybd@gmail.com

Promete
Necdet Pamir

Dünyada Döner Matkapla Açılan İlk Kuyunun Hikâyesi

Dünyada,
döner matkapla
ilk petrol
sondajı, ABD’de
değil,
Azerbaycan’da
gerçekleşmişti!

Petrol konusuna meraklı olanların tamamına yakını, “Dünyada döner matkapla delinen ilk kuyu hangisidir?” sorusuna, sanırım aynı yanıtı verecektir. Ben de bu soruyla ilk kez, üniversite yıllarımda karşılaştım.

1970’li yıllarda, ODTÜ’de Petrol Mühendisliği Bölümü’nde okurken, ikinci sınıftaki ilk meslek dersimiz, “Petrol Endüstrisi’ne Giriş” dersiydi. Dersi, uzun yıllar Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı’nda (TPAO) çalıştıktan sonra kurduğu

PETOİL şirketinin Yönetim Kurulu Başkanı olan Güntekin Köksal veriyordu.

Renkli bir kişilik olan Köksal hoca, ilk dersinde, kendini uzun ve etkili bir sohbetle tanıttı. Avusturya’nın Leoben Üniversitesi’nin

Petrol Mühendisliği Bölümü'nü bitirdiğini, çok sayıda spor dalıyla profesyonel olarak uğraştığını ve hayal gücümüzü zorlayan özgeçmişini anlattıkça, genç mühendis adayları olarak, bu baskın kişilik karşısında, doğal olarak “küçüldükçe, küçüldük”.

Köksal Hoca, “özgeçmiş” girizgâhından sonra, 20 kişilik sınıfımıza aniden, petrole ilişkin ilk sorusunu yöneltti: **“Söyleyin bakalım; dünyada döner matkapla (rotary drilling) ilk sondaj kuyusu, nerede ve ne zaman açıldı?”**

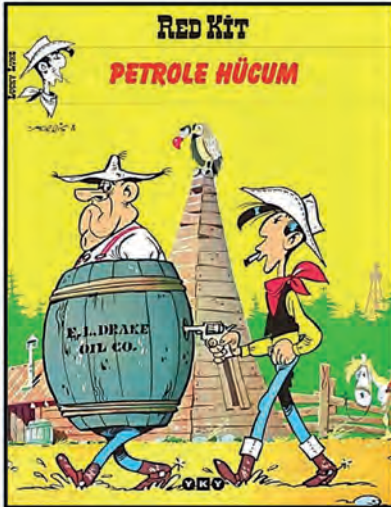
Nereden bilecektik? Meslekle ilgili bir derse ilk kez girmiştik. Yirmi kişilik sınıf, bir süre derin sessizliğe gömülürken, arka sıradan gelen hayli ayrıntılı yanıt, öğrencilerin daha çok Köksal hocayı şaşırtmıştı:

“Hocam, döner matkapla ilk

sondaj kuyusu, ABD'nin Pennsylvania eyaletinin Titusville kasabasında ve Albay Drake tarafından 27 Ağustos 1859 tarihinde açılmıştır. 23 metre derinlikte petrole ulaşılmıştır.”

Köksal hoca ilk şaşkınlığını atlatıp, bunları nereden öğrendiğimi sorunca, aldığı yanıt onu daha da sarsmıştı: **“Red Kit'in 'Petrole Hücüm' adlı macerasında tüm ayrıntılar var hocam... Oradan öğrendim.”**

Yarattığım şaşkınlığın keyfini uzun süre yaşadım. Ne var ki mezun olduktan hemen sonra göreve başladığım TPAO'da, Bakü-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı'nın gerçekleştirilmesine yönelik görevlerim nedeniyle Azerbaycan'a yaptığım ziyaretler, bilgi dağarcığımı geliştirdi. Bu arada da “dünyada döner matkapla açılan ilk kuyu”ya yönelik önceki ve pek de doğru olmadığını sonradan

anladığım “bilgilerimi” de temelinden sarstı.

Mesleki ilk ezber bozumunu böylece yaşadım! Azerbaycan’lı meslektaşlarım, Bakü’nün 1859’dan çok daha önce, dünya çapında bir petrol merkezi olduğunu, biraz da bir ulusal gurur meselesi yaparak, bana anlattılar.

Dünyada, döner matkapla ilk sondaj, 1859’dan 13 yıl önce (1846) ve ABD’de değil, Azerbaycan’da (Aşeron’da Bibi Eybat bölgesinde) gerçekleşmişti! Azerbaycan’da elle kazılan ilk petrol kuyusunun tarihi 1594 yılına uzanıyor, derinliği 35 metreye ulaşıyordu. Petrolün bu ülkede ilk kullanımı ise; ısınma, ev aydınlatması ve tedavi amaçlı olmak üzere, MÖ 600’lere uzanıyordu. Azerbaycan’ın petrol tarihi kadar; kültür, sanat, edebiyat; kısacası uygarlık tarihinin de Pennsylvania’daki kuyudan ve “Red Kit Kültürü”nden çok daha “derinlere” ulaştığını görmek, şaşırtıcı ve hayli eğitici oldu benim için...

Bakü, yıllarca SSCB’nin en önemli petrol üretim merkezi olmuştu. Azerbaycan’ın; 2000’de 14,9 milyon ton olan ham petrol üretimi, 1940 yılında 22,2 milyon tonda ve tüm Sovyet petrol üretiminin yüzde 72’sini karşılıyordu. 2. Dünya Savaşı’nın ilk yılında Bakü üretimi, en yüksek seviyesine

Bibi Eybat bölgesindeki en eski petrol kuyuları. (1846)

ulaşılıyor, 1942’de 500’ü aşkın Bakü petrol emekçisi, SSCB Yüksek Sovyet Madalyası ile onurlandırılıyordu. Bakü erkekleri cephenin ön saflarında yer aldıkça, yerlerini kadınlar dolduruyor ve savaşın en önemli gereksinimlerinden biri, hatta başlıca kaynağı haline gelen petrolün üretimi, aksamadan sürdürülüyordu.

Azerbaycan’da elle kazılan ilk petrol kuyusunun tarihi 1594 yılına uzanıyor, derinliği 35 metreye ulaşıyordu.

Almanya’nın 1940’daki petrol ithalatının üçte biri, 1939’da imzalanan Nazi-Sovyet paktı sonrasında, SSCB’den temin ediliyordu. Ancak Hitler, anlaşmayla yetinmeyip, savaş ekonomisinin gereksinim

Bakü'nün banliyösü Balakhani'deki Nobel Kardeşler petrol kuyuları. (1800'lü yıllar.)

duyduğu yakıta doğrudan ulaşmaya karar verdi. Hitler için SSCB'yi ele geçirmenin yolu ve ödülü, Kafkasya'nın petrol yatakları olan Maykop, Grozni ve Bakü kentleriydi. Saldırının tarihi bile saptanmıştı: 25 Eylül 1942. Führer'in generalleri, zaferlerinden emin bir havayla ona, Bakü ve Hazar'ı sembolize eden bir de pasta hazırlattılar. Bu ikramdan çok hoşlanan Hitler, kendine en cazip gördüğü dilimi; Bakü'yü aldı.

Maykop'un petrol kokusunu ciğerlerine çekmeyi başarabilen Naziler'in soluğu, Hitler'in **“Kendine Yeterli Alman İmparatorluğu ve Yeni Düzeni”** hayaliyle birlikte, Azerbaycan'a ulaşmadan kesildi.

Bu gerçek öyküde, 3 farklı “ezber bozulması” örneği olduğu söylenebilir. Tarihsel olarak en eskisi, Hitler ve generallerinin ezberlerinin bozulmasıdır. Bu yanlışları, belki

de Nazilerin 2. Dünya Savaşı'nda bozguna uğramalarının en önemli nedenlerinden birisidir.

İkincisi, saygısızlık olarak kabul etmezse, sevgili Köksal hocamın “ezberinin bozulması”ydı. İlk meslek dersini alan “çaylak öğrencilerin”, sorduğu o soruya yanıt veremeyeceklerini düşünmüştü; yanıldı. “Red Kit kültürümüz” sağ olsun!

Ve sonuncusu da Red Kit'in “Petrole Hücum” kitabından edindiğim “bilgi”nin doğru olmadığını, 1995 yılında Bakü'de öğrenince; benim ezberimin bozulmasıydı. İşte o günden beri, nesnel ve çok yönlü bilgilenmeyi, konunun farklı taraflarından görüş almayı, ilke olarak benimsedim. Elimden geldiğince de bu “dersi” aklımdan hiç çıkarmamaya özen göstermeye çalışıyorum.

Batılılar, birçok alanda olduğu gibi, enformasyon teknolojileri ve algı yönetimi konusundaki üstün-

lükleri sayesinde, “döner matkapla sondajı yapılan ilk kuyu”nun da kendilerine ait olduğu savını, konuyla ilgilenenlerin ezberlerine yerleştirmişken, Vagif Ağayev ve arkadaşlarının yazdığı makale , en azından benim ezberimi bozmayı başarmıştı.

Yıllar sonra, Azerbaycan’ın milli petrol şirketi SOCAR ’ın web sayfasında, “Azerbaycan’da Petrol ve Doğalgazın Tarihi ve Socar Tarihiçesi” başlıklı bölümde de benzer bir açıklama gördüm:

“Azerbaycan’da petrol (...) ilk bulunduğunda tıbbi, askeri amaçlar ve günlük kullanım için işe yaramıştır. 18-19. Yüzyılda, sanayi devrimiyle birlikte petrole olan ihtiyaç ciddi şekilde artmış; petrol öncelikli önem arz eden stratejik ürün haline gelmiş ve dünyada petrol üretimi patlaması yaşanmıştır...

19. yüzyılın ortalarında petrol üretiminde yeni bir dönem başlamış ve ilk kez 1847 yılında Bibi-heybet’te, sonra ise Balahani’nda, teknolojinin uygulanmasıyla ilk petrol kuyuları kazılmıştır. 1901 yılında Azerbaycan, 11,5 milyon ton petrol üreterek dünyada ilk sıraya yerleşmiştir. ABD’de ise o yıllarda 9,1 milyon ton petrol üretilmiştir...”

Bu makaledeki bilginin, Ağayev ve arkadaşlarının makalesindeki-

den tek farkı, 1846 yerine 1847 tarihinin yer alıyor olmasıdır.

Bu konuda bir diğer kaynak, yine Azerbaycan International dergisinde yayınlanan bir makaledir. Başlığı: “Azerbaijan's Oil History, A Chronology Leading up to the Soviet Era”; yazarı ise Mir Yusif Mir-Babayev’dir.

Özde petrol ve genelde enerji konusunda olduğu gibi, hemen her alanda “ilk”lerin ya da teknolojideki devrimsel dönüşümlerin,

1901 yılında Azerbaycan, 11,5 milyon ton petrol üreterek dünyada ilk sıraya yükselmiştir. ABD’de ise o yıllarda 9,1 milyon ton petrol üretilmiştir.

yalnız ve ancak “Batı” tarafından yapıldığını, belleklerimize kazımaya çalışan bir uluslararası yayın tekeli var.

Rönesans ve Reform gibi açılımlarla, özgür düşünceyi dinin baskısından kurtaran ve bilimi öne çıkarıp, insani gelişimin önünü açan süreçlerin yaşamsal önemini asla yadsımıyorum. Ancak, yukarıda somut verilerle ortaya konan “döner matkapla gerçekleştirilen ilk sondaj” örneğinin de tek taraflı ve biraz da kompleksli algılarımıza dair ezber bozucu niteliğini kabul etmekte yarar var diye düşünüyorum.

nedetpamirbd@gmail.com

ALEV SAÇAN BİR YILDIZ OLMAK

Yazan: BERK YÜKSEL

“Yıldız” deyince popüler kültür yarışmaları, üç günde tırmanılan şan şöhret merdivenleri komedisi akla gelmesin sakın...

İnsan özü itibarı ile yıldız tozu zaten lakin bir yıldız gibi ışık saçması zor bir iş.

Meşakkatli bir süreçte kişiliğin demlenmesi ile olmakta ancak...

Elleri yana açık beş köşeli bir yıldızdır “insan gibi insan”.

Aynen Da Vinci'nin “Vitruvius Adamı” gibi.

Üstad Leonardo Da Vinci'nin aldığı notların yanında çizdiği bir eskizdir.

Üstad, insan vücudunun evrenin işleyişinin bir analogisi olduğunu

düşünmüştür.

Yani iki farklı şey arasında sıkı bir benzerlik vardır düşüncesi...

Resme bakınca dörtten beşe; kareden daireye geçiş ve birlikte bir bütünlük görülür.

Bu maddeden manaya geçiş ve ikisi arasında bir köprü oluşu sembolize eder.

İnsan bir köprüdür!

Dört, maddi düzeni sembolize ederken; beş, ruhani düzeni simgeler.

iki yönü ifade edilir.

Kare, daire, vesica piscis, pi sayısı, geometri, altın oran, spiral ve yaşamın yumurtası ile bizleri çok derinlere götüren bir çizimdir...

Heraclitus: "İnsan her şeyin ölçüsüdür" der.

Bahse konu olan ise insan olmanın hakkını veren "gerçek insan"dır!

Gerçek İnsan Kimdir?

O, hem aydınlanan hem de çevresini aydınlatandır.

Gerçek insan

hem aydınlanan
hem de çevresini
aydınlatandır. Hem
bilgi peşinde koşan,
gelişen, dönüşen
hem de çevresini
dönüştürendir.

Beş gerçek insandır; dörtten beşe geçebilmiş ışıldayan insan...

Eril 3 (dışa dönük) ve dişil 2'nin (içe dönük) toplamıdır.

Da Vinci'nin bu eskizi, insanın ikili yapısını bir araya getiriş ve kavrayıştır.

İki yönünü bir arada kucaklamayan eksik kalacaktır.

Maddesel varlık olan kare ve ruhsal varlığı sembolize eden daire bir arada kullanılarak insanoğlunun

Hem bilgi peşinde koşan, gelişen, dönüşen hem de çevresini dönüştürendir.

Işık saçan bir yıldız olmak kolay değildir.

Hele hele karanlığın dört yönü boğduğu dönemlerde hiç değildir...

Görev bilinci gerektirir, sadece kendi için yaşama lüksünü bir kenara atmayı gerektirir.

Erdem gerektirir, çalışmayı gerektirir; cesaret gerektirir.

Bir yıldız ol sen,
alev gibi ışıklar
saçan bir yıldız!

Önce kendi ile sonra karanlık ile
yüzleşmeyi gerektirir.

Mükâfatı ise “insan”dan “İn-
san”’a dönüşümdür.

**Çalışmak, Çalışmak Çalış-
mak...**

Duymak istenmeyen şeyleri
söylesen de... Fikri bağın kopsa da
genel kitle ile...

En iyiyi ümit et, en kötüye de
hazırlan... Seni beklemiyorsa bile
insanlar;

Sen İnsanlık için ışımaya yemin
et! Yıldız olmak zordur, sorumluluk
ister...

Varsın anlaşılma... Varsın sesin
duyulmasın... Sen yine de içinde
ümidinle düş yollara

Anlat derdini, içinde yaşadığın
aydınlığı... Güzelliği paylaş sen,
duymak istemeyen kulaklara.

Karanlıkları bir alev gibi ışıya-
rak kuşat.

**Unutma ki ışık karanlıkta
parıldar...**

Bir yıldız ol sen, alev gibi ışıklar
saçan bir yıldız!

İçinde yaşadığın ortama,
Karamsarlığa, acılara, savaşlara,
Acımasızlıklara, adaletsizliklere,
ikiyüzlülüklere,

Riyakârlığa, popülistliğe, taassu-
ba, karanlığa,

Her türlü rezillığe karşı inatla,
dirayetle bir yıldız ol sen...

Ben de varım de!

Bıkmadan usanmadan alev saç,
yolları aydınlat...

Hala ışığa ihtiyacı olanlar var,
hisset.

Sen de potansiyelini gerçekleştire-
meyeceksen,

Sen de sırtını döneceksen...

Sen de sıradan olacaksan...

Senden başka ne kalır ki zaten
bu dünyada... •

Büyük Yapıtlarımız Konur Ertop

Yarım yüzyıl
bizimle yaşayan,
ülkemizin tarihsel
zenginliğini
anlatan

John Freely

Boğaziçi Üniversitesi'nde uzun yıllar ders veren Prof. John Freely 2017 Nisan'ında dünyaya gözlerini yumdu. 91 yıllık yaşamının 1960'tan günümüze uzanan bölümünde ülkemiz için çok önemli yeri olmuştu.

Öğrencilerine fizik, astronomi,

*"John, sen
İstanbul'un
hafızasısn"*

Ressam
Ömer Uluç

bilim tarihi okuttuğu uzun yıllar boyunca bir yandan da onu kuşatan eş dost halkası Aliye Berger'den Ömer Uluç'a, Yaşar Kemal'den Cevat Çapan'a, Selçuk

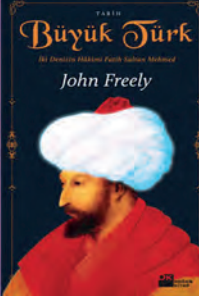
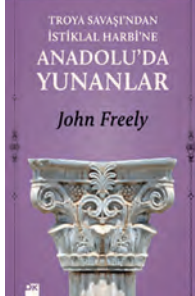
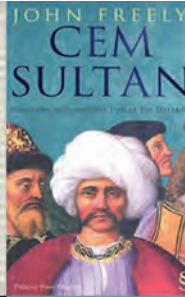
Altun'dan Murat Belge'ye uzanarak genişlemişti.

En seçkin sanatçılar, aydınlarla

düşünceler, güzellikler paylaşırken ülkemiz tarihinin ayrıntılarını, sanatımızın zenginliklerini, anıtlarımızı, arkeolojik kalıntıları incelemeye koyulmuştu. Çalışmalarının sonuçlarını 50 cilde ulaşan yapıtlarında anlattı.

Bu yapıtlardan bir bölümü bizim tarihimizin, kültürümüzün evrelerini, ülkemiz halkını, tarihsel kişilikleri konu edinir:

“Işık Doğu’dan Yükselir: İslam Biliminin Batı Dünyasının Şekillenmesine Katkıları”, “At Üstünde Fırtına: Anadolu Sel-

John Freely'in kitaplarından bazıları

çukluları”, “Osmanlı Sarayı: Bir Hanedanlığın Öyküsü”, “Büyük Türk: İki Denizin Hakimi Fatih Sultan Mehmet”, “Cem Sultan: Rönesans Avrupa’sında Tutsak

Bir Şehzade”, “Troya Savaşından İstiklal Harbine: Anadolu’da Yunanlılar”, “Kayıp Mesih Sebatay Sevi’nin İzini Sürerken”...

Mesleği tarihçilik değildi. Bu konulara da gelişigüzel yönelmemişti. Anlattığı dönemleri, devlet adamlarını hep kültür tarihi içinde değerlendiriyordu. Örneğin Fatih’i niçin ele aldığını anlatırken öncelikle onu bir kültür adamı olarak gördüğünü açıklamış:

“Bir insanın kütüphanesine bakarak onun nasıl biri olduğunu anlayabilirsiniz bence. Fatih’in kitaplarına bakın. Bir sultanın Aristoteles’le, St. Thomas Aquinas’la ne işi olabilir? Fatih Sultan Mehmed, muhteşem bir savaşçıyla olağanüstü bir entelektüelin birleşimi. Öğrenme aşkı var bir kere. Gerçek bir Rönesans adamı. Büyük İskender’de benzer bir kişilik görebilirsiniz.

Mesela Atina’yu fethettiğinde diyor ki ‘Tek

sorun şu: Agamemnon Truva’yı ele geçirdiğinde onu meşhur edecek bir Homeros vardı. Benim ise bir Homeros’um yok.’

Çok etkileyici değil mi?”

Freeley'nin dikkati çeken bir dizi yapıtının konusu ise Türkiye'nin kentleri, eski yapıtları, arkeoloji buluntularıdır:

“Türkiye Uygarlıklar rehberi, 5 c”, “Saltanat Şehri İstanbul”, “Evliyâ Çelebi'nin İstanbul'u”,

“Prens Adaları”...

“Galata, Pera, Beyoğlu: Bir Biyografi” adlı kitabı oğlu Brendan Freeley ile birlikte yazmıştı.

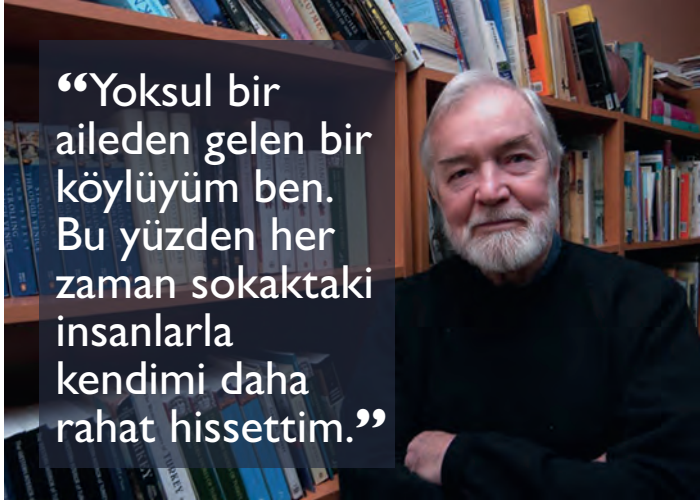
“Eğlence Bitti”, **“Aydınlanma”**, **“Bizansa Yolculuk”** romanlarının yazarı olan kızı Maureen Freeley ise Sait Faik, Ahmet Hamdi Tanpınar, Orhan

Pamuk gibi yazarların yapıtlarını İngilizceye çevirdi.

John Freeley'nin yakınlık duyduğu insanlar en çok halktan kimselermiş. *“Yoksul bir aileden gelen bir köylüyüm ben. Bu yüzden her zaman sokaktaki insanlarla kendimi daha rahat hissettim. Aydınlarla aram o kadar iyi olmadı. İstanbul'da en iyi arkadaşlarım taksi şoförleri oldu.”* demiş. Bunu anlatırken taksi şoförü Şevket Derviş'ten, Galatasaraylı amigo Karınca eğmez

Şevki'den söz etmiş!..

Kendisi de New York'ta, yoksul halkın arasından yetişmiş. Babası tramvay biletciliği, mezarcılık yapmış. Annesinin ailesi İrlandalıymış. Büyükbabası Kırım Savaşı'na

“Yoksul bir aileden gelen bir köylüyüm ben. Bu yüzden her zaman sokaktaki insanlarla kendimi daha rahat hissettim.”

katılmış, yaralanıp İstanbul'da Haydarpaşa Hastanesi'nde tedavi görmüş. Anneanesi, küçük John'a resimli bir kitaptan o savaşa ilgili bölümler okumuş...

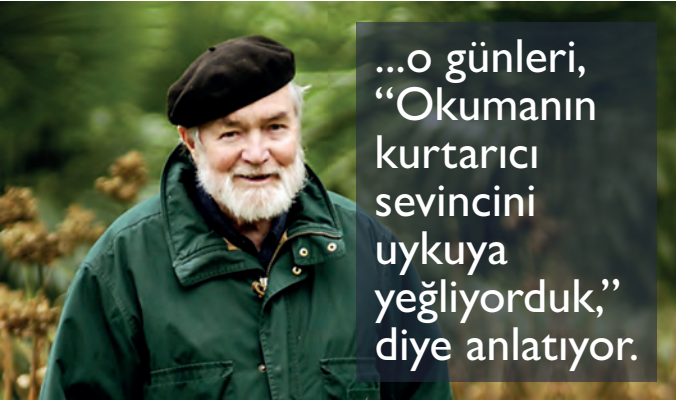
Annesi de okumaya düşkünmüş. Rockefeller iş merkezinde temizlikçi olarak çalışıyor, geceleri ana oğul geç saatlere değin John'un Brooklyn Halk Kitaplığı'nın Hopkinson Avenue şubesinden

John Freeley'in oğlu Brendan ile birlikte hazıradıkları Galata, Pera, Beyoğlu: Bir Biyografi adlı kitap

getirdiği kitapları okuyorlarmış. o günleri, “*Okumanın kurtarıcı sevincini uykuya yeğliyorduk,*” diye anlatıyor. Annesi roman seviyor, John’un gözdesi tarih, bilim, gezi kitapları...

17 yaşında, Deniz Kuvvetlerine katılmak üzere liseden ayrılmış. Torbasında kitaplıktan ödünç aldığı iki kitap varmış. Biri bir şiir kitabı, ötekiyse Homeros’un destanı: Odysseus’un Troya savaşıdan ülkesi İthaka’ya dönmek için Ege Denizindeki 10 yıllık serüven dolu yolculuğunun öyküsü.

...o günleri,
“Okumanın
kurtarıcı
sevincini
uykuya
yeğliyorduk,”
diye anlatıyor.

John Freely’nin de, torbasındaki kitapların da öyküsü ayrı bir destan: “*Pasifik’te, Hindistan’da, Burma’da ve Çin’de bir komando birliğinde görev yaptım. 1945’in başlarında Pasifik’i aşan askeri gemide, bana okuyacak kitap verebilir umuduyla Katolik papaza gittim. Değersiz birkaç şeyden başka kitabı olmadığını söyledi bana, ama benim kitap aşkımı hissettiği için Maryland, Annapolis’teki St. Johns*

College’da okutulan Büyük Kitaplar kursuna ait bir katalog verdi.

Savaşın sonra 26 Mayıs 1946’da Deniz Kuvvetlerinde terhis olunca, 20. yaş günümden tam tamına bir ay önce, Homeros’la başlayıp James Joyce’la biten Büyük Kitaplar programına göre okumaya başladım. Kitapların çoğunu New York Halk Kitaplığı’ndan alıyordum. Ders programımı bir yılda bitirdim, bundan sonra dışardan lise bitirme sınavına girdim ve geçtim, bu da bana ortaokul diploması olmadan üniversiteye girme

olanağını sağladı. Bir emekli asker olarak, okul taksitlerim G. I. yasasına göre Birleşik Devletler hükümetince ödeniyordu. Fizik’ten B. S. derecesiyle mezun olduktan sonra, emekliler için bir başka hükümet bursuyla New York Üniversitesi’ne devam ettim.”

1960 Haziranında üniversitesinden Ph. D. derecesini almış, üç ay sonra da eşi ve üç çocuğuyla birlikte, Robert Kolej Yüksek Okulu’nda fizik okutmak üzere İstanbul’a gelmiş.

Onun uzun öğretim üyeliği ve yazarlık yaşamı kadar, o çok gençken ödünç aldığı iki kitabın serüveni de ilginç. Kitaplığa çok uzun yıllar sonra ancak 1998’de uğrayabilmiş:

“*Orada okuyan genç insanların tümü İspanyolca konuşan zencilerdi,*

fakat benim gençliğimde okuduğum aynı kitapları okuyorlardı; kitaplık sorumlusu Porto Rikolu genç kadın böyle söyledi. O zaman, kitaplığın-
dan aldığım ama hâlâ geri vermediğim iki kitapları olduğunu söyledim ona; kitaplar yanımda değildi, Boston'daki bir arkadaşın tavanarasında-
daydı, ama Brooklyn'e bir dahaki gelişimde getireceğimi söyledim. Kadın kitapların iadesinin ne kadar zaman geciktiğini sordu, onları 54 yıl önce almış olduğumu söyledim. 'Ha, o zaman şanslısınız' dedi gülümseyerek, 'çünkü eski kayıtlarımızı beş yıl önce ortadan kaldırdık, fazla yer tutuyordu.' Bunların hangi kitaplar olduğunu sordu bana, birinin Alfred Noyes'un toplu şiirleri, ötekini ise Homeros'un Odyssea'sı olduğunu söyledim. Hoşuna gitti bu, kitapları iade ettiğimde kendi arayış serüvenimi de tamamlamış olacağı-mu söyledi".

Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesinin "kendi arayış serüveni" hep sürdü. Osmanlı tarihini, Osmanlı mimarisini, Bizans mimarisini Türkiye arkeolojisini üniversitenin ilgili bölümlerindeki meslektaşlarının da katkısıyla uzmanlık derecesinde öğrendi. Yapıtları bu konularda derinleşmiş bilgisini yansıtmaktadır.

Günümüz kentlerine tarihin birikimiyle eğilen bu yapıtlarda bilgiyle bilgelik birbirini bütünler. İnsanlığa tanıttığı ülkemiz değerlerini dile getirirken, bu kültür varlıklarının sorumluluğunu taşıyan bizlere de

uyarıları vardır.

Çağdaş gezgin kimliğiyle, Evliya Çelebi'nin büyük yapıtını da en iyi algılayan bir araştırmacıdır. "**Evliya Çelebinin İstanbul'u**" kitabını sunarken şunları vurgulamıştır:

"Bu kitabın paralel iki amacı oldu. Seyahatname'den aktarmalarla 17. yüzyıl İstanbul ruhunu hatırlatmak ve aynı zamanda, bazan 'Stambul Sketches' kitabımdan alınan materyalle, Evliya Çelebi'nin şehrindeki unsurların modern İstanbul'da hâlâ mevcut olduğunu göstermek. Ama şehrin Evliya Çelebi zamanından kalan bu yadigârları kendilerini ancak İstanbul'u sevenlere gösterebilirler, çünkü şehrin ölümsüz güzelliğini saklayan ve benzersiz başeğmez ruhunu karartan modern çirkin maskenin altında direneni ancak onlar bilecektir."

John Freely, "**Türkiye Uygarlıklar Rehberi**" yapıtını şu sözlerle noktalamıştı: "20 km sonra artık Antakya şehir sınırına giriyoruz, antik Antiokheia'da Doğu Anadolu'daki son gezimiz de nihayete eriyor. Ama Anadolu'da yolculuklar asla son bulmuyor, zira bir sonraki tepenin ya da dönemecin ardında hep görülecek bir şeyler var. Önemli olan yolculuğun kendisi, zaten o da hayat devam ettiği müddetçe devam ediyor ve Anadolu'da, hem yolculuk, hem de önümüzde uzayıp giden yol sensuz gibi görünüyor."

Freely'nin uzun yolculuğu sona erdi. Artık yeni yolculara onun yapıtları kılavuzluk edecek. •

konurertopbd@gmail.com

İnsanlığa Adanmış Yaşamlar
Yücel Aksoy

Matematik Onun İçin Yaşam Demekti

“Doğru biçimde ifade edilen matematik, sadece gerçeği değil, aynı zamanda tanrısal güzelliği de içerir.”

Bertrand Russel

Srinivasa Aiyangar Ramanujan...

22 Aralık 1887’de Güney Hindistan’da Madras’a yakın küçük bir kasaba olan Erode’de dünyaya geldi. Çok küçük yaşta olmasına karşın zekâsı ile herkesi şaşkına çeviriyordu.. Beş yaşında okula başladı. Özellikle matematik dersleri onun için en keyifli anlardı.

Ailesinin oldukça fakir olmasına karşın, üstün zekâsının bir ödülü olarak Hindistan’ın en önemli okullarından biri olan **Kumbakonam Koleji**’ne burslu olarak kabul edildi.

Sık sık uğradığı kent kütüphanesine bir gidişinde, Cambridge Üniversitesi profesörü George Shoobridge'in iki ciltlik matematik kitabı eline geçer. Kitapta 6000 matematik teoreminin özeti vardır. Bu kitap Ramanujan'ı matematiğin gizemli dünyası ile tanıştırdı. Matematiğe o denli yoğunlaşmıştı ki, okulda başka derslerle ilgilenmedi bile.

Okul yaşamı sonlanınca bir boşluğa düşen Ramanujan, bir söylentiye göre kendini evine, diğer bir söylentiye göre manastıra iki yıl süreyle kapatır ama matematikten kopamıyor ki; akli fikri matematik... Bu iki yıl boyunca Shoobridge'in iki ciltlik matematik kitabını okudu okudu. Sonra da kendisi formüller, denklemler, teoriler

Öldükten sonra yeni bir bedende dirilme inancının olmazsa olmaz olarak kabul edildiği dinlerine göre Brahmanlar, bu yaşamlarında ne denli temiz ve özel olurlarsa, yeni yaşamlarında da o denli temiz ve özel bir yaşam sürecekleri bir bedene sahip olurlar. Bu nedenle de her anlamda yaşantılarına özen gösterir, dinsel emirlere kesinlikle uyarlar. Et ve

et ürünlerini asla yemedikleri gibi, yiyebilecekleri şeyler oldukça kısıtlı ve özeldir. Kendi yiyeceklerini kendileri hazırlarlar. Dinsel kurallara sıkıca bağlı Brahman bir aileden gelen Ramanujan, işte bu nedenlerle okulda biyoloji derslerine girmeyi reddetti. Üstelik İngilizcesinin yeterli düzeye gelmemesi de başarısızlıklar listesine eklenince, çok gereksinimi olan öğrenim bursu kesildi. Zaten geçim sıkıntısı içinde olan ailesinin de onun eğitim giderlerini karşılayamaması sonucu Ramanujan okulu bırakmak zorunda kaldı.

Srinivasa Aiyangar Ramanujan'ın Güney Hindistan'daki Erode kasabasında doğduğu ev

üretmeye başladı. Yazdı, yazdı, sayfalar dolusu yazdı... Ramanujan, dinine yürekte bağlıydı ve bu çalışmalarında kendisine rüyasında Hint tanrısı **Namagiri**'in yardım ettiğini iddia ediyordu.

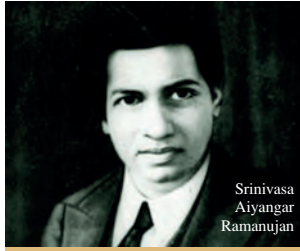
20 yaşına geldiğinde annesinin zoruyla evlendi. Artık evli bir erkek olarak evine bakmakla yükümlüydü. Hem yaşaması hem de ailesine parasal yönden destek olması için bir iş bulup çalışması gerekiyordu... Madras limanında muhasebeci olarak küçük bir iş buldu. Gündüz işinde çalışıyor, ama gece geç saat-

lere kadar formüllerle uğraşıyordu.

Genç eşi bir gün Ramanujan'ın notlarını tuttuğu defteri görür; sayılar, formüller, anlaşılmasız işaretler... "Bunlar nedir?" diye sorduğunda Ramanujan'ın yanıtı çok anlamlıdır: "Sanırım bir tabloya benzetilebilir. Sizler için pek anlamı yok ne yazık ki. Ama benim için **her şeyin anlamı... Belki bunları benim pencereden**

görüüp anlayabilen başkaları da vardır. Ve onlar için bunun çok büyük önemi olacak. Çevrene baktığında, her yerde, herşeyde bir motif mevcut. Matematik biliminde bu motifler en görkemli şekliyle ortaya çıkar. Ve tüm sanat ürünleri gibi gerçeğin birer yansımasıdır... Mozart'ın koskoca senfoniyi zihninde işitebilmesi gibi ben de sayılarla sonsuzluğa rakediyorum. Fakat bu raks, bu sanat, bizleri birer hokkabaz gibi gören güruha kendimizi sevdirmek için pek yararlı olmuyor."

Bir yakını onu, matematik sevdalısı olan bir vergi toplayıcısı Romaşandra Rao ile tanıştırdı. Rao, Ramanujan'ın çalışmalarını gördüğünde bunların basit formüller olmadığını ayırdına vardı ve onu, bu notlarını ünlü matematikçilere göndermesi için yüreklendirdi. O da, çalışmalarından bazılarını, İngiltere'nin ünlü matematikçilerin-

Srinivasa
Aiyangar
Ramanujan

*Tanrı'nın
düşüncesini
ifade etmeyen bir
denklemin benim
için bir anlamı
yoktur.*

den Ernest William Hobson, Henry Frederick Baker ve Godfrey Harold Hardy'ye gönderdi. Acaba çalışmalarına önem veren olacak mıydı?

Mektuplarına yanıt gelmesi konusunda artık ümidini kesmeye başlamıştı ki Godfrey Hardy'den yanıt geldi. Godfrey Hardy, 20. Yüzyılın en önemli soyut matematikçilerinden

biri olarak kabul edilir. İngiltere Cambridge Üniversitesine bağlı ünlü Trinity Kolej'de görevlidir. 1913 yılı başlarında Hindistan'dan, kendi ifadesiyle "esrareniz" bir mektup alır. Madras kenti Liman İşletmeleri muhasebe bölümünde görevli 26 yaşında bir kâtip olan S. Ramanujan tarafından gönderilen mektupta yaklaşık 120 matematik formülü vardır. Hardy mektuba şöyle bir göz attığında, formüllerin bir kısmının, kendisi ve aynı kolejde yakın çalışma arkadaşı olan John Littlewood tarafından kanıtlanmış olduğunu gördü ve mektubu bir kenara koyup günlük işlerine yöneldi. Aradan bir süre geçti. Bir gece, Ramanujan'ın mektubunda aklını karıştıran bazı formüller olduğunu anımsadı ve tekrar incelemeye karar verdi. İnceledikçe şaşkınlığı katlanarak artıyordu. Evet, formüllerin bir kısmını Hardy ve Littlewood

biliyor ve kanıtlayabiliyorlardı ama geri kalanlar, her ikisinin de en çılgın düşlerinde bile hayal edemeyecekleri zorlukta ve güzellikteydi. Bu formüller ancak en üstün sınıfa mensup bir matematikçi tarafından yazılabılırdi. Formüller doğru olmalıydı çünkü hiçbir akıl böyle formülleri yaratabilecek hayalgücüne sahip olamazdı.

Hardy ve Littlewood formüller karşısında büyülenmişti ama bunları kendilerine gönderenin doğru dürüst temel eğitimi bile yoktu. Nasıl oluyordu bu? Anlamanın bir tek yolu vardı, Ramanujan'ı Cambridge'e davet etmek...

Davet mektubu Ramanujan'ın eline geçtiğinde elbette sevinçten havalara uçtu. Ama ailesi öyle düşünmüyör, aksine gitmesine karşı çıkıyordu. Çünkü dinsel kurallar gereği bir Brahman'ın "su üstünden geçmesi" yasaktı ve yemek hazırlama ritüellerini yurtdışında uygulamazdı. Ayrıca Ramanujan evliydi ve eşini de İngiltere'ye götürmesi hem dinsel, hem parasal yönden olanaksızdı. Ama dinine o denli bağlı olan Ramanujan kararlıydı, İngiltere'ye gidecekti. Sonunda eşini ve annesini de razı edip 1913

Srinivasa Ramanujan, Cambridge üniversitesindeki arkadaşlarıyla. (Godfrey Harold Hardy soldan üçüncü) (1916)

yılı sonunda gemiyle yola çıktı.

Ramanujan'ın, hemen tümüyle kendi kendine çalışarak kazandığı matematik bilgisi şaşılacak düzeydeydi. Kendinden önceki çalışmalardan hiç haberi olmasına karşın, bilgisi ve ustalığı, Hardy'nin deyimiyle, dünyadaki tüm matematikçileri aşacak düzeydeydi. Buna karşılık, düzenli bir matematik eğitimi almamış olmasından kaynaklanan temel bilgi eksiklikleri de şaşkınlık vericiydi. Teoremlerine kanıt geliştirebilmesi için bu eğitim eksikliğinin mutlaka giderilmesi gerekiyordu. Çünkü "sezgiler önemli değil, ispatlanabilir olmalı" idi. Ayrıca, olağanüstü formüller yaratan birinin eğitimsiz olması, hasımlarının elinde güçlü bir silahtı. Hardy'nin yardımıyla Trinity Kolej'de eğitimini en iyi şekilde tamamladı ve birçok formül altına imzasını attı.

Çalışmalarını sürdürürken Ramanujan için kötü giden birşeyler vardır. Okul yemekhanesindeki tüm yemekler Brahman kurallarına ve onun inancına uymuyordu. Dışarıdan aldığı sebzelerle, kaldığı otel odasında kendi yemeklerini kendisi yapmaya çalışıyordu. Fakat 1. Dünya Savaşı döneminde aradığı sebzeleri bulamamaya başladı. Bir şey yemeden günlerce aç kaldığı oldu. Hem ruhen hem bedenen güçsüz düştü. Sık sık hastalanmaya başladı. Ama yine de Hardy ile çalışmalarını, 40 derece ateşli de olsa aksatmıyordu.

Fakat bir gün, saatler geçmiş ama Ramanujan Hardy ile olan çalışmasına gelmemişti. Olağandışı bir şey olduğu duyumsayan Hardy, Ramanujan'ın odasına gitti ama onu bulamadı. Ramanujan o gece, bilincini kaybedecek denli hastalandığı için hastaneye kaldırılmıştı.

Verem tanısı kondu. Gerek bedenen gerek ruhen iyi bir hastane bakımına gereksinimi vardır. Ama inançlarına ters gelen tedavileri kesinlikle kabul etmedi. Brahman oluşu nedeniyle adım adım ölüme gitmekteydi. Fakat, öldükten sonra başka bir bedende tekrar dirileceğine inandığından, ölmekten değil, bu tedaviden ve de yiyeceklerinden dolayı ruhunu ve bedenini kirletmekten korkmaktaydı. Mademki bu zamana kadar kimbilir kaç kez enkarne olan ruhunu temiz tutmayı başarmıştı, bu bedenine de aynı özene göstermesi gerekirdi.

18 aylık tedavisinin ardından sanatoryumdan taburcu edildi. Fakat

mutlu değildi. Çünkü İngiltere'de yeterince saygı görmemekteydi. Hem hastalığı, hem yalnızlığı, hem memleket hasreti, hem eşinden annesinden ayrı kalışı, hem de alışmadığı iklim ve yemeklerden dolayı kendini çok kötü duyumsamaktaydı. Önünde tek seçenek kalmıştı: **Ölüm...** Ölüp yeni bir bedende yaşama yeniden başlamak... Londra metrosunun önüne attı kendini. Fakat makinistin erken farketmesi sayesinde, istediği ölüme kavuşmadı. Tekrar hastaneye kaldırıldı.

Bu arada, Hardy'nin yoğun çabaları sayesinde Ramanujan'ın çalışmaları bilim alanında büyük saygınlık kazandı ve 1918'de **Royal Society** üyeliğine seçildi. Böylece Royal Society üyeliğine seçilen ilk Hintli bilimadamı oldu.

Kendisini artık ülkesinden ve sevdiklerinden ayrı tutacak hiçbir neden kalmamıştı. 5 yıllık İngiltere macerasını sonlandırıp Hindistan'a evine döndü. Ancak hastalığı çok ilerlemişti. Bir yıl sonra 26 Nisan 1920'de sonsuzluğa göçtü.

Ramanujan'ın 32 yıllık kısa yaşamında matematik dünyasına armağan ettiği formüller sayesinde, astrofizikten moleküler biyolojiye kadar birçok alanda önemli gelişmeler sağlandı.

1976 yılında, Ramanujan'ın yaşamının son bir yılını kapsayan ve çığır açıcı yeni formüllerin olduğu "kayıp not defteri" bulundu. •

yucelaksoybd@gmail.com

Türklerin Rodos'u Alacağına İlişkin Kehanetler

Rodos'a tekne ile ilk gittiğimde, adanın kale başta olmak üzere birçok bölgesinden etkilenmiştim.

Kalede en çok dikkatimi çeken ise Osmanlı ordusunun kullandığı devasa toplardan atılan güllerin, surlardan ve duvarlardan bugün bile silinememiş izleri olmuştu. Adanın koylarında demirlerken, Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ın Rodos'u neden almak istediğini tekrar tekrar düşündüm.

Kimi kaynaklara göre 300 kimi kaynaklara göre ise 700 parça gemiden oluşan dev bir donanmanın, Rodos'un fethi için seferber edilmesini anımsadım. Her zaman çok iyi savunulan, tahkimatı hep güçlü olan ve 200 yılı aşkın bir süredir, savaşı özelliğiyle tanınan şövalyelerin elinde bulunan Rodos, Osmanlı İmparatorluğunun yükselişe geçtiği

Kanuni Sultan Süleyman

noktası olarak Katolik kilisesinin kayıtlarına geçmişti. Daha uygun bir deyimle, tıpkı Kıbrıs gibi Doğu Akdeniz'de Hristiyanlığı askeri üssü olma özelliğini taşıyordu.

Rodos'un nasıl fethedildiğine kısa da olsa değineceğim, ancak benim asıl dikkat çekmek istediğim konu, Katoliklerin ruhani lideri bazı papaların, rüyalarında adanın Türklerin eline

gececeğini görmele-ridir. Yaşadıkları bazı olayları, Rodos'u kaybedeceklerinin işareti saymalarıdır. Avignon'daki, Vatikan'daki, bazı Avrupa ülkelerinin Kraliyet arşivlerindeki kimi belgelerde, sadece papaların değil rahiplerin, halktan insanların, haçlı ordusu komu-

Rodos Kalesi

dönemden itibaren fethedilecek yerlerin listesinde ilk sıralardaydı. Rodos, çevresindeki Sömbeki, Tilos, İncirli, İstanköy, Kalimnos, Leros, Alimnia, Chalki gibi adaları kontrol etmesi, Akdeniz'de önemli bir geçiş ve adeta bir deniz üssü olması, Girit ile Kıbrıs'a yakınlığı nedeniyle tarih boyunca hep dikkati çekmişti. Haçlı seferleri sırasında kutsal topraklara deniz yoluyla gidişte ve dönüşte kullanılmıştı. Gemilerle gelen haçlı askerleri için bir tedavi ve dinleme

tanlarının ve askerlerinin Rodos'un, 'Putperest' dedikleri Türklerin eline geçeceği yönündeki yorumları, öngörülerini, değerlendirmeleri, uyarıları da yer almaktadır. Dağça'nın bazı köylerinin İtalyan ve İspanyol asıllı olduğu iddialarını araştırırken ulaştığım bu bilgileri, 2 ayrı yazıda özetleyeceğim.

Tarihteki belki de ilk büyük askeri çıkarmalardan biri Rodos harekâtı sırasında yaşanmıştır. Dönemin Kaptan-ı Deryası yani Os-

manlı Deniz Kuvvetleri Komutanı Mustafa Paşa, Marmaris körfezini savaş hazırlıkları için üs olarak seçmiş, asker, silah, cephane ve topları buraya yığmıştı. Padişah Sultan Süleyman da, sefer için Marmaris'e gelmişti. Mustafa Paşa önce 'Azap' adı verilen ve günümüzde deniz piyadesi olarak bilinen 30 bin askeri Rodos'ta bir limana çıkardı. Bu harekât, 28 Temmuz 1522 tarihinde, sabahın erken saatlerinde Rodos şövalyelerinin şaşkın bakışlar altında gerçekleşti. Mustafa Paşa bununla da kalmadı, aynı gün 300 kadar gemiyi, Padişah ve 100 bin askeri almak üzere Marmaris'e gönderip, yine aynı gün içinde onları da Rodos'ta karaya çıkardı. Yüzden fazla top ve İstanbul'un fethi sırasında kullanılan 12 dev bronz top, kuşatma harekâtının en önemli silahlı olarak görülmekteydi. Söz konusu topların 6 ay süren kuşatma sırasında 85 binden fazla gülle attığı kayıtlara geçmiştir.

Osmanlı gemi, asker ve silah bakımından çok üstün olmasına rağmen kısa sürede başarı kazanamadığı gibi on binlerce askerini, saldırı girişimlerinde kaybetmişti. Ayrıca denizcilikteki tecrübesizliği nedeniyle, çıkan fırtınalar sırasında yüzden fazla gemisinin devre dışı kalmasını önleyememişti. Bir diğer önemli konu ise Rodos'un diğer adalarla bağlantısının

kesilememesiydi. Lindos, İstanköy ve Bodrum kalesinde bulunan şövalyeler ile diğer askerlerin Rodos'a takviye olarak gelmesi engellenememiştir. Yaklaşık 600 şövalye ve 5 bin kadar asker ile savunması yapılan Rodos'un Türklerin eline geçmemesi için Avrupa'daki tüm Katolik kiliselerde düzenli olarak akşam ayinleri yapılıyor, yardım ve gönüllü toplanıyordu. Osmanlı ordusunun 29 Temmuz, 4 Eylül, 24 Eylül ve 30 Kasım'da, topçu desteğinde yaptığı büyük saldırılardaki başarısızlık, asker arasında yılınlık yaratmış, başlayan salgın hastalıklar ise gidişatı daha da kötüleştirmişti.

Ancak 7 Aralık'ta, İstanköy'den

Rodos kuşatmasını gösteren bir gravür

Rodos kalesindeki kuşatma döneminde ait Osmanlı gülleri

Rodos'a gelirken ele geçirilen bir geminin kaptanı, şövalyelerin cephanesinin tükendiği, top güllerinin bitme noktasında olduğu bilgisini verince kuşatmanın seyri değişti. Gerçekten de, Rodos'taki yaklaşık 13 bin gülle, kuşatma sırasında kullanılmış, şövalyeler, Türklere karşı çok etkili oldukları topçu ateşi gücünü kaybetmişti. Şövalyelerin lideri Villiers de l'Isle Adam, içinde buldukları durumun Türkler tarafından öğrenilmesinin Rodos'un düşmesi anlamına geleceğini bildiği için güllerin seyrek kullanılması emrini vermişti. Ayrıca gönüllülerden oluşan 10'ar kişilik gruplar, geceleri Osmanlı hatlarına sızarak buradan gülle getirmekle görevlendirilmişti. Sultan Süleyman, 10 Aralık 1522 tarihinde, kaleye bir heyet gönderdi. Heyetteki İskender Paşa, İstanköy'den gelen geminin ele geçirildiğini, kalede top güllesi ve yiyecek kalmadığını bildiklerini söyleyerek, Padişah'ın kalenin teslim edilmesi halinde herkesin ha-

yatının bağışlanacağı, adadan gitmelerine izin verileceğine dair sözünü ilettiler.

Rodos şövalyeleri, 21 Aralık'ta teslim olmayı kabul ettiler. 29 Aralık 1522 tarihinde ise Kanuni Sultan Süleyman kaleye girdi ve kenti gezdi. Avrupa'daki krallıklar arasındaki anlaşmazlıklar yüzünden bir

birlik olmayacağı için dışarıdan yardımın gelemeyeceği bilindiğinden, kolaylıkla alınacağı düşünülen Rodos, yaklaşık 6 ay süren kuşatmanın ardından harekâta katılan askerlerin yarısının kaybedilmesi sonucu zorlukla ele geçirildi.

Rodos'un alınmasının ardından, Ege ve Doğu Akdeniz'in kontrolü de Osmanlı devletine geçti.

Rodos, Hristiyanlar için İstanbul kadar önemliydi. Türklerin, İstanbul'un fethinden yaklaşık 70 yıl sonra Rodos'u da alması Hristiyan dünyasında büyük panik yarattı. Özellikle kilise çevrelerinde, geçmişteki bazı uyarı ve öngörülerin dikkate alınmadığı yönünde tartışmalar başladı.

Şimdi söz konusu uyarı ve öngörülerden örnekler verelim.

Fransız soylularından Albert de Savoie'in, Fransa Kralı 9. Louis'yi temsilen katıldığı haçlı seferinden hastalanarak ülkesine dönüşü

sırasında, Mayıs 1270'de, Rodos'ta kalmış ve adadaki rahip Margolla'ya geleceğe ilişkin düşüncelerini anlatmıştır. Bunları not eden Margolla ise kayıtları elindeki belgelerle birlikte Vatikan'a göndermiştir. Notların bir örneği de, Fransız Kraliyet Arşivi'nde bulunmaktadır. Notlar da Savoie, "*Kutsal topraklardaki başarısızlığımızın nedeni Türklerdir. Anadolu'da yolumuz Türkler tarafından kapatıldı. Tek güvenli yol Rodos'un bulunduğu deniz hattıdır. Türkler denizci olmadığı için bu yolu ve Rodos'u rahatlıkla kullanabiliriz. Türklerin Akdeniz kıyılarına ulaşması, oralarda hâkimiyet sağlaması ve denizciliği öğrenmesi mutlaka engellenmelidir. Aksi durumda Hristiyanlar büyük bir felaketle karşı karşıya kalacaktır*" demektedir.

Haçlı ordusunda komutanlık yapmış, savaş sırasında bir gözünü ve kolunu kaybetmiş, Henri de Drancy adlı bir Fransız, dönüş yolunda, Suriye kıyılarında bindiği gemi ile Rodos'a gelerek, yaklaşık 2 yıl burada kalmıştır. Rodos'ta yaşadığı süre boyunca adanın kıyılarını ve savunma sistemini inceleyen Fransız, hazırladığı planlar ile aldığı notların nedenini soranlara, "*Efendimize (Papa) Hristiyan krallara buranın önemini*

Rodos'un alınmasının ardından Ege ve Doğu Akdeniz'in kontrolü Osmanlı Devletine geçti

anlatmak için" yanıtını vermiştir. Henri de Drancy, Fransa Kralı 3. Philippe'e, 1285 yılında sunduğu ve Kraliyet Arşivi'nde bulunan notlarında, "*İki yer Putperest Türklerin eline geçmemelidir; İstanbul ve Rodos. Tersi durumda dinimizin merkezi kutsal toprakları tamamen kaybederiz*" demiştir.

Hristiyanların Rodos'u kaybedeceğine işaret sayılan en önemli olaylardan biri de, Roma'daki Saint Pierre kilisesinde yaşanmıştır. Rodos'un Türklerin eline geçtiği haberi daha Avrupa'ya ulaşmamışken, Kanuni Sultan Süleyman'ın

Rodos adası / İvan Aivazovsky 1861

kenti gezdiği saatlerde, Papa 2. Hadrianus, Saint Pierre kilisesinde ayin yönetiyordu. Her zamankinden daha uzun süren ayinin sonlarına doğru, kilisenin duvarının çatı ile birleştiği bölümden bir taş düştü ve gelip Papa'nın önünde durdu. Bu olay büyük bir şaşkınlık yarattı. Ayinin ardından odasına çıkan Papa, Kardinalleri yanına çağırdı ve düşen taş hakkındaki düşüncelerini sordu. Tüm kardinaller söz birliği etmişçesine, *"Bu olay, aylardır direnen Rodos'un Türklerin eline geçeceğinin işaretidir"* dediler. Bunun gerçekleşmemesi için de, o taşın denize atılması kararına vardılar. Ancak taşı atmak üzere gönderilen asker, yolda haydutların saldırısı sonucu öldü. Olaydan 8 gün sonra, askerin öldüğü ve Rodos'un düştüğü haberleri peş peşe geldi. Vatikan'da, kiliselerin çanları gün boyu çaldı, Papa da kardinalleri toplayarak, Türklerin daha ne kadar ilerleyecekleri, nereye yönelecekleri konusunda fikirlerini sordu. Bu toplantı, Viyana kuşatmasına kadar tekrarlanacak toplantıların ilki olacaktı.

Rodos'un Türklerin eline geçeceğine ilişkin en anlamlı öngörülerden biri de, 1217 yılında başlayan 5. Haçlı seferi için Avrupalı krallara çağrı yapan Papa 3. Honorius'un

gördüğünü söylediği rüyadır. Seferine katılan Macar Kralı 2. Andrias'ın, Müslüman orduları karşısında tutunamayıp geri döndüğü haberini aldığı anda çok sinirlenen Papa, birkaç gün odasına kapanmış ve kimse ile konuşmamıştı.

Daha sonra kardinallerle bir araya geldiğinde, 5. Haçlı seferinin Hristiyanlar için yenilgi ile biteceğini gördüğünü söylemiştir. Papa 3. Honorius, kuzey Avrupa'dan gelerek Haçlı seferine katılan askerlerin dönüş yolunda bindikleri gemilerden bazılarının Rodos'a gelmeden bir gece vakti battığını ve o sırada gökyüzünde hilal şeklinde ay olduğunu anlatmıştır. Kardinallerin, bunun manasını sorması üzerine, *"Korkarım gün gelecek, bu Hristiyan toprağı Müslümanların eline geçecek. Putperestler kutsal topraklarımıza giden yollarımızdan biri kesecek"* yorumunu yapmıştır.

Tercümelerini, Paris'teki Ecole Catholique'de öğretim üyesi olan bir akademisyen arkadaşşıma yaptırdığım Avignon, Vatikan ve Fransa Kraliyet arşivindeki belgelerde yer alan diğer önemli öngörülere, uyarıları bir başka yazıda paylaşacağım. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

"Devlet adalet üzerine inşa edilir."

Kanuni Sultan Süleyman

Büyük Selçuklu'nun
Başbakanı

Nizamülmülk 999 Yaşında

Selçuklu tarihinin en önemli isimlerinden biri, gelmiş geçmiş en ünlü başbakan Nizamülmülk 999 yıl önce 10 Nisan 1018'de Horasan'da doğdu.

İranlıydı. Selçuklu'da ilk görev aldığı anda Alparslan'ın veziriyle geçinemedi. Çağrı Bey beğendiği Nizamülmülk'ü yeniden Alparslan'ın veziri yaptı ve onu bir baba olarak görmesini istedi. Tuğrul Bey ölünce başlayan taht kavgasında Alparslan'ı destekledi. O da bugünkü

anlamıyla Başbakanlığa Nizamülmülk'ü atadı.

Başka görevdeydi Malazgirt savaşına katılamadı. Alparslan'ın öldürüldüğü seferde karşıt güçleri dağıttı ve oğlu Melikşah'ın başa geçmesini sağladı. Doğuştan vezirdi. Selçukluların, İslam dünyasının

siyasetine, devlet yönetimine yön verendi. Boşuna değildi adının Nizamülmülk yani “devlete yön veren” olması. Lâkabı çoktu. Halife “Devletin Direği; Inananların Emirinin Dostu” derken Alparslan ilk “Atabeylik” unvanı ona verdi.

“Hanedan üyelerinin öldürülmeleri aileye uğursuzluk getirir” diyerek kardeş katlinin önünü kesti. Adem ve Havva’dan bu yana dünyadaki tüm kötülüklerin nedeni olduğuna inandığı kadınların yönetimde yer almalarını ve karışmalarını istemedi.

Hükümdarlara “Her biriniz birer çobansınız ve güttüklerinizden sorumlusunuz” diyen Nizamülmülk din ve devlet işlerinin ayrı ayrı yürütülmesinden yanaydı. Sultan ve Halifenin sınırlarını ve ortak alanlarını çizdi. Halifelik ruhani bir merkez oldu. Halife, Sultan kız alıp verdiler. Halife ile Melikşah’ın kızının düğününde sultanlığı Nizamülmülk temsil etti. İki temel siyaset izledi:

Birincisi, Selçuklu Devleti ile Abbasi Halifeliği arasında uyum sağlamak; ikincisi, zıt düşünce ve inanışlara karşı İslam’ı savunmaktı. İçeride Sünni düşünceye

zıt inanışlarla, dışarıda Selçukluyu, İslam’ı yok etmeye çalışanlarla savaştı.

Önemli görevlere getirilmesinden yana olmadığı gayrimüslimlerin can ve mallarına kastedilmesine de karşıydı, onların koruyucusuydu. Uzlaşmacı kişiliği vardı. Sultan ile arasındaki çatlakların büyümesine ve derinleştirilmesine fırsat vermedi.

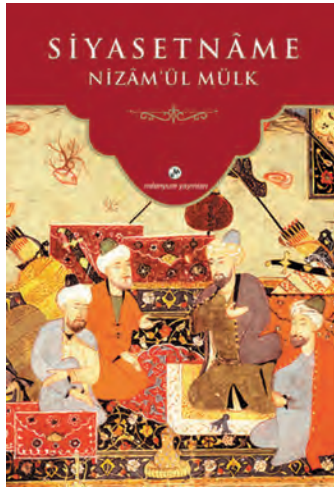
Sultan, Halife dışında bir de meclisin varlığına inanan Nizamülmülk, sorunların görüş alışverişi, tartışmak ve danışmakla çözülebileceğine yani “akıl akıldan üstündür” anlayışına sahipti. Çevresinden eksik olmayan bilginlere ve düşünürlere büyük önem ve değer verirdi.

Melikşah Nizamülmülk’emektup gönderdi: “Bu insanlar gece gündüz

senin meclisine gelerek, senin işine engel oluyorlar. Bir emir ver ki, ancak senin iznin olduğu zaman huzuruna girebilsinler.”

Yanıt gecikmedi: “Bu takım İslam’ın temelidir, onlar dünyanın ve ahiretin süsüdür. Onlar benim başıma bile otursalar, bu bana ağır gelmez” dedi.

Toplantılar sıkıcı olmasın diye “sultanın babalık şefkati, cömertliği ve sofrasının geniş-

Nizamülmülk’ün Türk İslam devletlerinin idari, mali, siyasi, askeri, sosyal, kültürel yönleri hakkında bilgi veren eseri; Siyasetname

liği de o oranda büyük olmalıdır” diyerek içkili şölenleri bir devlet töreni biçiminde resmileştirdi. Hal-ka açık şölenleri de yaydı. Selçuklu Devleti’nin başındaki hükümdar, devleti diktatörce değil, meclisin aldığı kararlarla yönetti.

Sarayla halk arasında bir dengeydi. Yöneticiliği, cömertliği, bilgeliği, güzel ahlâkıyla ve de en çok adâlete olan düş-künlüğü ile tarihe mal olan Nizamülmülk, devletin kapısını her zaman açık tuttu. Haftada iki gün halkla görüşürdü, davalara bakar ve adalet dağıtırdı.

Hizmetçilerin görüşmeye ge-len yaşlı yoksul kadını tersleyerek dilekçesini ulaştır-madıklarını duyan Nizamülmülk, onlara: “Büyük ve ün-lü kimseler zaten yanıma rahatça gelip giderler. Ben sizi sırf huzuruma gelemeyen zayıf ve yaşlılar için görevlendiriyorum. işiniz böylelerinin girmeleri için kolaylık sağlamaktır. Siz bunların işlerini bana ulaştırmadıktan sonra size ihtiyacım yoktur” dedi.

“İnsanlar inançsız yaşayabi-lirler ama adaletsiz yaşayamazlar. Adalet, devlet erkine yasallık sağla-yan tek temel kavramdır. Hükümdar gücünü adil olmasıyla koruyabilir”

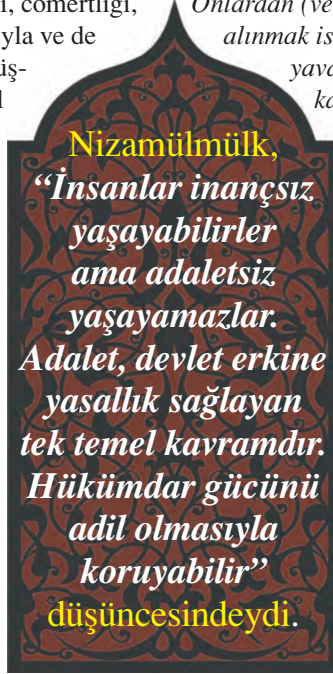
düşüncesindeydi. Adaletin önemini oğluna gönderdiği mektupla yazdı:

“Her şeyden önce, bütün halkın senden kazançlı olmaları gerekir; her zaman onlara hukuk lazımdır. Bırak, onlar kalpleri serbest olduğu halde, kazançlarıyla kendi hayat-larını sağlama yolunda çalışsınlar. Onlardan (vergi olarak) bir şey

alınmak istendiği zaman, yavaş yavaş alsınlar. Hadiseler kapısı, onların üzerine kapalı olsun. Hiç kimse, emredilenden başka onlardan bir şey almasın. Kendilerine uğrayanlar onları asla incit-memelidir. Bundan başka, senin sarayı-nın kapısı zulme uğ-ramuş olanlara açık olsun. Haftada bir gün bu işle meşgul ol. Başka bir iş yap-ma. Bunu yaparken yavaş yavaş hareket et. Ta ki zulme uğra-yanın şikayetlerinin sebebini ve bunun

giderilmesinin nasıl mümkün olma-sı gerektiğini bilene dek. Öyle ki, emrettiğin her şey hakikat ve basiret yüzünden olsun.”

30 yıl boyunca yönetimi elinde tutan Nizamülmülk’ten Hasan Sabah, çevre devletler kadar onun yerini almak isteyenler de hoşnut değildi. Karahanlı Prensesi Terken Hatun, başvezirliği düşleyen Tacü’l Mülk her fırsatta Melikşah’a yakı-

nyıorlardı. Bardağı taşırın damla vali yaptığı oğlunun Melikşah'ın yakınına baskısı oldu. Melikşah ağır bir mektup yazdı: “*Sen benim devletimi ve memleketimi istila eyledin, evlatlarına ve damatlarına verdin. Bunlar benim adamlarıma saygı göstermiyor, halka zulmediyor, sen de bunları uslandırmıyorsun. İster misin ki vezirlik divitini elinden, sarığını başından alayım ve halkı zorbalığından kurtarayım!*”

Nizamülmülk anında yanıtını verdi: “*Eğer o, benim saltanatı ve mülkünde ortağı olduğumu bilmiyor idiye bilsin. Bugün bulunduğu makama benim fikir ve önlemlerimle geldi. Babası öldürüldüğü gün işleri nasıl idare ettiğimi ve ona isyan edenleri nasıl cezalandırdığımı hatırlamaz mı? O zaman bana sımsıkı sarılır ve muhalefet*

yükledi, hakkımdaki ihbarları iştir oldu. Benim adıma ona deyiniz ki, başındaki o tacın varlığı, bu divite bağlıdır. Bu ikisinin işbirliği ve ittifakı, istenilen her şeyin bağı ve her türlü ganimetin sebebidir. Bu divitin kapağını kapatırsam onun tacı da yok olur. Eğer bir değişiklik ve tedbire karar verdiyse önce gerekli önlemleri alsın. Kapağı çalmadan önce başına geleceklere düşünsün, dikkatli olsun.”

Melikşah, görevden almadığı Nizamülmülk ve diğerlerinden bir istekte bulundu: “*Her biriniz memlekete ilişkin düşünüp saltanatımız zamanındaki aksaklıkları belirleyiniz! Dergâh, divan ve sarayımızda yerine getirilmesi gerekirken gözümüzden kaçan durumları gözden geçiriniz! Ayrıca önceki padişahların icra etmiş oldukları halde bizim de yapmamız gereken durumları*

saptayınız! Üzerlerinde fikirler eyleyelim, bu fikirleri hayata geçirelim de, din ve dünya işlerimiz yolunca yordamınca idame etsin. Selçukluların ve başka padişahların töre ve adetleri üzerine düşünceleri açık seçik olarak kaleme alarak bize sununuz!”

Melikşah'ın peşinden Bağdat'a gitmeden önce

39 yıl sonra eklediği 11 bölümle genişlettiği anıtsal çalışmasını Siyasetname'yi saray kitapları yazarı Nasih'a verdi. Başına bir şey gelirse Melikşah'a bizzat vermesini buyurdu. Öleceği içine doğmuştu.

Alamut Kalesi

etmezdi. Ne zaman ki, işleri yoluna koydum, herkesi ona itaat ettirdim, dirlik ve düzeni sağladım, yakın ve uzak şehirleri fethettim, uzak ve yakın herkes ona itaat arz etti, işte o zaman işlemediğim günahları bana

Nizamülmülk
“İsyanın büyümesini
önlemek ve uyus-
ukluğun kusurunu
kökünden kazımak”
için kuşkulandı-
ğı Hasan Sabah’ı
saraydan kovdu.
Mısır’a göçen, Fatı-
mi devletine tehdit
olunca hapsedilmek
istenen Hasan Sab-
bah İran’da döndü.
Örgütünü yeraltına

oradan da Alamut kalesine taşıdı.
İlk cinayetlerini Alamut’a yerleşme-
den işlediler. Kendilerine katılmaya
zorladıkları müezzin reddedince
açığa çıkacakları korkusuna kapılıp
onu öldürdüler. Katillerinin yaka-
lanmasını buyurup idam ettiren
Nizamülmülk’e kin bağladılar ve
öldürmeye karar verdiler. Rama-
zan’da iftardan çadırına dönerken
yaklaşan ve “kendini adayan” diye
adlandırdıkları “Fedai”nin ilk kur-
banı Nizamülmülk oldu. “O, bizden
birini katletti, biz de onu katlettik”
diyerek dünyaya korku saldılar. Ha-
şaşiler adı dünyada suikast sözcüğü-
nün etimolojik kökeni oldu.

Nizamülmülk vasiyetinde: “Ben
bu devlete çok önemli hizmetlerde
bulundum. Bunları yaptırduğım
eserlerde görmek mümkündür.
Mülkün sahiplerine muhalefet ve
hıyanet etmedim. Hizmetim boyunca
hep şefkatli davrandım. Hazinesi
artırdım, halkı zengin kıldım. Devle-
tin düşmanlarını ortadan kaldırdım
ve dünyayı adalet, insaf ve emniyet

Nizamülmülk’ün katlini tasvir eden
minyatür (Topkapı Sarayı No: 360B)

ile bezedim. Devletin ve bütün hal-
kın hayrı için yapmış olduğum işler,
benim ölümünden sonra ortaya
çıkacaktır... benim gelir ve giderim
gizli değildir. Geriye, güç ve şerefle
dolu bir dönem bırakmaktayım.”

Melikşah, Nizamülmülk’ün oğ-
luna mektup gönderdi: “Bu devletin
başardığı fetihler ve mühim işler
adına her ne varsa, biz bunları onun
kutluluğundan, öğütlerinden bil-
dik... bütün insanlar onun bizim için
nasıl dayanak olduğunu bilirler...
ve yine biliyoruz ki, gözler bundan
böyle asla onun gibisini göreme-
yecek ve onun emsalinden biri, bir
daha yeryüzüne gelmeyecektir.”

Suikastın arkasında olduğu
söylenenlerden Melikşah, bir ay
sonra gizemli bir biçimde öldü.
Başvezirliği kapan Tacü’l Mülk de
Nizamülmülk’ün muhafızlarıncı
öldürüldü. Haşhaşiler yok edildi.
Siyasetname’siyle çağları aşan bir
ışık oldu... •

yasarozturkdbd@gmail.com

Birbirinden farklı yollar, birbirinin yanından geçip giden yolcular.
Kavuşturan, ayıran, akıp giden, çıkmaza giren, yarıda kesilen yollar...
Apayrı görünse de bazen birleşen yollar. Aynı yolu farklı duyumsayan yolcular...
Berat Alanyalı'nın uzun yıllara yayılmış yazma sürecinin ilk verimleri,
öykücülüğünün ilk ipuçları...
Öykülerdeki çeşitliliğin nedeni bu. Son öyküde, iz sürmeyi seven okurları
kitabı silbaştan okumaya çağırın bir sürpriz bekliyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Paniğin Yarattığı Toplu Firar

Başlangıcını 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalandığı tarih olarak kabul etmemiz gereken ve Mudanya Ateşkes Anlaşmasıyla sona erdiği açık olan Kurtuluş Savaşımız uzun süreli bir millî kurtuluş savaşıdır.

Uzun süreli savaşlar çeşitli evrelerden geçerler. Stratejik geri çekilme, Stratejik hazırlık ve Stratejik Taarruz bu evrelerin başlıcalarıdır.

Türk Kurtuluş Savaşı Sakarya Savaşı'na kadar Stratejik geri çekilme yaşamış, düşmanı Sakarya boylarında durdurduktan sonra saldırı hazırlıklarına geçmiş ve 26 Ağustos 1922 tarihinde ise Stratejik

Saldırıya geçilmiştir.

Bu üç evreden en uzun olanı geri çekilme dönemidir ve yaklaşık iki yıl sürmüştür. Zafer için hazırlık dönemi ise bir yıl devam etmiştir. En kısa süreni sonucusudur ve Bursa'nın alındığı 10 Eylül'e kadar yalnızca 15 gün sürmüştür.

Geri çekilme döneminin bu kadar uzun sürmesinin nedeni, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra

Doktor Sırrı'yı
56. Tümen'in
173. Alay
Üçüncü Taburu
Tabipliğine
verirler. Tabur
henüz yeni teşkil
edilmektedir.

yurdun nasıl kurtulacağı konusunda henüz açık bir programın bulunmayışı, ülkenin politika ve savaş yorgunu olması, savaş araçlarının yetersizliği olduğu kadar askerdeki ve halktaki yılgınlıktır.

Askerden firarlar en çok bu dönemde, özellikle 1920 yılında görülüyor. Bu konu ile ilgili bir anıyı aşağıda okuyacaksınız:

1920 yılı Haziran ayında esir asker kılığıyla İstanbul'dan Bandırma'ya gelen Askeri Tıbbiye'den yeni mezun olmuş, stajını yapmış iki teğmen 56. Tümen'de görev alırlar.

Bunlardan Sırrı Alışlı anlatıyor: Askeri savaşa hazırlamak için Alışlı, Önce çarşıya çıkıp elbiselelerini değiştirir. Kendisine bir Kuvayı Milliye kıyafeti alır. Arkadaşı Rüştü ile sarılıp ağlaşırlar. İzmir'de buluşmak üzere sözleşirler. Yani Yunan ordusunu denize dökcekler ve İzmir'de buluşacaklardır. (Buna

daha iki buçuk yıl vardır).

Doktor Sırrı'yı 56. Tümen'in 173. Alay Üçüncü Taburu Tabipliğine verirler. Tabur henüz yeni teşkil edilmektedir. Yirmi, yirmi beş kişilik bölüklerden oluşan erlere verilen silah ve

mermilerle Kâzım Özalp'in emrine girmek üzere Kirmasti'ye doğru yola çıkarlar.

Asker tabipliği bir garip iştir. Bütün subay ve erlerin hayatı sanki tabibe bağlıdır. Hastalık, yaralanma durumlarında dertlerine doktor koşacaktır. Acılı günlerde gene doktor devrededir. Bunların yarattığı yakınlık sonucu her şeylerini ona anlatırlar. Savaşa girerken paralarını ona emanet ederler. Şehit olmazlarsa, senetsiz sepetsiz verdikleri parayı geri almakta, para şehit olurlarsa, verdikleri adreslere gönderilmektedir.

Doktor Sırrı bu samimiyet nedeniyle erlere içten gelerek iyi insan ve iyi vatandaş olma konulu konuşmalar yapmakta, maneviyatlarını yüksek tutmaları için gerekli telkinlerde bulunmayı da ihmal etmemektedir. Askerin sevgisini kazanabilmek için onlara layık, iyi bir insan olmaya da çalışmaktadır.

Kurtuluşu sağlamak için askerlerin önce psikolojik dirençlerinin

sağlamlaştırılması gerektiği açıktır. Zira asker bir robot değil, insandır.

Onun programı içinde hasta olmayan askere dinlenme vermek de vardır. Sabahları viziteye çıkılır. Hasta olanlara ilaçları, gerekirse istirahat verilir. Sırrı Bey, her gün iki bölükten birer ere de hasta olmadıkları halde istirahat vermektedir. Bu onların önce insanlık hakkı, sonra onun hasta olmalarını önleyen ahlaki bir görevdir. İlacın zor bulunduğu bir dönemde gereksiz ilaç kullanımı da önleyici bir tutumdur.

Bu tutumuyla işler yoluna girer. Hastalıklar azalmaya başlar. Tabur, tümenin en sağlıklı taburu olur. Disiplin ve görev anlayışı mükemmel bir biçime girer.

Tabur, Bursa'ya gitmektedir. Az gidilir, uz gidilir, akşam Apolyont Gölü'nün kıyısına varılır. Gece burada kalmaya karar verilir. Allah ne veriyse akşam yemeklerini yerler. Kaputlarını yatak ve yorgan, torbalarını yastık yaparak toprak üstünde yatarlar.

Herkes firar etmiş!

Gelelim öykünün püf noktasına: Sabahleyin emir eri, Doktor Sırrı'yı uyandırır. Eğilerek kulağına fısıldar gibi:

“Erler kaçmışlar! Subay ve emir erlerinden başka kimse kalmamış!” der.

Doktor Sırrı şaşkınlık geçirir. Bu kadar özenle davrandığı, dostluklarını kazandığı erlerin bunu nasıl yaptığına hayret eder.

Bir görev için gidiyorsunuz.

Daha yarı yolda arkadaşların hemen hepsi kaçmış!

Oracıkta hepsi kahırlarından Allah'tan ölümü isterler. Sonra kendilerine gelir gibi olurlar. Herkes bir şey söyler. Tabur komutanı, bu erleri kaçırma işinin, birkaç hafta önce buralardan kovulan Anzavur'un yaptığını söyler. Anzavur'un adamları taburun içine girmiş ve erleri kandırmıştır.

Askerleri vatan savunması yolunda hazırlamak ve onları bu göreve bağlamak için acaba daha ne yapmak gerekiyordu?

Olayı anlatan Doktor sırrı bu soruya şöyle yanıt veriyor:

“Mehmetçiğin üzerinde işleme vakit bulamamıştık”

Yani yöntem yanlış değildir ve bunda ısrar etmekten başka çare yoktur.

Yunanların ilerlediği, bölgede gerek askerde, gerek halkta büyük bir paniğin başladığı günlerdir. Hatta askeri Yunanlara ezdirmemek için Mustafa Kemal de Bekir Sami Bey'e Bursa'dan geriye çekilmesini emretmiştir.

Bir savaşta bozgun yaşamak elbette sarsıcıdır fakat iradeyi kaybetmemek esastır. Bir toplum giriştiği savaşta haklı ise, önderleri tarafından iyi yönetilirse, strateji ve taktikler uygunsa zafer elde edilir.

Kurtuluş Savaşı bunu kanıtlamıştır. •

zekisarihan@gmail.com

Fırçalayarak

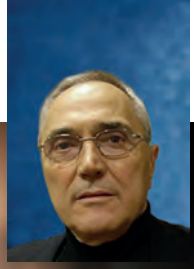
Serdar Günbilen

TELEFON ZİLİ BESTECİSİ,
MASA-ÜSTÜ RESSAMI...
YENİ MESLEKLER BUNLARSA
BEN ALMIYAYIM YA HÜ...

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özerem

Kölelikten Kurtuluş

İlk gençlik yıllarımda okuduğum ve çok etkilendiğim bu kitabı değerli okurların arasında acaba okuyan var mı? Booker T. Washington'un¹ yaşam öyküsünü paylaştığı bu kitabın dilimize çevrilmiş ilk baskısıydı okuduğum. Baba mirası olarak bugün de kütüphanemin en nadir eserlerinden biri.² >>

Booker T. Washington

“Başarı, insanın hayatta ulaştığı konumdan çok, başarmaya çalışırken aştığı engellerle ölçülür.”

Booker T. Washington

Amerikan İç Savaşı sonrasında, dokuz yaşındayken özgürlüğüne kavuşmuş olan siyahi bir köle, Booker T. Washington. Köle olarak doğan çocukların okula gitmesinin hemen hemen olanaksız olduğu bir ülkede; binbir güçlüğe göğüs gererek öğretmen, yazar, önder ve Beyaz Ev / White House'a başkan danışmanı olabilmeyi başarmış bir çocuğun öyküsüdür Kölelikten Kurtuluş... Uzun uzadıya anlatacak, özetleyecek değilim. Merak edip okumak isteyenlere önerim, piyasada nice edebiyat eseri gibi bu kitabın da özetlenerek kısaltılmış, kuşa çevrilmiş baskılarından birini değil, birebir çevirisini edinmeleri.

Amerika'da, kölelik denen çağdışı düzenin yüz yıl gibi yakın geçmişe kadar sürdüğünü, küçük bir çocukken evimizin kütüphanesinde keşfettiğim Kamçılı Medeniyet, Tom Amca'nın Kulübesi³ adlı romanı okuduğumda öğrenmiş ve dehşete

düşmüştüm. Ne zaman, kaç yaşında okuduğumu tam olarak hatırlamıyorum. Sanırım 1950'li yılların başlarıydı. O yıllarda İzmir'in açık hava sinemalarında seyrettiğim Amerikan filmleri arasında Birleşik Devletler'deki köle sorununu ele alan filmler de henüz piyasada

yokeyti. Beyaz adamın üstünlüğünü anlatan kızilderili, kovboyu filmler sürümdeydi. Köleliğe ilişkin filmler de hep tarihi filmlerdi. Seyrettiğim kölelik karşıtı ilk film olan Samson ve Delilah'ı⁴ da Lozan Açık hava Sineması'nda izlemiştim. Sessiz sinema yıllarının, ülkemizde de "Kamçılı Medeniyet" adı ile gösterilen "Uncle Tom's Cabin"ini⁵ saymazsak; sanırım Hollywood'un dışı dokunur kölelik karşıtı yapımlarının ilki "Bülbülü Öldürmek"⁶ adlı

filmidi. Kölelik yasal olarak sona ermiş olsa da ırk ayrımının sürdüğünü, siyahilerin yasalar karşısında eşit olmadıklarını, beyazlarla aynı okullara gidemediklerini, aynı otobüslere binemediklerini, aynı semtlerde oturamadıklarını ülkemiz sinema seyircisi de bu film sayesinde öğrendi.

Tom Amca'nın Kulübesi, insanlık tarihine yön veren ABD'de yazılmış kölelik karşıtı ilk kitap. 1852 yılında, Kuzey-Güney Savaşı'n-

dan onbir yıl önce yayımlanmış. Kimi çevreler dünyada İncil'den sonra en çok basılıp satılan bu eserin iç savaşı tetiklediğini ve özellikle Amarikalı beyazları olumlu yönde etkilediğini söylemekte; bunu, edebiyatın / sanatın gücüne kanıt olarak ileri sürmektedirler. Ben

Tom Amca'nın Kulübesi, insanlık tarihine yön veren ABD'de yazılmış kölelik karşıtı ilk kitap.

de bu görüşe içtenlikle katılıyorum. Çünkü sanat düşündürerek iyileştirir. Doğru ile yanlış olanı sergileyip tartışır. Sanatın gerekliliği ve vazgeçilmezliği de bundandır. Ama kolay değildir toplumlara dönüştürmek. Zaman ister. Doğrudan, iyiden, eşitlikten,

Martin Luther King

özgürlükten yana olan sanatçılar, düşünürler, önderler toplumun geniş kesimleri ve onları sömüren yöneticiler ne kadar direnirlerse dirensinler. ABD’de başlayan değişim süreci de bunu kanıtlamakta.

“Bir Rüyam Var /I Have a Dream” diyerek bu çabayı sürdüren Martin Luther King’in⁷ öncülüğünde siyahiler ve beyazlar tarafından yürütülen sivil haklar hareketi, 1964 yılında çıkan Sivil Haklar Yasası ve 1965 yılında çıkan Oy Kullanma Hakkı Yasası ile başarıya ulaştı; Afrika kökenli Amerikanlar yasalar karşısında eşit yurttaşlar olma hakkını bu yasalarla kazandılar. Ne yazık ki bu çabası Martin Luther King’in yaşamına mal oldu. 1968 yılında bir suikast sonucunda yaşamını kaybetmiş olsa da “Bir Rüyam Var /I Have a Dream” diye Amerikalılara ve dünyaya seslenişi ile geleceğe ışık tutuyor. Açık Radyo’da sıs sık yayınlanan sesini dinledikçe

de Albert Einstein’ın ünlü deyişi bir kez daha belleğime kazanıyor: “Hayal kurmak/kurabilmek bilgidен daha önemlidir./ *Imagination is more important than knowledge.*”

Mevcut yasalara rağmen ırk ayrımcılığı eskisi gibi olmasa da halen sürüyor ABD’de. Buna çok sık tanık oluyoruz. Ama sanat da işlevini sürdürmekte. Gecenin Sıcığında / *In the Heat of the Night* (1967), **Beklenmeyen Misafir** / *Guess Who’s Coming to Dinner* (1967), **Yürekte Bir Yer** / *Places in the Heart* (1984), **Mor Yıllar** / *The Color Purple* (1985), **Özgürlük Çığlığı** / *Cry Freedom* (1987), **Mississippi Yanıyor** / *Mississippi Burning* (1988), **Kurtlarla Dans** / *Dances with Wolves* (1990), **Malcolm X** (1992), **Schindler’in Listesi** / *Schindler’s List* (1993), **Öldürme Zamanı** / *A Time to Kill* (1996),

Amistad (1997), **Geçmişin Gölgesinde** / *American History X* (1998), **1999 Özgürlüğün Rengi** / *Goodbye Bafana* (1997), **Onurlu Bir Adam** / *Men of Honor* (2000) **Gran Torino** (2008), **12 Yıllık Esaret** / *Twelve Years a Slave* (2013), **Başkanların Hizmetkârı** / *The Butler* (2013), **Özgürlük Yürüyüşü** / *Selma* (2014) vb. filmlerin bir çoğu hep edebiyat uyarlamaları.

Amerikan Tarihini, özellikle iç savaş yıllarını incelerken beni şaşırtan kölelerin önemli bir kısmının efendilerinin yanında saf tutmuş olduğu, bir türlü kölelikten vazgeçemedikleri gerçeği oldu. Bunu hep düşündüm. Oysa, “Bağımsızlık Bildirgesi”, 4 Temmuz 1776 da yayınlanmış; iç savaş, 1860 yılında Amerikan Başkanı Abraham Lincoln’ın köleliği kaldıracağını duyurması üzerine başlamış; 8 Aralık 1865 tarihinde de kölelik tüm Amerika’da resmen kaldırılmıştı. Buna rağmen Güneyli kölelerin

“Birisine yardımcı olmak istiyorsanız, ona sorumlululuk yükleyip güvendiğinizi hissettirmekten başka çok az şey yapabilirsiniz.”

Booker T. Washington

Harriet Beecher Stowe

önemli bir kısmının kölelikten yana olmaları oldukça şaşırtıcıydı. Nedenlerini sorgularken vardığım sonuç: var olanla, olması gerekeni, olabilecek olanı hayal edemedikleri oldu.

Brooker T. Washington’un, Tom Amca’nın Kulübesi’ni kaç yaşında okuduğunu, başka neleri, hangi düşünürlerin, hangi yazarların kitaplarını okuduğunu da hep merak ettim. 1852 yılında yayımlanmış ve 1853 yılında Birleşik Devletler’de 200.000 baskıya ulaşmış olduğu düşünülecek olunursa Tom Amca’nın Kulübesi’ni okumamış olması elbette mümkün değil. Harriet Beecher Stowe’un kölelik karşıtı diğer kitaplarını da.

Amerika’da köleliğin kaldırılmasında ve bu konuda eserler yazılıp yayımlanmasında ve başta aydınlar olmak üzere halkın bilinçlenmesinde 1833 yılında Britanya İmparatorluğu’nda köleliğin kaldırılmış olmasının da etkili olduğu

bir başka önemli gerçek. Giderek tüm dünyanın benimsediği kölelik karşıtlığı geç de olsa Osmanlı İmparatorluğu'nu da etkiledi. Sultan Abdülmecit döneminde 1847 yılında yürürlüğe giren İslahat Fermanı ile başlayan köleliğin kaldırılması süreci Cumhuriyet ile sona erdi. Ama ağalık düzeni özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hâlâ yer yer gücünü korumakta.

İlk gençlik yıllarımın önde gelen sorunlarından biriydi ülkemizdeki "Ağalık" düzeninin varlığı. Bunun nedenini hep düşündüm. Cumhuriyetin ülkemiz insanlarına sağladığı en büyük kazanım olan seçme ve seçilme özgürlüğüne, eşit vatandaşlar olmalarına karşın, köyleriyle birlikte satılan; ağalarının, aşiret önderlerinin sözünden çıkmayan / çıkamayan köylülerimizin; eşitlik ve özgürlüğün bilincine varamamış okur-yazar geçinenlerimizin eşit ve özgür vatandaşlar olabilmelerinin ancak işlevsel /fonksiyonel okur-yazarlık becerisini edinmeleri sayesinde mümkün olabileceği kanısına vardım. Brukan aşireti reisi, eski parlamenter ve Köy Enstitüleri'nin kapatılmasının bilinçli öncüsü Kinyas Kartal'ın anılarını okuyunca daha da iyi anladım.

"Öğretmenler, Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister."

M. Kemal Atatürk

Kölelik insanlık tarihi boyunca günümüz değerleri ile bağdaşmayacak bir sorun olarak süregeldi. Savaşlar, gücü gücüne yeten tiranlar, buyurganlar ve insanları sömüren ve sömürmek isteyenlerle farklı görünüm ve uygulamalarla halen sürmekte. Gerçek anlamda ortadan kalkması yani kölelikten kurtulup özgürleşebilmemiz ancak sanat ve gerçek eğitim seferberliği ile mümkün olacak.

Mustafa Kemal Atatürk'ün 1924 yılında Muallimler Birliği Kongresi'nde katılan öğretmen ve eğitimcilerle yönelik söylevinde dediği gibi Cumhuriyetin "fikri hür, vicdanı hür, irfanı

hür, nesilleri" ancak bu yolla varolabilecek...

Atatürk, ne mümkün seni unutmak, unutturabilmek seni ne mümkün...•

tekinozertembd@gmail.com

[1] Booker T. Washington (1856-1915)

[2] Kölelikten Kurtuluş / Bir Tercüme Hal, Booker T. Washington, Çev. Ayşe Pertev, Nadir Kitap, Selamet Matbaası, 1929 İstanbul

[3] Harriet Beecher Stowe, Uncle Tom's Cabin; or, Life Among the Lowly.

[4] Samson and Delilah, 1950; Yön: Cecil B. de Mille, Oynayanlar: Victor Mature, Hedy Lamarr

[5] 1927 -ABD Yönetmen: Harry A. Pollard, Oyuncular: Virginia Grey, Arthur Edmund Carewe, George Siegmann, Jack Mower, Vivien Oakland

[6] Martin Luther King (1929 -1968)

[7] Robert Mulligan, To Kill a Mockingbird (1962)

Düşler ve Düşünceler

Yahya Aksoy

Özgürlük ve Sanat

Descartes, “Düşünüyorum o halde varım!” diyerek, insanın düşünce ile var olacağına vurgu yapmıştır.

İbn-i Sinâ (980-1037), ilim ve sanat takdir edilmediği yerden göç eder demiştir.

Düşüncenin önündeki her türlü engel kalkmadan özgürlük ve sanat yaratılamaz. Düşünenler, özgür olmadan düşüncelerini ifade edemezler. Düşünmek bir sanattır. düşünceyi, duyguyu değişik yol ve yöntemlerle ifade etmek, insanlık tarihine geçecek uygarlık ürünü olmaktadır.

Emir-komuta ile sanat yaratılmaz. Özgür düşünce, özgür eserler üretir. Yaratıcılığı geliştirir.

Uygarlık, düşünsel ve sanatsal gelişmeyle özdeştir. Sanat, barışın, sevginin, hoşgörünün ve insanca yaşamının temel kaynağıdır. Sanatı belirli noktalar yerine tabana ve topluma yaymak ve yaygınlaştırmak esas olmalı. Özgür düşünce özgür ve özgün sanatı yaratarak yüceltir. Toplumunu olgunlaştırarak bilgidен bilince ulaştırır. Uygarlık özgürlüktür.

Bilimsel ve sanatsal geri kalmışlık, toplumlar için en büyük tehdittir. Kin, nefret, şiddet bu geri kalmışlıkta artar. Bu durum, insanı ve toplumu estetikten, nezaketten, nefasetten uzaklaştırır, toplumu yeniliklere kapalı hale getirir.

Devletin görevi, halktan alıp, özgün yapısını koruyarak geliştirmek ve halka vermek şeklinde olmalıdır. Devletin kültür ve sanat politikaları, halkın estetik duygu ve düşüncelerini geliştirme yönünde olmalıdır. Sanatı tabana yaymak ve halkı sanatla dostbütünleştirmek esastır.

Sanat, toplumsal dostluk, kardeşlik ve barışın mayasıdır. Sanat eğitimi alan ve sanatla bütünleşen toplumlarda kin, nefret, şiddet, azgınlık, savaş gibi duygular yok olur. Her şey insan ve doğa için üretim ve

yaratma felsefesi benimsenir.

Demoklesin kılıcı baş üstünde gezdikçe, o kafa tutsaktır, korkaktır, canı derdine düşer, uyuşur, oturur, gözler görmez olur, ruh algılamaz olur, hareketini kaybeder. Halk sözünün ifade ettiği gibi insan “robotlaşır.”

Psikiyatrist Dr. **Rahşan Düren**, başına yansıyan ifadesinde *“İnsanın gündelik sorunu, düzen ve kaos içine sıkışıp kalmak. Kişi kurduğu düzeni yıkmaya çalışıyor.”* demiş.¹

Bilimsel ve sanatsal geri kalmışlık, toplumlar için en büyük tehdittir. Kin, nefret, şiddet bu geri kalmışlıkta artar.

Devlet- kişi, devlet-sanat eseri ve sanatçı, devlet-iktidar, devlet-toplum, devlet- sivil toplum örgütleri ilişkilerinde a’dan z’ye sorun yumağı oluşmuş. Halkın deyimi ile “kör düğüm” olmuş.

“Bilim ve akıl benim manevi mirasımdır” diyen Mustafa Kemal Atatürk’ün ilkeleri ve yasaları esas alınarak, “Türkiye Cumhuriyeti çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkabilir.”

İnsan düşüncesi özgür oldukça, sanat akımları değişik yollardan ve

“Bilim ve akıl benim manevi mirasımdır” diyen Mustafa Kemal Atatürk'ün ilkeleri ve yasaları esas alınarak, “Türkiye Cumhuriyeti çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkabilir.”

değişik felsefelerden yararlanarak hep gelişecektir. “Sanat sanat içindir”, “sanat halk içindir,” “toplumcu sanat”, “bireysel sanat”, “soyut- so-

mut sanat” gibi görüşler hep olacaktır.

Sanat, özgürlüğü ve özgürlük sanatı destekleyecek, insan ve insanlar özgürleşecektir.

Düşünce özgür olduğça, sorumluluğuna ve yaratma gücüne kavuşacaktır. Akıl özgür ortamda kendi benliğini bulacak,

yeni ufuklara yelken açacak ve yeni eserler yaratmak üzere insanın, eline, diline, gönlüne, gözüne ve yüreğine hız kazandıracaktır.

Özgürlük sanattır ve sanat özgürlüktür. Özgür ortamda yaratılan sanat eserleri, insanlığın ortak kültür mirasıdır. Özgürlüğe ve sanata değer vermek, insanlığa en büyük hizmettir. •

yahyaaksoybd@gmail.com

1-Milliyet gazetesi-9 Mart 2013

Sanat; davranışımızı, karakterimizi, adalet ve sempati hislerimizi rafine etmeli; kendi kendimizi tanımamızın, kendi kendimizi kontrol etmemizin, diğerleri için beslediğimiz saygı hislerimizin ve hareketlerimizin yücelmesine hizmet etmeli; bizi bayağılığa, zulme, adaletsizliğe ve bayağılığa tahammül etmeyecek şekilde geliştirmelidir.

Bernard Shaw

Güzel sanatlar; insanın elinin, kafasının ve kalbinin birlikte çalıştığı şeylerdir.

Francis Bacon

Sanat; düşünebilen, gerçeği görebilen, toplumu anlayabilen insanların işidir.

Lev Tolstoy

Sporun Dünyası

Metin Gören

Cihan Pehlivanı

İsmet Atlı

Giderim giderim de, tükenmez bu yollar / Dört yanımı-zı sarmış alçak düşmanlar/ Atamın yadigarı bu aziz topraklar / Ölü-rüm de vermem bir karışını.

Dörtlük, Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu, şair, Türk halk müziğine yürekten bağlı, yazar, vatan sevgisini kalbinin derinliklerinde taşımış ve Şah'ın Güreşçisi ünvanlı İranlı Gulam Rıza Tahti'ye minderi dar etmiş İsmet Atlı'ya ait. Güreşe Adana'nın Kozan ilçesinde başlayan ve kısa zamanda çevrenin en namli pehlivanlarından biri olan Atlı'nın çocukluk arkadaşı Halim Toprakçı, "İsmet'in acı kuvvetini o zamanlar keşfetmiştim.

Bu arada çayırlarda güreştiği rakiplerinin, 'bu adam bizi öldürecek' serzenişleri ile arkadaşımın rakiplerine acı kuvvetiyle kolayca üstünlük sağladığını anlamıştım" - şeklinde yıllar sonra yaptığı açıklama, şampiyonluklarına dek büyük bir evrim geçiren Atlı için bir simge olmuştu.

Yaşamı süresince, vatan, millet, bayrak üçgeni içinde yaşayan ve güreşen Atlı'nın 1960 Roma

İsmet Atlı, 1960 Roma Olimpiyat Oyunları'nda Tahti ile minderde

Olimpiyat Oyunları'nda İranlı Tahti'yi yenerek kürsüye çıkışı, Türk halkını gözyaşlarına boğmuştu. Şampiyon güreşçinin yıllar sonra anlattıkları, çok satması olası bir kitabın önsözü niteliğindedi:

"Şahın güreşçisi Tahti müsbakadan sonra yanıma geldi, siz çok büyük pehlivansınız diyerek kutladı. Ben de ona dünya çapında bir güreşçi olduğunu söyledim, mutlu oldu. Karşılıklı sohbetler

İsmet Atlı'nın, Tahti'yi yenmesi komşu İran halkını adeta yasa boğmuştu.

süregiderken İranlı Tahti, bu şampiyonluğunun parasal bedelinin ne kadar olduğunu merak etmişti. Ülkemin bana kaç lira ödül vere-

ceğini sordu. Şaşırmıştım. Hayatımız boyunca bunun pazarlığını yapmamıştık. Şampiyonluğumuzun onuru bize yetiyordu. Bizim ülkemizde şampiyonlukların daha önceden kararı alınmış bir bedeli yoktu. Bunu anlatmaya çalıştım, bu kez o şaşırıldı. Ve başladı anlatmaya; 'Eğer ben seni yenip şampiyon olsaydım Şah'ım (İran şahı Muhammed Rıza Pehlevi) bana, Hürmüz Körfezi kıyılarında tam otuz

İranlı güreşçi Tahti

dönüm, portakal ve mandalina ekili bahçeyi verecekti. Çok üzgünüm çok büyük bir serveti kaçırdım.' dedi".

İsmet Atlı'nın, Tahti'yi yenmesi komşu İran halkını adeta yasa boğmuştu. Ülkenin bir çok kentinde heykeli olan güreşçinin bu yenilgiden sonra

heykelleri siyah tüllerle kapatılmış ve yas ilan edilmişti. Tahti'nin intiharı ise bu hezimete bağlanmıştı.

İsmet Atlı Türk Güreşi'nin çayırlardan çıkacak genç yetenekleri beklemek yerine modern anlamda, programlar yaparak kalkınabileceğini öne sürmüştü. Hocası Yaşar Doğu'nun memleketi Samsun'da yaptığı bir söyleşi de eleştiri oklarını siyasal yapıya göndermiş, "*Türk Güreşi hazırda konanların cakası yüzünden kısa zamanda kürsülere pehlivan taşıyamayacaktır. Devşirme sporcularla bu işin duvara vuracağını söyleyenler ben dahil haklılardır.*" şeklindeki söylemleri spor camiasında geniş anlamda yankı bulmuştu.

Yaşar Doğu ise çayırdan bul-

İsmet Atlı, 1956 yılı dünyü şampiyonluğu sonrasında Dolmabahçe'de omuzlarda

dukları genç yetenekleri, minderlere taşımakta güçlük çektiğimizi, devletin spor politikasında (Türk halkına uygun sporların) öncelikli olmasını vurgulamıştı. Samsun söyleşisi Türk Güreş tarihini önemli basamaklarından biriydi ama devletimizin spor politikaları adam sendeciliğinin tipik örneklemesini bir kez daha gösterdi. Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu, Şah'ın güreşçisi Tahti'ye minderi dar eden acı kuvvet İsmet Atlı, yazar, şair, sanatçı İsmet Atlı aldı sazı eline başladı çağırmaya:

Ben söylemişim ama boşunaymış, boşuna / Efendilerin, spor yok umurunda... •

metingorenbd@gmail.com

İsmet Atlı
1931 - 4.4.2014
Adana

Uzun yıllar antrenörlük, Güreş Federasyonu kurullarında görev yapan İsmet Atlı, milli takımlara yüzlerce sporcu kazandırdı. Aynı zamanda şair ve halk ozanı olan İsmet Atlı, birçok gazetede spor yazarlığı yaptı. Atlı'nın "Dünya Güreşine Oyun Getiren Ustalar", "Yazılar, Anılar ve Şiirlerle Türk Güreşi" adlı iki yayımlanmış kitabı bulunuyor.

Bir Resim-Bir Öykü
Haluk Erdemol

Méduse'ün Salı

Resam: Théodore Géricault (1791-1824)

Fransız romantizminin önde gelen yapıtlarından sayılan bu resim ne yazık ki talihsiz bir deniz kazasının anısını yaşıyor.

Kazaya uğrayan geminin adı da aynı adı taşıyan mitolojik karakterin (*Medusa*) çağrıştırdığı ürkünç imgeyle kazanın trajedisine karanlık bir boyut katıyor.

Méduse (ok: *Medüz*) Napol-

yon'un deniz savaşlarına katılmış bir gemiydi. 17 Haziran 1816 günü Fransa'nın Rochefort limanından yelken açtığında seferin amacı Senegal'i İngilizlerden devralıp bir Fransız kolonisi yapmaktı. Yolcular

arasında ilk vali de bulunuyordu. Geminin kaptanı uzun süredir sefere çıkmamış bir subaydı. Méduse’ e biri erzak gemisi olmak üzere üç gemi eşlik ediyordu. Fakat hedefe bir an önce varmak isteyen valinin isteği üzerine Méduse daha direkt bir rota çizince diğer gemilerle görsel bağlantısı kopmuştu.

Méduse

Temmuz’un ilk günlerinde Batı Afrika’daki hedef kıyılara yaklaşıırken haritalarda varlığı bilinen sığ sulara girdi ve bütün çabalara karşın tekrar derin sulara döndürülemeden karadan 50 km açta karaya oturdu. Cankurtaran fili-

kaları yolcuların tamamını taşıyacak sayıda değildi. Filikalara binemeyen 147 yolcu için geminin aksamı kullanılarak 7x20 m boyutlarında bir

sal yapıldı. Filikalara bağlanan salın kürekle yol alan filikaların yedeğinde çekilerek karaya doğru gidilmesi öngörülmüştü. Ancak bu şekilde ilerlemenin güç olacağını düşünen ve aynı zamanda saldakilerin panikleyerek filikalara hücum edeceğinden korkan, kuşkusuz aralarında valinin ve diğer üst düzey görevli-

Géricault'nun Méduse tablosu / Louvre Müzesi

lerin de bulunduğu filika yolcuları bağlantı iplerini keserek saldakileri yazgılarıyla başbaşa bıraktılar. Salda erzak yoktu, su yerine birkaç fıçı

şarap vardı sadece. Saldakilerin su ve yiyecek ihtiyaçlarının filikalardan karşılanması düşünüldüğünden sala erzak alınmamıştı. Böylece dalgalarla sürüklenmeye terk edilen derme çatma saldaki yolcuların talihsiz serüveni başladı.

Açlık ve susuzluk kısa sürede kendini gösterdi. Susuzluğunu şarapla gidermeye çalışanların durumu kötüleşti. Sert rüzgârlar sırasında salın en sağlam yeri olan orta kısımda yer kapmak için çıkan kavgalarda birbirlerini suya atan ve öldürenler oldu.

Saldaki bazı subaylar sivilleri öldürüp denize atmadan çekinmediler. İntihar edenler de oldu. Dördüncü günde saldaki 147 kazazededen sadece 67 kişi sağ kalmıştı. Sekizinci gün daha iyi durumda olanlar zayıfları ve yaralıları denize attılar.

17 Temmuz günü kazazedeler ufukta sadece yelkenlerini gördükleri bir geminin dikkatini çekmek için kalan güçlerinin sonuna dek uğraştılar, ama gemi gözden kayboldu. Fakat aynı gemi iki saat kadar sonra tekrar görüldü ve bu sefer

gelip salda 13 gün canlı kalan 15 kişiyi kurtardı. Salı rastlantı sonucu bulunduğu söylenen bu gemi eşlikçi gemilerden Argus isimli olanıydı. (Bu trajedide rol oynayan iki geminin de isimlerini mitolojiden almış olması ilginç bir rastlantı olmalı.) Kurtulanlardan iki kişinin kitaplaştırdıkları anılarında salda yamyamlık yapıldığı da belirtiliyor.

Kurtulanlarla görüştüğümüzden ve ölü-canlı insan figürleri üzerinde

Sert rüzgârlar sırasında salın en sağlam yeri olan orta kısımda yer kapmak için çıkan kavgalarda birbirlerini suya atan ve öldürenler oldu.

ayrıntılı çalışmalar yaptıktan sonra resmini bitirdiğinde ressam Géracault 25 yaşındaydı. Resminde Argus'un ufukta önce gözüküp sonra kaybolmasına koşut olarak saldakilerin kısa bir aralıkla kapıldığı sevinç ve umutsuzluk duygularını yansıtmayı amaçladığını söylemişti. Resim 1819 Salon'unun (devlet sergisi) yıldızı olurken resmi övenlerin sayısı sanatın itici olmaması gerektiğini söyleyen yergicilerden fazla olmuştu. •

halukerdemolbd@gmail.com

“Başkaları için kendinizi unutun o zaman sizi de hatırlayacaklardır.”

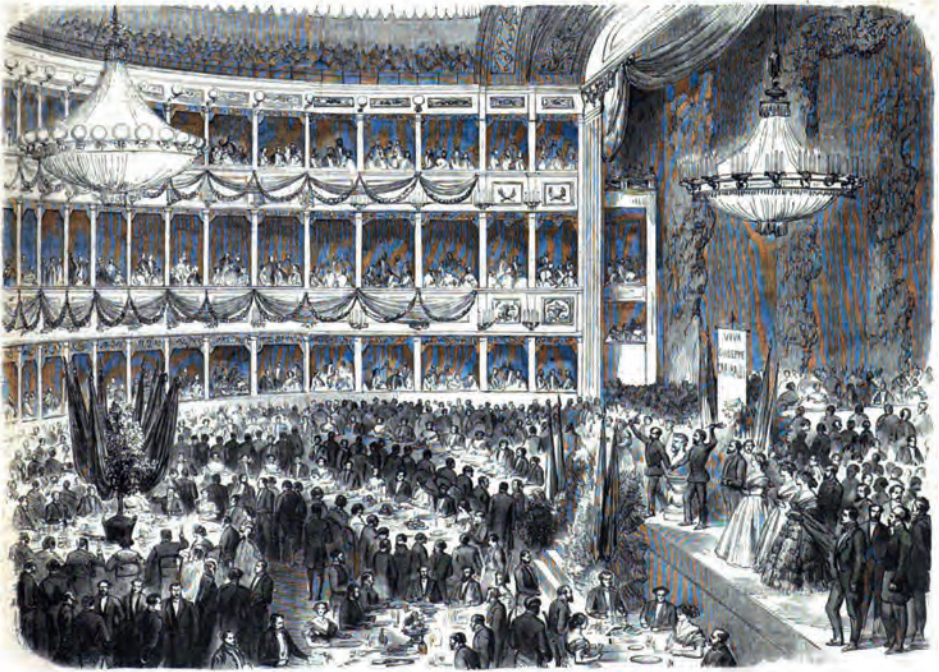
Tolstoy

Dünya Döndükçe

Sabriye Aşır

Ülkemiz topraklarında operanın miladı: **Naum Tiyatrosu**

İstanbul'daki ilk tiyatro binalarından biri olma niteliğine sahip Naum Tiyatrosu, Naum Duhani'nin çabalarıyla 25 yılı aşkın bir süre ev sahipliği yaptığı opera ve temsillerle, döneminin yüz akı bir kültür merkeziydi.

1840 yılında İstanbul'a gelen İtalyan Bartolomeo Bosco, sihirbazlık gösterileri yapmak için bir tiyatro kurmak üzere Abdülmecit'ten izin aldı. Arap kökenli bir Hristiyan

olan Mihail Naum Duhani'nin 1831 yılında çıkan bir yangın sonucu kül olan evinin arsasını bu iş için seçen Bosco, Duhani'nin sirk kumpanyaları ve temsil gösterileri yapılmasına

izin verdiği bu arsası üzerinde, sarayın da desteği ile 1840 yılında Bosco Tiyatrosu'nu kurdu.

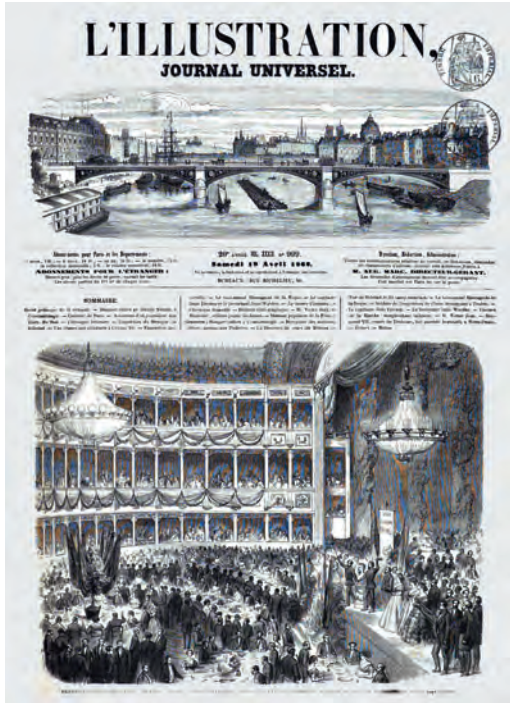
Refik Ahmet Sevengil, Padişah Abdülmecit'in huzurunda "Garip San'atlar" sergileyen Bosco'nun adının ilk kez bu gösterisiyle ve 1840'ta basında yer aldığını ve Bosco'nun tiyatrosunun ilanlarında,

etkinlik bilgisinin yanı sıra, seyircilerin nerede ve nasıl oturacakları, tiyatronun nasıl izlenmesi gerektiği gibi açıklamaların da bulunduğunu yazmıştır: "*Seyircilerin yer seçerken birbirleriyle ihtilafa düşmemeleri için yerlere numara konulmuştur. Herkes bahtına, talihine göre bu numara nereye rast gelirse o iskemleye oturur; başka*

yer gitmemek lazımdır. Bu girme kağıtları ancak bir geceliktir, başka vaktte işe yaramaz. Orada yer kavgası olmaz, tüütün içilmez, gürültü edilmez, ayakta durulmaz."

Kısa bir süre sonra, 1844 yılında, arsanın sahibi Naum Duhani tarafından satın alınarak Naum Tiyatrosu (İtalyan Tiyatrosu-Pera Tiyatrosu) adı verilen tiyatro, aynı zamanda halka açık operaların ilk kez sahnelendiği tiyatro olma özelliğini taşımaktadır. Opera sanatçılarının neredeyse hepsi İtalyanlardan ve Fransızlardan, seyircilerin de büyük bölümü İtalyanlardan ve Beyoğlu'ndaki

diğer yabancı uyruklulardan oluşsa da, operalara ve temsillere Türkler de ilgi gösteriyorlardı. Bosco dönemindeki ilanlarda yer alan ve seyircilerin uymaları beklenen usullere, Naum döneminin afişlerinde ve gazete makalelerinde de yer yer rastlanıyordu. Beyoğlu'nda,

Fransız gazetesi L'illustration, Naum Tiyatrosu'nda, İstanbul'da 3 yılını geçirmiş ve İtalya'nın kurulmasında büyük hizmetleri olan komutan Giuseppe Garibaldi onuruna düzenlenen bir geceye ait illüstrasyonu 19 Nisan 1862 tarihli sayısının kapak görseli olarak kullanmıştı. (L'illustration: journal universel. v.39 1862 / HathiTrust Digital Library)

düzenli bir biçimde tiyatro ve opera temsilleri yapılan bu tiyatro binası, 1847’de çıkan yangında tamamıyla yanınca, Duhani, sarayın da desteğiyle yeni ve daha büyük bir tiyatro binası inşa etti. Bazı kaynaklarda, bu yeni yapının üç kat localı ve bin 500 kişi kapasiteli olduğu yazmaktadır.

Abdülhamit ve Abdülaziz’in de zaman zaman padişah locasından temsilleri izlediği Naum Tiyatrosu, sahnelenen İtalyan operaları nedeniyle İstanbul’u Avrupa’nın sayılı kültür merkezlerinden biri haline getirdi. Öyle ki, Verdi’nin 1853’te bestelediği ünlü operası *Il trovatore*, 1853 yılı Aralık ayında Paris’ten önce İstanbul’da, Naum Tiyatrosu’nda sahnelendi. Bunun gibi kimi opera eseri, Avrupa kentlerinden daha önce ve bestelendiği yıl Naum’da sahnelendi. Osmanlı hanedanının Naum Tiyatrosu’ndaki etkinliklere ilgisi konusunda Tarihçi Philip Mansel de, “Constantinople: City of the World’s Desire, 1453-1924” adlı kitabında, Abdülmecit’in de Cuma namazının ardından tiyatrodaki “Cuma Temsilleri”ne zaman zaman katıldığını belirtmektedir.

Pera sosyetesinin de en gözde mekânı haline gelen Naum Tiyatrosu’nda, 1849-1855 yılları arasında 40 civarında opera sahnelenmiş, 100’e yakın da konser verilmişti. 1855 yılında da kozmorama sergisiyle bir ilke ev sahipliği yapan Naum Tiyatrosu’nda, opera, bale, komedi ya da temsillerin olmadığı günlerde ise balolar ve yardım

Giuseppe Garibaldi

Onuruna İstanbul’da bir gece düzenlenen ve ülkesi İtalya’da el üstünde tutulan milliyetçi bir yurtsever olan Giuseppe Garibaldi, 1875 yılında yazdığı bir mektupla Osmanlı idaresindeki Balkan halklarını ayaklanmaya çağırması ve Türkleri “Bursa’ya defolup gitmeleri gereken yağmacılar ve katiller” olarak nitelemişti. (*Letter of Garibaldi to the Turkish Insurgents, London Daily News, 14 Ekim 1875, sayfa 5*)

geceleri düzenleniyordu. 1850’de İstanbul’a gelen ünlü Fransız romancı Gustave Flaubert de, Pera’ya ayak bastığının ertesi günü Naum Tiyatrosu’nda Donizetti’nin operasını izlediğini, annesine yazdığı mektupta anlatıyordu. Abdülaziz’in konuğu olarak İstanbul’a gelen Galler Prensi Edward’ın da, burada iki kez temsil izlediği bilinmektedir.

Öncü nitelikteki sanatsal etkinliklere ve sarayın mali desteğine, hatta 1852-1862 yılları arasında tiyatro oynatma işinin hükümet

Naum Tiyatrosu'ndaki etkinliklere ait tanıtımlar. (soldaki iki görsel)

kararıyla tekel halinde Naum Tiyatrosu'na verilmesi imtiyazına karşın, Naum Duhani ciddi mali sıkıntılardan kurtulamıyordu. İşletme gelirini artırabilmek için çaba gösteren Duhani, bu amaçla piyango çekilişleri dahi düzenledi.

5 Haziran 1870'te yaşanan Büyük Beyoğlu Yangını'nda kül olan Naum Tiyatrosu, açık kaldığı 25 yılı aşkın süre boyunca, İstanbul'da opera sevgisinin yerleşmesine büyük katkı sağladı. Ancak Naum Duhani'nin gücü, ayakta tutmak için çok çaba gösterdiği tiyatrosunu bir kez daha kurmaya yetmedi.

Müzik tarihçisi Prof. Cevad Memduh Altar, "İstanbul'da Naum'un yönetimi altında başarılıyla oluşup gelişen opera kültürünün, 1870 yılını izleyen süreç içinde koyu bir sessizliğe gömülerek, daldığı 50 yıllık uykudan Atatürk

Osmanlıca, Ermenice ve İtalyanca hazırlanan, 1851 yılına ait ve ipek üzerine basılan bu ilan, Keller adlı bir sanatçının kumpanyasıyla birlikte yapacağı bir gösteriye aittir. (sağda)

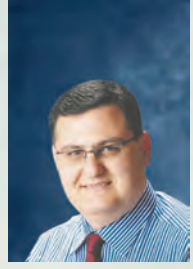
devrimleri ve Cumhuriyet rejimi gelinceye kadar uyanamadığını" belirtmektedir.

Naum Tiyatrosu'ndan kalan enkazın bulunduğu arsa, bu feci olaydan üç yıl sonra banker Hristaki Zografos Efendi tarafından satın alındı. Zografos Efendi'nin Beyoğlu'ndaki bu arsa üzerine yaptırdığı ve 1876 yılında tamamlanan yapı, bugün Çiçek Pasajı olarak anılıyor. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Kaynaklar:

- Dr. Metin And, Türkiye'de Tiyatro Yangınları, Milliyet, 8 Aralık 1970
- Pera Ressamları-Pera Sergileri: 1845-1916, İstanbul Fransız Kültür Merkezi yayımı, 2010
- Selim Nüzhet, Naum Tiyatrosu, Yedigün, 28 Nisan 1941
- Refik Ahmet Sevengil, Opera Sanatı ile İlk Temaslarımız, 1959, Maarif Basımevi
- Rauf Tunçay, Naum Tiyatrosu, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Mart 1968
- Nur Akın, 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera, Literatür Yayıncılık, 1998
- Emre Arıcı, Naum Tiyatrosu, Yapı Kredi Yayınları, 2010

Kızımın sahilde üst üste konmuş taşlara doğru koştuğunu görünce “Dokunma onlara!” diye bağırdı, balıkçı. Oltasını bırakıp kızımın üstüne yürüyünce araya girdim.

Kızım da korkup arkama saklanmış, olanları anlamaya çalışıyordu. Güneşin henüz yeterince ısıtmadığı kuzey rüzgarı serinliğinin içimize işlediği ılık bahar gününde sahilde yürüyüş yapıyor, midye kabuğu topluyorduk. Sahilde farklı boydaki taşların büyükten küçüğe üst üste dizildiği taş yığını kızımın dikkatini çekmiş ancak saçlı sakalı karışmış yanık tenli yaşlı balıkçı kızıma bağırıp üstüne yürümüştü.

EN ALTTAKİ TAŞ

İlk anda taşların denize atılan bir oltayı işaret etmek için o şekilde dizildiğini düşünmüştüm. Ancak ortalıkta olta da görünmüyordu. Sakin olmasını rica edip kızımın kötü bir niyeti olmadığını söyledim.

“Niyet meselesi değil. İş niyete kalırsa kimin kime ne ettiğinin hiç önemi kalmaz. Onlar kim bilir kimin niyet taşı? Ellemeyin.”

“İyi de er veya geç dalgalar onları yıkıp denize katmayacak mı?”

“Tamam işte. O iş için konuldu onlar. Denizin işini yapmasını bekliyor.”

“Tam anlamadım. Bu taşları siz dizmediyseniz ne için buradalar?”

Hafifçe misinayı yokladı. Makarayı biraz sarıp bana ve kızıma baktı. Kızım yine çekinip arkama gizlendi.

Cevap vermeden birkaç adım geriye gidip oltasını yeniden eline aldı. Hafifçe misinayı yokladı. Makarayı biraz sarıp bana ve kızıma baktı. Kızım yine çekinip arkama gizlendi.

“O taşları ben dizmedim.

Taşları dizenin dileği büyük olmalı. Niyet edip seçtiği taşları üst üste koyup bırakmış. Bunu yapan, her niyet taşına bir anlam yükler, her bir dileğin birbiri peşi sıra gerçekleşmesi ile alttaki büyük beklentinin gerçekleşeceğine inanır. Dileğin gerçekleşmesi ise dalgaların taşları içine almasına kadar sürer. Taşları

dizen, denize bu kadar uzak yerleştirdiğine göre kendince olmayacak bir şey dilemiş olmalı. Yine de birakalım deniz işini yapsın. Başkasının niyetine bir de biz engel olmayalım istedim. Kızı korkuttum sanırım. Kusura kalma.” dedi.

Daha sonra makarayı sarıp oltayı topladı. Yanındaki boş su kovasına bakılırsa av pek bereketli değildi.

Rastgele diye yüksek sesle bağırıp oltayı yeniden savurdu.

Kızımın tedirginliği geçmiş kenarda midye kabuğu veya çakıl taşı toplamaya başlamıştı. Az önce bulduğumuz mürekkep balığı sırtını ise elinden bırakmamıştı. Balıkçının yanında kalıp biraz lafladım. Doğma büyüme o sahil kasabasından olduğunu, dedelerinin Lozan

mübadelesi ile gelip yerleştiğini o gün bugündür buradan pek çıkmadıklarını anlattı. Yakınlardaki zeytin işletmesinden emekli olduktan sonra balık avlayıp vakit geçirdiğini, denizden günlük rızıkını çıkarmaya çalıştığından söz etti. Bu arada attığı oltaya gelen irice iki istavrit yüzünü güldürdü. Ayağımızın uğurlu geldiğinden söz etti. Oltayı tekrar savururken birlikte rastgele diye seslendik.

Açtıktan geçen ve peşinden gelen martıların çokluğundan bereketli bir avdan döndüğü anlaşılana tek kamaralı küçük balıkçı teknesinin kornasına bizimki el sallayarak yanıt verdi.

“Bakma böyle balığın küçüğüne büyüğüne sevindiğimize, insanı gibi denizinin de bereketi kalmadı. Selam edip iki laf edecek insan da bulamaz olunca ne kahveye gidesi oluyor insanın, ne de çarşıya çıkası. Oltayı savurup denizle hasbihal etmek daha iyi geliyor.”

“Rahatsız etmiyoruz umarım.”

“Ne rahatsızlığı? Yine yanlış anladın. İnsanın kendi rahatsız olunca, kafası rahat olmayınca, başkalarından uzak durmalı, hastalık gibi kaygıların da bulaşıcı olacağını bilip

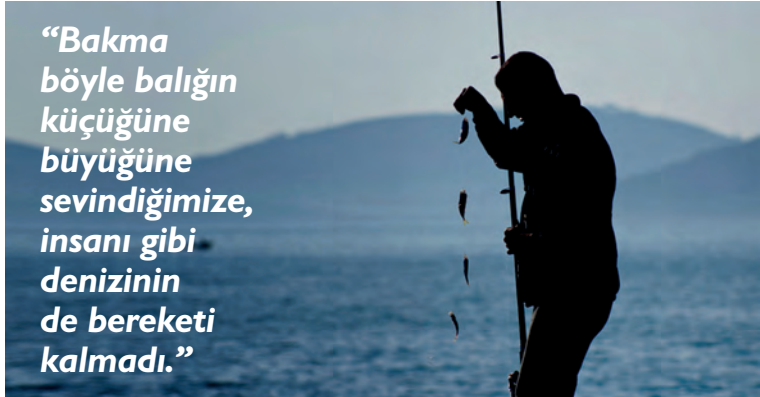
haddini bilmeli. Yani sorun kim-sede değil, bende. Az önce taşlar yüzünden küçük kızın kalbini kırdım. Korkuttum. Bak uzak duruyor. Gelip kovada yüzen balıklarla bile oynamıyor.”

“Nereden bilelim. Ne niyet taşı biliriz ne de senin o taşlara beççilik ettiğini. Baştan çekindi tamam ama birazdan gelir yanımıza, dert etme. Sahi o niyet taşlarından sen hiç dizdin mi?”

“Seneler önce dizmiştim.

Dileğim büyüktü. Babadan kalma evi yıkıp yerine apartman yapmak istiyordum. Hem ev yenilenecek hem de mülk sahibi olacaktım. Müteahhit kat karşılığı yıkılım deyince dileğimin gerçekleşiyor olmasına çok sevinmiş, dizdiğim dilek taşlarının işe yaradığını düşünmüştüm. Ancak rahmetli anam yuvamı yıktırmam diye tutturdu. Baştan çok kavga ettik. Mübadele ile evlerini arkaalarında bıraktıkları için yuvasına dokunulsun istemiyordu. ‘Bir daha yuvamı terk edemem, acıyın bana ve şu evi paylaştığım yuva yapmış

“Bakma böyle balığın küçüğüne büyüğüne sevindiğimize, insanı gibi denizinin de bereketi kalmadı.”

kuşlara' diyerek direndi.”

“Sonra ne oldu?”

“Anamı ikna edemedik. Ev yıkılmadı. Dededen kalma zeytinliği satıp evi onardık. Öfkelenmiştim. Dizdiğim niyet taşlarını kendi elimle dağıttım. Evden ayrılıp işe yakın ev tuttum. Ancak anam haklıydı. Yuva dağıldı mı bir daha o evin, o ailenin bereketi olmuyordu. Anamı dinlemeyip evini yıktıranlardan şimdi burada kimse yaşamıyor. Hepsi bir yerlere gitti. Oradan gelen paranın da kimseye hayrı olmadı. O eski ev aileyi bir arada tuttu, sayesinde uzağa gitmekten korkmadık. Rahmetli dedem okumak için şehre giden torunlarına “dönüp gelecek evi olunca uzaklaşmak zor olmaz, bize bunu bile çok gördüler” diyerek yol harçlığı verirdi. Meğer yıkılsın istediğim o köhne ev bizi bir arada ve burada tutarmış. O günden sonra bir daha niyet edip taş toplamadım. Yine de niyet edenin dizdiği taşlara da dokunup vebal altına girmeyi pek doğru bulmam. O yüzden ürküttüm küçük kıızı.”

Savurduğu olta ile denizden iki istavrit daha aldı. Kızımın meraklı bakışları altında oltadan çıkarıp kovaya bıraktım. Bizimki oltayı tekrar savururken göz ucuyla kızımı işaret etti. Kızım kovada yüzen balıkların yanına eğilmiş onlarla konuşuyordu. Güneşin bulutun ardına girmesi, denizden gelen esintinin

giderek sertleşmesi ile daha fazla orada duramayacağımızı anladık.

“Söylediklerine bakılırsa ne dilesen veya neye niyet etsen de evine dokunmayacaksın, öyle mi?” diye sordum.

Eliyle arkamızdaki yamacı işaret etti. Dikkatli bakınca budanmış ağaçları gösterdiğini anladım.

“Bak belediye geldi tüm ağaçları budadı ve üzerinde kuş yuvası olanına dokunmadı. Kuş yuvası bile olsa yuvaya dokunmanın uğursuzluğunu herkes bilir. Dileklerini taşta okuyup üst üste dizsen de en alttaki taşın yuvan olduğunu unutmayacaksın. Ona dokunmayacaksın. Kız üşüdü, hadi gidin artık” dedi.

Kızımla birlikte rastgele diyerek yanından uzaklaştık. Seneler sonra tekrar o küçük sahil kasabasına gittiğimde o günü ve balıkçıyla konuşmamızı hatırladım. Kasaba büyümüş pek çok eski ev yerini “peynir kalıbına” benzeyen beton binalara bırakmıştı. Eskiden kalan bir kaç ev ise hayli viran halde olsa da içindekilerle birlikte ayakta kalmayı başarmıştı. Balıkçı barınağı büyümüş marinaya dönüşmüştü. Hafiften yağmur yağıyordu. Sahilde kimse yoktu. Kumsalın bir ucunda hafifçe yan yatmış dizili taşları görünce ister istemez gülümsedim. Kimin dizdiği meçhul olsa da niyet yola çıkmıştı... •

mehmetuhribd@gmail.com

Not: Bu anlatı, Trilyeli Hasan Özata'ya saygıyla ithaf olunmuştur.

Anne Babalarla Başbaşa
Melek Şirin Tolga

Kendim Olmayı Seçiyorum!

Hiç küçük çocuğunuzun oyun oynarken izlediniz mi?

Nasıl da kendilerini engellenmiş hissetmeden özgürce oynarlar. Gülerler, dans ederler, şarkı söylerler ve hatta başka insanların ne düşüneceğini hiç umursamadan avaz avaz ağlarlar. İki bebek farklılıklarını gözetmeden beraber oynar ve eğlenir. Aralarında saf sevgi, ışık, enerji ve etkileşim vardır.

Çocuğunuza nelerin onları benzersiz ve özel yaptığını sorun?

Yaşları büyüdükçe, diğer çocukların kendileri gibi olmadıklarını fark etmeye başlarlar. Çocuklar farklı görünürlükler, farklı davranışlar, farklı konuşurlar ve farklı oynarlar. Bazı çocuklar için bu farklılıkların çok fazla etkisi ve önemi yoktur. Oysa bazı çocuklar için bu farklılıklar karşılaştırmaların ve yargılamaların temelini oluşturur ve zarar verici sonuçlara neden olur.

Bu çocuklar için karşılaştırmalar süregelen bir yargılama haline gelir. Kendilerini kiminle olurlarsa olsunlar “daha iyi”, “daha kötü”, “doğru”, “yanlış”, “haklı”, “haksız” vs. karşılaştırmaya başlarlar...

“Daha iyiyim” hissi ile gelen yargılama, kendini beğenmişlik ve etiketleme yaratır. Kişiyi kibirli, zorba ve ötekileştiren yapar.

“Daha kötüyüm” hissi ile gelen yargılama ise özdeğeri zedeler. Herkesi kendilerinden daha iyi gören çocuklar kendinden şüphe duymaya ve olumsuz özeleştirme yapmaya

yatkın olurlar. Bazen diğer çocukların yetenek ve becerilerini çok fazla beğenip önemsediklerinden, kendi yetenek ve becerilerini göremez olurlar.

Ebeveyn olarak çocuklarımıza karşılaştırma yapmanın ne kadar tehlikeler doğurabileceğini anlatma fırsatımız var. Böylece onların, kendilerini eşsiz, mükemmel ve biricik görmelerine yardımcı oluruz.

İnsanın “kendisi olması” çok önemlidir. Farklılıklar, onları eşsiz yapan şeylerdir aslında.

Kişilikleri, ilgileri, yetenekleri ve biricik becerileri onlara birer

hediyedir ve dünyaya sağladıkları katkıdır.

Çocuklarımızın kendi yetenek ve becerilerini fark etmelerine, kendi tek ve biricikliklerini anlamalarına yardımcı olmak için sorabileceğiniz bir kaç soru:

• Ya herkes sadece sanat dalında çok yetenekli olsaydı ve sanatçı olmak isteseydi ve hiç kimse bir doktor olmayı istemeseydi ne olurdu?

• Ya herkes sadece sporda çok

iyi olsaydı ve sporcu olmak isteseydi ve hiç kimse bir inşaat işçisi olmayı istemeseydi ne olurdu?

• Ya herkes sadece matematikte çok yetenekli olsaydı ve mühendisi olmak isteseydi ve hiç kimse bir çiftçi olmayı istemeseydi ne olurdu?

• Ya herkes sadece fende çok iyi olsaydı ve bir araştırmacı olmak isteseydi ve hiç kimse bir öğretmen olmayı istemeseydi ne olurdu?

Çocuğunuza nelerin onları benzersiz ve özel yaptığını sorun.

Ne gibi yetenek ve hediyelere sahipler?

Çocuklarınızdan tanıdıkları 5 kişi ile röportaj yapmalarını, diğer

kişilerin en çok ne yapmaktan hoşlandıklarını ve onları özel yapan şeyleri öğrenmelerini isteyin.

Bu şekilde herkesin farklı özellikleri olduğunu ve kendi özel yolları olduğunu görmelerini sağlayın.

İnsanlığın yaşamını sürdürebilmesi için farklı yetenek ve becerilere ihtiyacı var. Sanatta iyi olan insanlara, sporda iyi olan insanlara, inşaat işçilerine, öğretmenlere, insanları iyileştiren insanlara ihtiyacımız

Çocuklar, kendi yetenek ve becerilerini onurlandırdıklarında kendilerine verebilecekleri en harikulade hediyeyi vermiş olurlar.

var. Her tür insana ve her yeteneğe ihtiyacımız var ve bu onları da kapsıyor!

Çocuklar, kendi yetenek ve becerilerini onurlandırdıklarında kendilerine verebilecekleri en harikulade hediyeyi vermiş olurlar. Bu duygu ise kim olduklarına giden ilk adımdır

ve kendileriyle gurur duymalarını sağlar.

Çocuklarınıza kendilerini hangi eşsiz özellikler ile tanımladıklarını sorun... •

meleksirintolgabd@gmail.com

İnsanlar Yasadıkça
Mehmet Ünver

İnsanlar Yok Olduktan Sonra

Son günlerde bir belgesel kanalında yayımlanmakta olan "Population Zero" isimli programı zevkle izliyorum. Çok ilginç bir belgesel ve konusu gereği şöyle bir soru soruyor: "Dünyadaki tüm insanlar aynı anda yok olsalar ne olurdu? İnsanlar olmadan dünyada neler yaşanırdı?"

Belgeseli yapanlar, insanlar yok olduktan sonra dünyada yaşanacak olayları yıllara göre ayırmışlar. Örneğin, bizler olmadan bir yıl geçtikten sonra ne olacak, on yıl geçtikten sonra neler değişecek, aradan elli yıl gibi iddialı bir süre geçtikten sonra dünya nasıl görünecek? İnsan nüfusu olmadan hayvanların yaşamında ne tür değişiklikler olacak? Ya çevre, denizler, doğal hayat neye benzeyecek?

Belgeselin sonunda, aradan yüzyıllar geçse bile Türkiye'de hiç değişmeyecek olan ilginç bir olgu anlatılıyor.

Belgesel bu sorulara son derece güzel hazırlanmış görüntüler ve canlandırmalarla çarpıcı yanıtlar veriyor. Ayrıca belgeselin sonunda, aradan yüzyıllar geçse bile tüm değişimlere karşın Türkiye’de hiç değişmeyecek olan ilginç bir olguyu anlatıyor. Onu sürpriz olarak en sona bırakıyorum. Şimdi insanlar olmadan elli yıl geçtiğinde dünyada neler değişeceğine bakalım:

Elli yıl sonra, büyük anıtlar, tarihi binalar ve gökdelenler onları onaracak bir tek insan kalmadığı için parça parça dökülerek yıpranmaya başlayacaklar. New York’taki, “Hürriyet Heykeli”, Rio’daki, dev “Kurtarıcı İsa” heykeli, Hindistan’daki, “Tac Mahal”, İstanbul’daki Aya Sophia ve tüm diğer tarihi yapılar da bu yıkımdan nasiplerini alacak. Edirne ve Bursa gibi tarihi binaların bulunduğu şehirler de maalesef bu yıkımdan payını alacak.

Manhattan, Chicago ve San Francisco kentleri yabani otlar ve sarmaşıklarla kaplanacak. Camları ve kapıları dökülen gökdelen-

ler vahşi hayvanların barınağı haline gelecek. Hayvanat bahçelerindeki canlılar, onları besleyecek kimse kalmadığı için açlıktan ölecek. Kafeslerinden

kaçmayı beceren az sayıda aslan, kaplan ve kurt bomboş California plajlarında özgürce dolaşacaklar, insanlardan geriye kalan evcil hayvanlar ve bulabildikleri tüm avlarla karınlarını doyuracaklar. Yiyecek aramak için bu kentlere gelen diğer vahşi hayvanlarsa ıssızlığa uzayıp giden otoyollarda cirit atacak.

İnsanlardan boşalan kentler çevre ormanlarda yaşayan hayvanların dikkatini çekeceği için Brooklyn sokaklarında kurtlar, rakunlar, kokarcalar, vaşaklar ve geyikler dolaşmaya başlayacak. Kanada ve Amerika kırsalından gelen boz ayılar, vahşi doğaya göre daha güvenli buldukları bomboş kentlerin caddelerinde dolaşıp parklarda gezinen geyikleri avlayacaklar. Bu ayılar havalar soğduğunda doğaya geri dönmeyip buldukları ilk binada kış uykusuna yatacak. Ayıların Empire States binasında kış uykusuna yattığını düşünün.

İnsan gibi tehlikeli bir canlıdan kurtulan gezegenimizde başta yılanlar olmak üzere tüm hayvan-

ların nüfusunda büyük bir patlama olacak. Kendilerini avlayacak kimse kalmadığı için çingiraklı yılanlar ve diğer hayvanlar bol bol beslenip büyüyerek bugünkünden daha büyük boyutlara ulaşacak. Piton ve anakonda yılanların boyları on metreyi geçecek.

En ilginç gelişmelerse büyük göller ve demiryollarında yaşanacak. Great Lakes bölgesinde sahipsiz kalan gemilerin limanlara bağlı olduğu halatlar

zamanla çürüyüp kopacak. Başboş kalan bu hayalet gemiler, fırtınaların, akıntılarının ve gelgitlerin yardımıyla kendi başlarına hareket etmeye başlayacak. Göller donduğunda kesilen bu serbest dolaşimler bahar, yaz ve sonbahar aylarında yeniden hızlanacak.

Kendi başına hareket etmeye başlayan bu gemilerin bazıları karaya oturacak, bazıları birbiriyle çarpışacak bazılarıysa tamamen çürüyüp batana kadar rüzgar ve akıntı gücüyle serseri mayın gibi göllerde dolaşacaklar. Bu duruma dünyadaki tüm denizlerde, okyanuslarda ve limanlardaki gemileri de dahil edebilirsiniz. Mürettebatsız kalan bu gemiler tamamen çürüyüp batana kadar hayalet gibi denizlerde

dolaşacaklar.

Aynı şekilde, bakımsızlıktan frenleri ve mekanik sistemleri bozulan insansız trenler arazinin meyline göre üzerinde kaldıkları raylarda başboş dolaşmaya başlayacak, bazıları ataletten doğan enerji sayesinde epey uzun mesafelere kadar gidebilecek ve onları durduracak bir insan gücü olmadığı için tamamen çürüyecekleri güne kadar dünya demiryollarında bu şekilde hareket edecekler.

Güntümüzde, Niagara şelalesinin bulunduğu bölgede büyük gemilerin şelaleye yaklaşmasını engelleyen bir çelik köprü inşa edilmiş. Elli sene sonra o köprü bakımsızlık nedeniyle yıkılıp gidecek. Şehirlerde su kullanımı olmadığından göl suları epeyce yükselecek. Bu durum köprü enkazının yanı sıra diğer fiziki engelleri de kaldıracak ve göldeki başboş kargo gemileri Niagara şelalesine doğru hareket etmeye

başlayacak. Bu gemilerin bazıları şelaleden aşağı düşecek, bazılarıysa birbirleriyle çarpışıp şelaleye gelen suların önünde bir set oluşturacak ve çürüylene kadar bölgedeki su akıntılarını engelleyecek.

Yaşanacakların en kötüsü ise kimyasal felaketler olacak maalesef. Günümüzde dünyanın hemen her yerinde bolca bulunan kimyasal atık depoları ve petrol rafinerileri bakımsız geçecek uzun yıllar sonucu paslanıp çürümeye başlayacak. Elli yıla yakın bir süre geçtikten sonra bu depolar yarılıp parçalanacak ve tüm kimyasal maddeler doğaya karışmaya başlayacak.

Mazot, ham petrol ve diğer kimyasal maddelerin doğaya yayılması korkunç bir çevre felaketine neden olacak. Felaketin yaşandığı bölgelerindeki hayvanlar kısa süre içinde yok olacak. Bölgenin nispeten uzağında olanlarsa birkaç ay içinde felaketin kötü etkilerinden zarar görerek yok olmaya başlayacak.

Çevre felaketinden uzak böl-

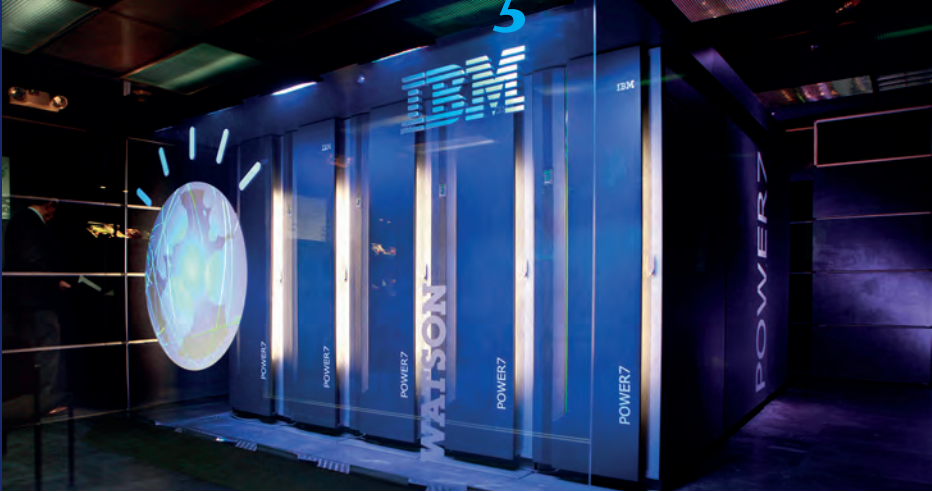
gelerde yaşayan hayvanlarsa daha şanslı olacak. Zamanla, yok olan türlerden boşalan yeri dolduracak şekilde üreyerek kendi türlerinin dünyaya yayılmasını sağlayacaklar. Örneğin, felakette yok olan ya da sayıları azalan memelilerin yerini başka memeliler, kuşların ve sürüngenlerin yerine ise başka kuşlar ve sürüngenler doldurarak gezegene yayılmanın keyfini çıkaracaklar.

Gelelim Sürprize: Aradan elli değil, beş yüz sene geçse bile Anadolu'da yaşayan Akbaş ve Karabaş cinsi çoban köpekleri, görev bilinçlerini hiç unutmayacaklar. Atalarından aldıkları genlerine kazınmış olan sürü köpeği sorumluluğuyla hareket ederek, koyun sürülerini vahşi hayvanlardan koruyup, doğada çoğalmalarını sağlayacaklar. Aynı şekilde kendi ırklarının da yozlaşmasını engellemek için diğer köpek ırklarını aralarına sokmayarak insanlar olmadan yüzyıllar geçse bile Anadolu'da saf çoban köpeği ırklarının ve koyunların yaşamlarını sağlayacaklar.

Bu programda daha pek çok ilginç gelişmeler anlatılıyor ama hepsini yazıp sizi yormak istemedim. Sonuç olarak dünyada bir tek insan kalmasa bile aramızda kalan hayvanlar ve bitkiler milyonlarca sene insan gibi belkiki bir yaratığın tehdidinden uzak yaşamanın keyfini çıkartacaklar. •

mehmetunverbd@gmail.com

Watson'la Tanışmak

Yazan: NECEF UĞURLU

Kiminle tanışmak istersin diye sorsalar hiç düşünmeden Watson derim, yeryüzünde en merak ettiğim adam diyemeyeceğim çünkü kendisi Sherlock Holmes'un arkadaşı olan Watson gibi bir fani değil.

Watson adını IBM'in kurucusundan alan bir yapay zekâ. Marifetleri saymakla bitmez, satrançta Kasparov'u yendi, ve sonunda olanlar oldu "Allah akıl versin" deriz ya, sonunda insan akıllıyla yaratılan bir akıl insanı yendi, şimdilik satranç oyununda.

Bir zamanlar Kasparov, Fisher karşılıklı geldiler gelediler derken insanlığın başına gelene bakın.

Çok özetle, benim anladığım Watson kardeşimiz bir IBM bilgisayarının, yapay zekâ ile analitik yazılımı karışımı.

Sorulara cevap vererek perfor-

mans gösteriyor şimdilik, sormadan gıki çıkmıyor, adını IBM'in kurucusu Thomas Watson'dan almış.

Hakkında rivayet muhtelif, 2035'e kadar insan zekâsının kendisine yetişmeyeceği seviyede olacaktı.

İnsan olarak bu durum karşısında ezik hissedecek bir durumum yok. Watson'a gelene kadar ben za-

Watson'un bazı teşhisi zor hastalıklarda milyonlarca veri arasında gezinip 10 dakikada teşhis koyduğu biliniyor.

ten ömür boyu üzerlerinde taşıdıkları o muhteşem renklerdeki giysileri pardon tüyleri ile kuşlar hele tavus kuşları, hüsnüyusuf çiçekleri, güller, sümbüller, gelincikler ağaçlar karşısında aşağılık kompleksi duymuş kendimi ezik hissetmişimdir, "ben niye bu kadar güzel değilim" diye!

Sitemim yoktur elbette Yaradana, ama tabiatla öyle güzellikler var ki "eşrefi mahlûkat" olmak bazen insanı teselli etmiyor.

İçinde milyonlarca güzelliği barındıran bir deniz olmak, öfkele-nince kayalıklara çarpmak, küsünce med cezir misali gidip, affedince tekrar geri gelmek insan için kar-

şısında ezik olacağı büyük performanslar, düşünceler Watson ne ki!

Yani bunlardan biri olmaya heves etmek varken neden Watson olmak veya rekabet etmek isteye-yim?

Watson'un bazı teşhisi zor hastalıklarda milyonlarca veri arasında gezinip 10 dakikada teşhis koyduğu biliniyor.

Bilmem onu Tıp Bayramı kutlamalarına davet edecekler mi, veya iyileşen ve taburcu olan bir hastanın arkasından bir doktorun duyduğu sevinç, heyecanı yaşayabilecek mi?

Hayır ne yazık ki hayır.

Ama Watson digital bir ölüm-süz, bilim alanında çok yararları olacağı söylenen.

Hukuk, insan hakları, yasalarla ilgili neler yapacağını ise daha bil-miyoruz. Kolları yok ama talimatla verilere dayanarak Leonardo gibi resim yapabiliyor, ama asla Leonar-do olamayacak.

Bana sorarsanız Watson ne kadar akıllı olursa olsun hep boynu bükük olacak çünkü onu daima kalbinde taşıyan; "Watson şimdi ne yapıyordur, hava soğuk fanilasını acaba giydi mi?", "Watson barbunya çok sever, onsuz boğazımdam geçmiyor" diyen bir annesi hiç olmayacak; o hep boynu bükük bir "üstün akıl" olarak sadece soruldu-ğu zaman konuşacak.

"Anne bana ördüğün kazağı nereye koydum bulamıyorum" diye sorduğunda "Watson oğlum kilometrelerce uzakta neyi nereye

koyduğunu ben nasıl bilebilirim” diyen annesi veya bu soruları soran bir çocuğu olmayacak.

Watson kimsesiz doğdu, istediği kadar üstün akıllı olsun, soru sorulursa var ötesi yok, ama çok akıllı. Kimse sormadan “Bana bir çay demleyin” demeyen akıllı ne yapayım diye düşünenler için zor bir hayatı var.

Watson “üstün akıl” tamam da, Watson için üzülen akıl ise ancak benim gibi bir akılsızdan çıkar, bu da Watson’un eksikliğidir.

Watson üzülmeyecek, sevinmeyecek bir üstün akıl.

Watson’un kurumsal ve kişisel durumlara çözüm getireceğine kesin gözüyle bakılıyor, umarım o

üstün aklını insanlığın iyiliği, dünyayı güzelleştirmek için kullanır, “Kötü arkadaşların elinde bombaları daha nasıl verimli kılarız?” sorusuna cevap vererek değil.

Sonuçta Watson sevmeyi, nefret etmeyi bilmiyor, ama bizi vücuda getiren atomları başka işlerde kullanabilecek gibi gözükyor.

Kimileri ise yapay zekâdan yapılan robotların bir gün insanları köpeği gibi yapacağı korkusunu yaşıyor, otur otur, kalk kalk, git sopyayı

getir gibisinden.

Sonuç ne olursa olsun yapay zeka asla doğal aptallıkların yerini tutamayacak. Kurumsal ve kişilere hizmet verecek deniyor, hangi kurum kişiler sorusu insanın aklına takılmıyor değil.

Sonuç: Vallahi bilmiyorum zaten “sonuç” bence düşünmekten yorulduğunuz zaman ara vermek için kullanılsın diye icat edilmiş bir kelime.

Düşünceye nokta koyuyorsunuz ve gidip bir tost, bir ayran veya bir fincan çayla kafayı yerine getirmeye çalışıyorsunuz.

İspanyol Katalan modernist mimar Antoni Gaudi’nin en ünlü tasarımlarının yer aldığı Barce-

İspanyol mimar Antoni Gaudi’nin tasarladığı bir bina

Iona’da 27 Şubat-2 Mart tarihleri arasında düzenlenen Mobil Dünya Konferansı’nda sergilenmek üzere

Watson'un tasarımı sonucu hayata geçirilen eser (üstte) Mimar Gaudi'nin tasarladığı bir park (altta)

tasarımcılardan oluşan bir ekip de Watson'ın tanımladığı heykeli hayata geçirmişler. Sergilemeye hazırlık için IBM'in makinesi Watson'a Gaudi'nin çalışmaları, Barcelona ve şehrin kültürü ile ilgili yüzlerce fotoğrafı, biyografiler, tarihi makaleler ve hatta şarkı sözleri verilmiş.

Watson'a doğal dil işleme ve renk eşleme araçları kullanarak Gaudi ve ondan esinlenenlerin çalışmalarına temel olan objeler, temalar ve fikirler tanımlanmış. Fakat Watson'ın kolları olmadığı

için Watson'un tanımladığı eser insanlar tarafından hayata geçirilmiş.

Zaten IBM Watson'ın yöneticisi Jonas Nwuke bu çalışmada Watson'ın rolünün insan yaratıcılığının yerine geçmek değil yaratıcılığı takviye etmek demiş idiyse de...

Şimdilerde tartışılan bizim IBM Watson'un yapay zekâsının öğrenebilme kapasitesiyle deyim yerindeyse sanatçıları diriltmese de sanatlarını

diriltip diriltemeyeceği. Watson'un Mimar Sinan yaşasaydı bu gün İstanbul'da neleri, nasıl yapardı sorununa cevap verdiğini düşünün! Bazı anıtsal olarak düşünülen yapılar, camiler öyle mi olurdu acaba?

Watson pahalı, her eve bir Watson durumu zor, Allahtan diyeceğim fakat büyük söylememek lazım, hiç belli olmaz. Hatta öyle ki, yakın bir gelecekte Watson'un Türk olduğu bile anlaşılabilir malûm bizim aklımız en üst düzey akıllara bile zaman zaman perende attirabilir. Herşey olabilir, hatta Kadıköy Yazıcıoğlu pasajı vitrinlerinde "2. El Watson" yazısı bile görebiliriz.

Şahsen daima kıt denilen zekâmızın sürprizlerine güvenmişimdir.

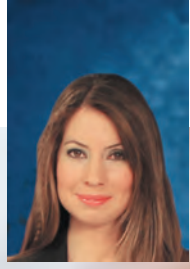
Ben herşeye rağmen Baylan Pastanesinde Watson'la, buluşup tanışmak isterdim, "kup griye" mevsimi... bizler hakkında samimi düşüncelerini öğrenmek için.

Tekrar buluşmak üzere... •

necefugurlubd@gmail.com

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Havalanabilen Giysi

sı tarafından kol ve bacak hareketleri ile yönlendirilebiliyor ancak

havada sadece 10 dakika kalabiliyor. Kanadada tanıtılan ve kişisel uçuş kıyafeti olarak tasarlanan cihazın, savunma sistemleri çalışmaları çerçevesinde satın alınarak ordu envanterine eklenmesi planlanıyor.

2 Filipinlerde Maden Yasağı

Eski bir asker olan Richard Browning ilginç bir cihaz icat etti. Bu cihazı giyen kişi havalanabiliyor. 6 küçük jet motoru ile çalışan cihaz, kullanıcıya yerden dikey olarak yükselme imkanı veriyor. Saatte 321 km. hıza ulaşabilen cihaz, kullanıcı-

Dünyanın en büyük nikel madeni tedarikçilerinden Filipinler'de ülke ekonomisini etkileyecek bir karar alındı. Ülkenin Çevre Bakanı Regina Lopez, açık ocak madenciliğine izin vermeyeceğini açıkladı. Açık ocak madenciliğinin doğaya

ve kaynak sularına aşırı derecede zarar verdiğini ifade eden Lopez, var olan 23 madenin de kapatılmasını emretti. Açık ocak madenciligi yapmak isteyenlere seslenen Çevre Bakanı, “**Buraya gelmeyin, başvuru bile yapmayın. Başka ülkelere gidin**” ifadelerini kullandı. Ülkede son olarak üç şirket 8,9 milyar dolarlık yatırımla yeni madenler açmak için başvuru yapmıştı.

3 Gelinlere Tahta Sopa

Hindistan'ın orta kesimindeki Madhya Pradesh eyaletinde toplu düğüne katılan bir bakan yaklaşık 700 geli-

ne tahta sopalar dağıttı. Bakan, gelinlerin sopaları, kendilerine şiddet uygulamaları durumunda, eşlerine karşı kullanmalarını istedi. Yaklaşık 40 santimetre uzunluğundaki sopaların üzerinde, “Kullanıldığında polis müdahale etmeyecek” mesajı yer alıyor. Sopaları gelinlere dağıtan Madhya Pradesh Eyaleti Devlet Bakanı Gopal Bhargava, toplam 10 bin sopa siparişi verdiğini de söyledi.

4 İsrail'deki Roma Tapınağı

İsraili arkeologlar bir zamanlar Kayseyrada yükselen antik Roma tapınağını restore ediyor. Böylelikle İsrail'deki Roma tapınağı gün yüzüne çıkmış olacak. İki bin yıllık

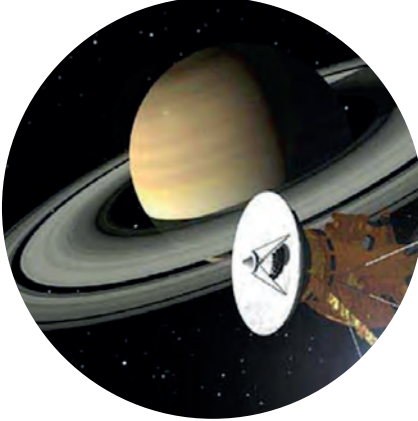

ören yerinde kazı ve temizleme çalışmaları da başladı. 27 milyon dolarlık projeye, turist sayısının 3 katına çıkarılması hedefleniyor. Arkeologlar da yapılacak düzenleme ile ziyaretçilerin şimdiye kadar hiçbir ören yerinde görülmemiş bir atmosferle

karşılaşacaklarını söylüyor. Bölge bugünkü haliyle yıllık 1 milyon turist ağırlıyor.

5 Uzayda Tehlikeli Yolculuk

NASA'nın Cassini uzay aracı, Satürn ve gezegenin halkaları arasında fotoğraf çekilebilmesi için tehlikeli bir bölgeden geçti. NASA'daki bilim insanlarının en büyük korkusu saatte 110 bin kilometre hızla gerçekleşecek dalış sırasında Cassini'nin kalkanına zarar verecek parçacıklara çarpma ihtimaliydi. Ancak Cassini, Satürn'ün üzerinden 3.100 kilometre kadar sıyrılarak en içteki görünürlük halkadan 320 kilometre içeriye girmeyi başardı. Bilim adamlarına göre; fotoğraf daha önce hiç görülmemiş ayrıntıları aktarıyor. 1997 yılında görevine başlayan Cassini, 20 yıllık keşif yolculuğunu 2014 yılından bu yana bulunduğu Satürn görevi ile noktalayacak. Yakıtı biten araç 15 Eylül'deki son dalışla birlikte imha olacak.

6 Ketenden Otomobil

Hollanda'daki Eindhoven Teknik Üniversitesi öğrencileri, dünyanın ilk biyolojik otomobilini üretti. Şasi ve üst yapısı tamamen ketenden ya-

pılan ve yüzde yüz biyolojik çözümlüğe sahip olan otomobile Lina adı verildi. Geçen günlerde ilk test sürüşü yapılan araç, Hollanda Karayolu Ulaştırma Dairesi'nin onayına sunulacak. Lina'yı geliştiren gruba göre keten, otomobil endüstrisinin kullandığı karbon ve alüminyum kadar sağlam bir hammadde ve 6 kat daha ucuz. Lina'nın yaratıcı ekibi, hafif maddeler kullanılarak, otomobillerin yakıt tüketiminin önemli ölçüde azaltılabileceğini belirtiyor.

7 Plastik Atıklardan Yol

İngiltere'de bir şirket, plastik atıkları kullanarak yol yapıyor. Yeni yöntemin hem atıklar için bir çözüm olabileceği hem de petrol tüketimini azaltabileceği belirtiliyor. "Plastik yol" fikrini bulan İngiliz mühendis Toby Mc Cartney, Hindistan'da

bazı mahallelerde halkın çukurları, plastik atıklarla doldurup bunları eriterek kapattığına tanık olmuş ve kendi tekniğini geliştirmiş. Normalde yollar, yüzde 90 taş, kireçtaşı ve kumdan oluşuyor. Yaklaşık yüzde 10 oranında da zift kullanılıyor. Zift ham petrolden elde ediliyor. McCartney'nin yönteminde, ziftin yerini büyük oranda minik plastik topaklar (pelet) alıyor.

8 İnsanlığın 100 yılı Kaldı

Albert Einstein'dan sonra dünyanın en önemli kuramsal fizikçisi olarak görülen İngiliz Profesör

Stephen Hawking'den insanlığa uyarı geldi. Hawking, insanoğlunun soyunu devam ettirmek için dünyayı terk edip, başka bir gezegende koloni kurmaya başlaması gerektiğini söyledi. Hawking'e göre insanlığın 100 yıl içerisinde yeni bir gezegene yerleşmesi gerekiyor. Hawking daha önce insanlığın 1000 yıl içinde uzağa açılması gerektiğini dile getirmişti. Hawking'in takvimi oldukça öne çekmesi dikkat çekti.

9 Akıllı Telefonlar Aile Mutluluğunu Engelliyor

İngiltere Dijital Farkındalık kuruluşunun yaptığı bir araştırmada, 11 ila 18 yaş arasındaki 2 bin çocuğun yüzde 14'ü, anne ya da babalarının yemek sırasında cep telefonlarıyla meşgul olduğunu söyledi. Araştırmaya katılanların yüzde 22'si, cep telefonları yüzünden aile olarak güzel vakit geçiremediklerini vurguladı. Ankete katılan ebeveynlerin yüzde 90'ı ise cep telefonu kullanmalarının çocuklarla iletişime mani olmadığını savundu. Araştırmayı yürüten kuruluş, "Umarız sonuçlar anne babalar için bir uyarı niteliği taşır" değerlendirmesini yaptı. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

ÖZ GÜR LÜK DE NE Yİ

Öğretmen “Sizden en yüksek notu alabileceğiniz, önemli bir deney yapmanızı istiyorum” dedi. “Özgürlük deneyi.”

Bir hafta sonra öğretmen tüm öğrencilerle ayrı ayrı görüştü. Tüm öğrenciler ilginç fikirler üretmişlerdi ama özellikle üç öğrenciden deneylerini sınıfta uygulamalarını istedi.

Birinci öğrenci öğretmene beş ayrı renkteki kutuları göstererek içlerinden birini seçmesini istedi.

Öğretmen gülümseyerek çok beğendiği pembe kutuyu seçti. Deney yapan öğrenci bu kez arkadaşlarından birisine hepsi sarı beş kutuyu göstererek birini seçmesini istedi. Kutuların hepsi de şekil ve renk olarak birbirinin aynıydı. Seçimi yapan öğrenci biraz canı sıkkın rastgele kutulardan birini aldı.

Öğretmen “Deneyinin adı ne?” diye sordu öğrenciye.

“Deneyimin adı, Seçenekler” diye yanıtladı öğrenci. “Özgürlük

ancak farklı seçeneklerimiz olduğu zaman söz konusudur. Siz pembe kutuyu aldığınız zaman mutlu oldunuz çünkü diğer kutuların arasında en çok beğendiğinizi seçme hakkına sahiptir. Arkadaşım seçimini yaparken sizin kadar mutlu olmadı çünkü seçeneklerin hepsi aynı olduğu için aslında seçim yapma özgürlüğü yoktu.”

İkinici öğrenci deneyini uygulamak için sınıfın en başarılı öğrencisi ile sınıfın en başarısız öğrencisine tahtaya, öğretmenin yanına gelmelerini söyledi. Sonra sınıfı üç gruba ayırdı. Birinci gruba “Size çok zor bir soru soracağım. Tahtadaki üç kişiden birisini seçeceksiniz. Soruya doğru yanıt veren kişinin

grubu ödül kazanacak” dedi. Birinci gruptaki tüm öğrenciler öğretmeni seçtiler.

Deneyi yapan öğrenci ikinci gruba döndü “Size de aynı soruyu soracağım ama başlamadan önce bilmeniz gereken bir şey var” dedi ve tahtadaki sınıfın en başarısız öğrencisini göstererek “Bu arkadaşın eline sorunun yanıtının yazılı

olduğu bir kağıt verdim.” diye devam etti. İkinci grup hiç kararsızlık çekmeden seçimini başarısız öğrenciden yana kullandı.

Sıra gelmişti son gruba. “İkinci gruba yalan söyledim, o arkadaşın elinde kağıt yoktu” dedi deney yapan öğrenci. Sınıfın en başarılı öğrencisini göstererek “Aslında doğru yanıtın

olduğu kağıt bu arkadaşın elinde.” - dedi. Her iki öğrenci de ellerini açtı, başarısız öğrencinin eli boş, başarılı öğrencinin elinde ise doğru yanıtın olduğu kağıt vardı ve tek doğru yanıtı o verdi.

Deney yapan öğrenci öğretmene **“Gerçeğin olmadığı yerde özgürlük yoktur”** dedi. **“Gördüğünüz gibi ancak durumu tüm gerçekliğiyle bildiğiniz zaman özgürce seçim yapabilirsiniz. Birinci ve ikinci grup da seçim yapma hakkına sahipti ama gerçeği tüm ayrıntılarıyla bilmedikleri için seçme özgürlükleri yoktu, eğer gerçeği tüm ayrıntıları ile bilselerdi seçimleri farklı olurdu.”** dedi.

Üçüncü öğrencinin deneyi daha farklıydı. Sınıfa deney faresi, bir parça peynir ve bir parça ekmeğe getirmişti. Peyniri bir camın içine ekmeğe ise camın dışına koyup deney faresini serbest bıraktı. Fare ekmeğe bakmadan doğruca peynirin olduğu cama gitti ama ne kadar uğraşsa da peyniri yemesi olanaksızdı. Sonunda öğrenci peyniri camdan çıkartıp ekmeğe birlikte masanın

üstüne koydu. Fare peynirle uğraşmaktan bıkmıştı, bu kez doğruca ekmeğe gidip yedi.

Öğrenci öğretmene dönerek **“Deneyimin adı sınırlar”** dedi. **“Bizler ayırında olsak da olmasak da özgürlüğün de sınırları var ve bu sınırlar her zaman bizim dışımızda değil, içimizde de olabilir. Fare aslında deneyin son aşamasında peyniri yiyebilme özgürlüğüne sahipken daha önce yaşadığı olumsuz deneyimin etkisiyle vazgeçti.”**

Gökten üç elma düştü. Biri bu hikayeyi okuyanların başına, diğeri okuduklarını paylaşanların başına, üçüncüsü de özgürlükten asla vazgeçmeyenlerin başına. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

• Hürriyetten doğan buhranlar ne kadar büyük olursa olsun, hiçbir zaman fazla tazyikin temin ettiği sahte güvenlikten daha tehlikeli değildir.

• Adalet gücü bağımsız olmayan bir milletin, devlet halinde varlığı kabul olunmaz.

M. Kemal Atatürk

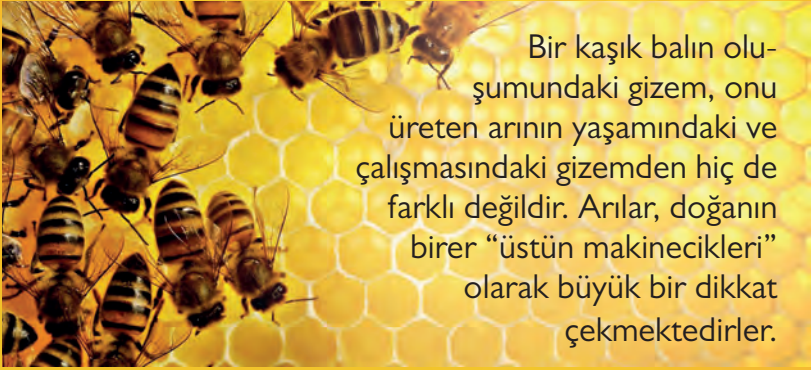

Tarihe, dile ve kültüre ilişkin 100'ü aşan esere imza atan; Türk-İtalyan ilişkileri konusundaki araştırmaları nedeniyle İtalyan Hükümetince "Cavaliere Nişanı"yla ödüllendirilen; 1997'de Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) Bilim Ödülü'nü, Türk Devrim Tarihi/4 "Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye" ile 1999 Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü'nü, Ankara Üniversitesi Hizmet Ödülü'nü (2005) ve Ankara Üniversitesi Çınarı Ödülü'nü (2013) alan; Fakülte Dekanlığı (1969-72), TRT Yönetim Kurulu Üyeliği (1972-78), Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı (1978-79), Türk Dil Kurumu Başkanlığı (1977-83), Dil Derneği Başkanlığı (1992-2000) görevlerini başarıyla yürüten Prof. Şerafettin Turan, anıları eşliğinde Türkiye'nin 90 yıllık gerçeğine ışık tutuyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bal Arıları

Bir kaşık balın oluşumundaki gizem, onu üreten arının yaşamındaki ve çalışmasındaki gizemden hiç de farklı değildir. Arılar, doğanın birer “üştün makinecikleri” olarak büyük bir dikkat çekmektedirler.

Dünyaları, yaşam ve çalışma yöntemleri şaşırtıcı özelliklerle doludur. Bir bal arısı, baş parmağımızın tırnağı denli bile büyük değildir. Beyni ise, bir toplu iğnenin başından biraz büyüktür. Tek tek, arka arkaya dizildiklerinde 750 bin arı, 9 km uzunluğunda

bir sıra oluşturur. Ve bu 750 bin arının ağırlığı ise ancak, 75 kiloyu bulmaktadır.

Bal arıları aynı zamanda çok usta birer mimar ve mühendislerdir. Mumdan yaptıkları kentlerin benzerleri, insanlar tarafından bile, aynı sağlamlıkta ve hafiflikte yapılamaz.

maktadır. Duvarları bir santimetrenin binde ikisi inceliğinde olan petek, kendi ağırlığının yirmibeş katından fazla ağırlık taşıyabilecek sağlamlıktadır.

Roma İmparatorluğu'nun son zamanlarına dek arının balı, Avrupa'da kullanılan tek şeker kaynağıydı. Bugün bal peteği endüstride o denli çok değişik alanlarda kullanılmaktadır ki, Amerika'da elde edilen petek, çoğu kez, bu gereksinimi karşılamaya yetmemektedir. Arıların üstün yetenekleri, çiftliklerde ve meyve bahçelerinde de görülmektedir.

Taşıdıkları meyve ve çiçek tohumlarının, şaşılacak denli fazla olmaları yanısıra, bunları yüzbinlerce çiçekli bitkilere taşımaları da bu üstün yetenekleri arasındadır. Arıların buldukları bir bölgede meyve ağaçlarının çiçek açma döneminde "tohumlanan" meyve ağaçları, o yıl birkaç kat fazla ürün vermektedirler.

Arılar tarafından "tohumlanan" meyve ağaçları, o yıl birkaç kat fazla ürün vermektedirler.

Bal toplamak üzere kovandanın ayrılan bir bal arısı, kovana, kendi ağırlığının yarısına eşit bal yüküyle dönmektedir. Kovana girer girmez önce sağa doğru, sonra sola doğru bir daire çizer. Bu, öteki bal arılarını bal özü toplanan çiçeğe yönlendirmek üzere yapılan bir tür "dans"tır. Kovadaki bal arıları, gelen arının kuyruğu ile işaret ettiği

çiçeğe doğru uçmaya başlarlar. Böylece zaman yitirmeden, bal özü taşıyan çiçekleri bulurlar. Yeteri denli bal özü yüklü her arı bu dansı yapmaktadır. Çiçekteki bu öz azaldıkça, arılar artık dans etmezler. Bu durum, arıların, güçlerini ve zamanlarını boşa

harcamalarını önlemektedir.

Yarım kilo bal elde etmek için 37 bin arı yükü bal gerekmektedir.

Çiçeklerin çok bol olduğu kimi yerlerde bu denli bal toplamak için yapılan gidiş gelişlerin uzunluğu toplandığında, bu uzunluğun ekvatorun çevresini iki kez dolaşacak denli uzun olduğu görülür.

Gezgin işçi arılar, bir gün içinde 250 bin çiçeğe konmaktadır. Bal toplama mevsiminde böylesine

çok yorulan balarılar, altı hafta sonra ölmektedirler.

Arıların çiçeklerden getirdikleri tatlı madde, balın salt hammaddesidir. Bu hammaddeden binlerce ton toplansa bile arının katkısı olmadan bir gram bal elde etmek olanaksızdır. Arı, kovana doğru uçarken vücudundaki salgı bezlerini çalıştırmakta ve ürettiği bir salgı maddesi

ile çiçekten aldığı hammaddeyi işlemeye başlamaktadır. Kovana geldiğinde ise bu tatlı maddeyi öteki arılara geçirir. Onlar da, üstü açık hücrelere doldurmadan önce kendi ürettikleri yeni salgılarını katarlar. Açık hücrelerde nem buharlaştıktan bir süre sonra ancak, tatlı sıvı bala dönüşebilmektedir. Arılar, güzel kokulu kovanlarında kraliçe arının egemenliği altında yaşamaktadır. Kraliçe arı, “nedimelerinin” elde ettiği ve salt kendisine ait olan baldan yiyerek, bir günde kendi ağırlığınca yumurta yumurtlar.

Kraliçe arının tüm yaşamında yumurtladığı yumurtaların sayısı bir milyonun üstündedir. Her arının kovanda kendine göre bir işi vardır. Kimileri mum yapar, kimileri balı depolar, kimileri de ana kraliçeye bakar. Kovanın girişinde nöbet tutan arıların görevleri ise, ikiye ayrılır. Bir bölümü, kovanın girişini korur;

Kraliçe arı, “nedimelerinin” elde ettiği ve salt kendisine ait olan baldan yiyerek, bir günde kendi ağırlığınca yumurta yumurtlar.

bir bölümü de kanatlarını çıkararak, kovanın içine temiz hava girmesini sağlar. Her arı, iki hafta süreyle, vücudundaki salgı bezlerinin bir tür buyruğunu yerine getirmektedir. Bu sürenin sonunda kovandan çıkarak çiçeklerle dolu dünyaya kanatlarını çıkarır. Arıların kulakları yoktur. Çevrede büyük bir vızıltı sesi oluşturmalarına karşın, kendi seslerini bile duyamazlar. Arıların bir başka özelliği ise, gözleri açık uyumalıdır. Başlarının ön bölümünde, iki

Bal toplama işinde birçok aletin yapabileceği işi arı, salt bacaklarıyla yapar.

kışın hem karınlarını doyurur, hem de ısınırlar. Arıların ısınmak için bir de dansları vardır. İki yana sallanıp, öne ve arkaya doğru adım atarlar. Bu biçimde sürekli hareket ederek, balı ısı enerjisine dönüştürürler, vücut ısılarını artırırılar. En soğuk havalarda bile bir kovanın iç sıcak-

sopaya benzeyen antenleriyle koku alırlar. Ayakları iğne keskinliğinde pençelidir ve yapışkan tabanlıdır. Ayrıca, tat alma organı dilleriyle birlikte çalışmaktadır. Bal toplama işinde birçok aletin yapabileceği işi arı, salt bacaklarıyla yapar.

Güneşli günleri bal toplamakla geçiren balarılarını, topladıkları balla

lığı, 18 derecenin altına düşmez.

Kış aylarında göç etmek ya da kış uykusuna yatmak gereği duymaksızın, soğuk kış aylarının koşullarına uygun yöntemler geliştiren tek canlı varlık, bal arıdır.

Onun yaşam gizemi, bir bakıma, ürettiği balın oluşum gizeminde saklıdır. •

DUVAR YAZILARI

- *İnsan sevdiği denizin fırtınalarını da göğüsler
- *Çocuklarınıza zengin olmayı değil mutlu olmayı öğretin. Böylece hayatları boyunca sahip oldukları şeylerin fiyatını değil değerini bilirler.
- *O kadar da güçlü değilmişiz; zamana yenilmişiz.
- *Biz bu dünyaya başkalarını mutlu etmeye geldik. Başkaları niye geldi onu hiç bilmiyorum.

TÜRKİYE'NİN SERİ ÜRETİLEN İLK OTOMOBİLİ ANADOL

Yazan: BÜLENT KOCAOĞLU

Artık trafikte çok sık göremediğimiz, ancak, özellikle yaşı 35'i geçen pek çok kimsenin anılarında yer alan bir otomobil.

Bu yazımda, sizlere Anadol'un tekniğinden bahsetmiyeceğim. Bu bilgileri zaten internet arama motorlarında rahatlıkla bulabilirsiniz. Anadol'un toplumsal yönünden bahsedeceğim.

Sene 1960'lar... Türkiye sanayileşme süreci başlamış. Başarısız sonuçlanan hepinizce malum "Devrim otomobili" denemesi, toplumu ve yönetenlerin umutsuzluğuna sebep olsa da, bu

kısa sürede aşıldı. Yürekli, girişken Türk sanayici ve mühendisleri "Anadol" ile yeni bir sayfa açtılar. Şimdi, siz bakmayın sokaklarımıza bile sığmayan otomobil bolluğuna ve çeşidine, o yıllarda caddelerde az sayıda, çoğunlukla devasa Amerikan arabaları, arada Avrupa arabaları vardı. Çoğunluğu resmi kullanımlı araçlardı. Diğer araçlar da toplumun elit kesiminin kullanımındaydı. Otomobile sahip olmak,

orta sınıf için bile bir hayaldi. Bir sokağa, otomobil girdiğinde, istisnasız bütün çocuklar, oyunlarını bırakıp, otomobilin peşinden koşmaya başlarlardı. İşte bu şartlarda, bir otomobil doğdu. Küçük, mütevazı, daha az benzin yakan, ismi gibi öz olan bir otomobil “Anadol”...

Satış fiyatını bile devletin belirlediği bir otomobil olarak, elbette

Anadol, Türk insanı tarafından çok sevildi. Orta sınıf, otomobille tanıştı.

eksiklikleri olacaktı. Çünkü, dünya ekonomik bunalımdan yeni çıkmaya başlamış, Türkiye özellikle döviz sıkıntısı yaşamakta olan, genç bir cumhuriyetti. “İnekler bile kemirdi” iftirasına uğrayan bu güzel araba, Türk insanı tarafından çok sevildi. Orta sınıf, otomobille tanıştı. Anadol üretim ve satış aşamalarında binlerce ailenin geçimi demekti. Kamyonetler, ekmek, tüp, gaz, su, meyve ve sebze taşıdı. Ekonomik canlılık ve hareket sağladı.

Ben, 60 yaşındayım ve halen Anadol’uma büyük bir zevkle ve gururla biniyorum. Bana, “neden Anadol” diyenlere, şu cevabı veriyorum; çünkü Anadol:

- Benim ilk sürüş eğitimi aldığım aracı,
- Eşime evlenme teklifi yaptığım aracı,
- Düğün arabam o oldu,

● Köy öğretmenliği döneminde, köyümün öğrenci arabası, ambulansı, dolmuşu oldu,

● Çocuklarımı o büyüttü, hastalandıklarında hastaneye o yetiştirdi,

● Beni hiç yolda bırakmadı,

● Arızalanacağını önceden haber verdi. Aman oğlum derdim, maaş almaya az kaldı biraz sabret,

sabretti durmadı, beni maaş gününe yetiştirdi,

● Kapımda yıllarca durdu, kaptortası çürümedi,

● Boyası hiç solmadı,

● Yedek parçası ucuzdu, çocuklarımın nafakasını kesmedi,

● Türk’ün malıydı. Okulda “yerli malı” haftasında öğrencilerime gururla gösterirdim,

● Kızımın üniversite kaydına o götürdü bizi,

● Oğlumun asker ocağına onunla

teslim ettim,

- 42 yaşında ama, bazı parçalarını zor bulsam da bıkmadan halen bana hizmet veriyor,

- Satmayı düşünür müyüm, **asla!** O benim ilk ve son göz ağrım. Çocuğuma bırakabileceğim en güzel miras.

Eminim ki, bu satırları okuyan bir çok değerli okur, “Benim de... Benim de...” diye iç geçirmiştir.

Anadol’a emeği geçmiş, en tepedeki yöneticisinden işçisine şükranlarımı, sunuyorum, Yaşayanlara sağlıklı bir ömür, aramızdan ayrılanlara rahmet diliyorum...

Konuya, Anadolu’un vasiyeti ile nokta koymak istiyorum. Lütfen, bu vasiyeti birkaç kez okuyunuz, okutunuz. Bu vasiyet her şeyi anlatıyor.

Anadol'un Vasiyeti

Ben bir Anadolu’um. Evet, evet o, 1 Ocak 1967 tarihinde doğan, otomobil sektörünün “Ulusal Kahramanı.” Ben ve arkadaşlarım, Türkiye’nin ithal otomobillerin işgali altında olduğu yıllarda imkânsız sanılanı başararak, Türk mühendislerinin ve işçilerinin emekleriyle halkımızın hizmetine sunulduk. Siz bakmayın şimdi bizim trafikte horlanıp yaşlılığımızla ilgi çektüğimize. Biz ilk çıktığımızda Amerikalıların kendileri gibi cüsseli otomobillerinin yanında kibarlığımız ve seriliğimizle ilgi çekerdik. En önemlisi biz adımız gibi Anadolu’yu dolayısıyla Türk insanını temsil eder ve ona

hizmet ederdik. Bizim kazandığımız paralar doğrudan Türkiye’nin kasasına giderdi. Türk insanına harcanırdı. Siz şimdiki lüks otomobillerin başarısına aldanmayın, bizim yaşlılığımızdan ve kırsılığımızdan dolayı yabancılardan almak zorunda kaldığımız, hayırsız üvey evlatlardır.

Bugün tam 50 yaşındayım. Tam 50 yıl. Yani insan yaşına uyarlıysak, 140 yaşındayım. Artık eskisi gibi çabuk kalkamıyor, sağ şeritte yol çalışması olmadan sol şeride geçemiyorum. Belki de bu yüzden alay konusu oluyorum. Ancak ben bu duruma yaşadığım ülkenin trafiğini izlemek için katlanıyorum.

Üretimimize başladığından bu yana trafikte gururla dolaşan bizler, bugün yabancı otomobillerin arasında dışlanmışlığı ve yalnızlığı yaşıyoruz. Bizim görmek istediğimiz tablo; Türkiye’nin kendi tasarladığı, kendi işçileriyle ürettiği, Türkçe bir isimle adlandırıldığı, kalitesiyle ve “Made in Turkey” damgasıyla tüm

dünyaya pazarladığı otomobillerin sokaklarımızı, caddelerimizi ve reklam panolarını doldurmasıdır. Şimdi bazı kişiler bana bazı yabancı firmaların otomobillerinin ülkemizde üretildiğini öne sürerek karşı çıkabilirler. Ancak sözü geçen araçlar ülkemizde üretilmesine rağmen yabancı bir isimle dünya pazarına sunulmaktadır. Bizim yıllar önce sağladığımız başarının yanında, bu bir başarı değildir. En önemlisi gurur duyulacak bir olay hiç değildir.

Yaşlanınca yavaş gitmek zorunda kaldığımdan, çevreyi daha iyi gözlemleme fırsatı buldum ve gördüğüm bazı değişikliklerden endişe duymaya başladım. Gördüklerim karşısında kendimi Amerika’da dolaşıyormuşum gibi hissettim. Köşe başlarındaki çorbacı dükkanları, yerlerini hamburger dükkanlarına bırakmış. Önceden yoğurtçulardan alınan yoğurtlar, büyük ve hatta yabancı şirketlerin eline geçmiş. Ayranın yerini kola almış. Çok az miktarda tüketilen ayranın üretimini de, o sözü geçen büyük şirketler almış bizim mahalle yoğurtçularımızın elinden.

Bize ait olan her şey kötü olarak tanıtılmış insanlarımıza. Bu zihniyetin hâlâ değişmediğini görüyorum büyük bir üzüntüyle. Gençler gözlerini Edirnekapı’ya dikmişler, AB üyeliğini en çok bunun için istiyorlar. Bizim sanatçılarımızın kısıtlı imkânlarla yapmayı başardıkları filmler mantıksız bulunuyor da, Matrix gibi saçmalıklar gişe

rekorları kırıyor. Şehirlerimizdeki mağazalar yabancı isimlerle daha çok kazandıklarını iddia ettikleri için kırk yıllık alışveriş mağazalarını, “shopping center”lara, “avm”-lere dönüştürmüşler. Televizyonlardaki programlar, yabancı ülkelerin programlarını Türkçe’ye çevirerek taklit etmekten öteye gitmiyor. Önceden radyolarımızda çalınan Türk müzikleri yerlerini, yabancı müziklere bırakmış. Önceden siyasetle yakından ilgilenen gençlerimiz bugün, bazı devlet adamlarının isimlerini bile bilemeyecek seviyeye indirilmiş.

Gençler; ben ve arkadaşlarım gençliğimde dev yabancı şirketlerin işgali altında olan ülkemizde, üretimden aldığımız güçle, otomotiv sektöründeki yabancılarla mücadele ettik. Avrupa Birliği’ne üye olmak istiyorsunuz ama, Avrupa Birliği’ne girerken yanınızda götüreceğiniz size ait olan ve sizin çalışmalarınızla ürettiğiniz bir şeyler olmalı. Avrupa Birliği’nin giriş kartı patent belgesidir. Sokaklara baktığınızda size ait olan ürünlerin çoğunlukta olmasıdır.

Ben kocamış bir Anadol olarak yabancı araçları gördükçe, trafiğe çıkmaya utanıyorum. Bu utançtan beni sizin kurtaracağınıza inanıyorum. Yeni bir otomobil üreteceğiniz güne kadar, çok zorlansam da trafikte kalmaya devam edeceğim. Dilerim; bu yollarda, bu yaşta yürümeye çalışan bana, son nefesimi vermeden bir torun yetiştirir ve soyumuzu sürdürürsünüz. •

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

P İki yanına açtığı kollarıyla denizi kucaklayan kent: Polignano a Mare

Koyu mavi denizden açık mavi gökyüzüne doğru dimdik yükselen falezlerin üzerine kurulmuş “Polignano a Mare” kenti adına yakışır şekilde denizi kucaklar gibi...İtalya'nın Puglia bölgesinin güneyinde, Adriyatik Denizi kıyısındaki kentin tarihi M.Ö.4.yüzyılda kurulan Neapolis kentine uzanıyor.

Bu güzel kenti güneybirlik ziya-

ret etmek üzere Bari'den bindiğim trenden inince istasyondan denize doğru yürüyorum. 18.yüzyıla kadar kentin tek giriş kapısı olan Arco Marchesale kapısından geçerek tarihi merkeze giriyorum. Dar sokaklar, eski binalar, balkonlu evler, kiliseler ve meydanlardan oluşan bu bölgeyi gezerken zaman zaman karşıma çıkan teraslar muhteşem deniz

ve kıyı manzaraları sunuyor. Ara sokaklarda yürüyorum, minik avlulu evler, kayalıkların üzerine oyulmuş gibi yapılan binalar görüyorum. Bazı evlerin önündeki iri saksılarda

neredeşye ağaç büyüklüğüne ulaşan yeşil yapraklı bitkilerin nasıl bu kadar büyüyebildiğine şaşırıyorum.

Denize nazır kayaların üzerinde evler, mağaralar, içinde bir otel ve restoranın olduğu Grotta Palazzese gibi eşsiz oluşumlar var. Kentin kıyı şeridi irili ufaklı koylar, mağara ve oyuklarla dolu, deniz ve rüzgar kıyıyı bir heykel yaparcasına şekillendirmiş sanki.

Piazza Vittorio Emanuele II meydanında tepesinde saat olan tarihi binadaki kafede oturup kahve içerek dinleniyorum. S. Maria Assunta Kilisesi'nden çıkanlar meydanı geçip ara sokaklara girerek gözden kayboluyorlar. Kentin tarihi bölümünden çıkıp deniz kenarına doğru devam edip Lama Monachile Köprüsü'ne geliyorum. Roma İmparatorluğu döneminde Roma ile Brindisi limanını birleştiren

yol üzerinde yer alan tarihi köprü kalıntılarının yanına inşa edilen bu köprüden geçiyorum. Köprünün deniz tarafındaki Monachile Lama koyu 15.yüzyılda Venediklilerin ticaret yaptıkları eski bir liman iken şimdi pırl pırl denizi ve etrafını çevreleyen sarp kayalıklar ile kentin en çok turist çeken plajı haline gelmiş. 2010 yılında burada yapılan Red Bull Denize Atlama Yarışı'nda kent yaklaşık 45.000 kişiyi konuk etmiş.

Köprünün diğer tarafındaki kayalıklara yürüyüp oradan bu masmavi koyun ve karşıdaki tarihi kentin manzarasını izlemek çok keyifli, bu yüzden kayalıkların üzeri fotoğraf çeken, oturan, güneşlenen insanlarla dolu. Polignano a Mare'de biraz daha vaktiniz varsa adını burada doğan sanatçı Pino Pascali'den alan Modern Sanat Müzesi'ni gezebilir, kentin 2 km dışındaki Abbey San Vito'yu da ziyaret ederek buraya göç eden Bizanslı keşişlerin mekanı iken şimdi Marquis La Greca'ya ait olan ve Pazar günleri kilise hizmeti veren yapıyı görebilirsiniz.

Polignano a Mare'nin önemli simgelerinden biri de Domenico Modugno. Franco Migliacci ile birlikte yazdığı şarkı ile 1958 yılı San Remo Müzik Festivali'nde birinci olup, Grammy Ödülü kazanmış. Amerika

Yıllar önce Volare (Uçmak) adıyla bilinen şarkısıyla ünlenen sanatçı Domenico Modugno, Polignano a Mare'nin önemli simgelerinden biri.

müzik listelerinin başına yerleşen şarkı tüm dünyada tahmini 30

milyon satınca Dean Martin gibi pek çok farklı sanatçı tarafından da seslendirilmiş. Orjinal adı "Nel Blu Dipinto Blu" (Mavi boyalı mavi) olan bu şarkı tüm dünyada nakaratında tekrar eden "Volare" (Uçmak) adıyla biliniyor. Domenico Modugno bu kentte doğduğu için, burada yaşayanlar

onunla gurur duyuyor, kentin tarihi bölümünün karşısındaki kayalıklara giden merdivenlerin başında bronz bir heykeli var. Domenico Modugno

kollarını iki yana açmış, yüzünü doğduğu kente dönmüş, gülümsüyor.

Heykelin ardındaki denizin masmavi rengine bakıp rüzgarı tenimde hissederken “Volare” şarkısının sözlerinin bu kente ne kadar yakıştığını düşünüyorum.

Sanırım böyle bir rüya bir daha geri gelmeyecek

Ellerimi ve yüzümü mavi ile boyadım

Ve sonra birden rüzgar beni kaçırdı

Ve sonsuz bir gökyüzünde uçmaya başladım.

Uçmak, oo

Şarkı söylemek, oooo

Mavide, boyanmış mavide

Yukarıda olduğuma mutluyum

Ve uçuyorum, mutlulukla uçuyorum

Güneşten daha yükseğe ve daha da yükseğe

Uzakta aşağıda, dünya yavaşça kaybolurken

Tatlı bir müzik yalnızca benim için çalıyor... •

izlensentokerbd@gmail.com

LÜTFEN YARDIM EDİN!

Yoksul görünüşlü bir adam hayırseverliğiyle tanınan bir kadının kapısını çalar. Adam kapı açıldığında yanındaki aileyi göstererek, “Lütfen hanımefendi,” der “zor durumdaki bu zavallı aileye yardım edebilir misiniz? Babaları işini kaybettiler ve anneleri çalışamayacak derece hasta. Çocuklar perişan. Birileri kiralarnı ödeyemezse, hepsi sokakta kalacak.” dedi.

“Çok kötü bir durum!” diye üzülerek söylendi hayırsever kadın.

“Sizin kim olduğunuzu sorabilir miyim?”.

“Onların ev sahibiyim”.

Alzheimer

Yazan: Uzm. Psk. SEDEM DEMİR

Alzheimer hastalığı davranış, hafıza ve düşünme akışında problemlere sebep olan bir bunama çeşididir. Alzheimer ve bunamanın ortak yönlerinin olmasıyla birlikte bu ikisi aslında birbirinden farklıdır.

Düşünme becerisinde düşüş, unutkanlık ve iletişim becerilerinde azalma, bunama ve Alzheimer'ın ortak semptomlarına örnek olarak verilebilir. Ancak Alzheimer semptomları bunamadan farklı olarak

şöyle sıralanabilir: duygusuzluk, depresyon, yeni yapılmış konuşmaları ve yaşanmış olayları unutma, yargı bozukluğu, bireyin diğer insanlara göre kendini değerlendirememesi, kafa karışıklığı, davranış değişimleri, ve hastalığın ilerleyen evrelerinde konuşmada, yutkunmada, yürümede zorlanma.

Alzheimer bir hastalık iken bunama bir sendromdur. Sendrom, bir grup semptomun bir araya gelmesiyle oluşur ama belli bir tanısı yoktur. Bunama, unutkanlığa yol açan ve bireyin sebep-sonuç ilişkisi kurma becerilerini etkileyen bir sendromdur. Öte yandan Alzheimer yaşla beraber ilerleyen bilişsel bece-

rileri etkileyen ve unutkanlığa sebep olan bir hastalıktır. Alzheimer'ın henüz sebebi bilinmemektedir ve

şantının akışını bozan bir hastalıktır. Alzheimer, yaşlanmayla oluşan doğal bir süreç değildir. İlk semptomlar genelde 60'lı

yaşların ortalarında görülmeye başlanır. Ancak beyindeki değişimler unutkanlık ve diğer bilişsel semptomların ortaya çıkmasından 10 sene önce başlar. Asıl hasar hipokampusta meydana gelir. Hipokampus yeni anıların oluşumunda önemli bir role sahiptir. Buradaki fonksiyonların görevlerinin yerine getirememesi sonucunda yeni anılar oluşamaz. Bu da unutkanlık olarak adlandırılabilir çünkü

Kadınların Alzheimer'a yakalanma riski erkeklere oranla çok daha yüksektir

günümüzde bir tedavisi bulunmamaktadır. Ancak yapılan araştırmalar göstermiştir ki Alzheimer'a kadınların erkeklere oranla yakalanma riski çok daha yüksektir. Ayrıca 65 yaşından sonra Alzheimer olma riski her 5 yılda iki kat artmaktadır.

Alzheimer'ın semptomları ilk başta fark edilmeyecek kadar az ama zamanla semptomları zamanla şiddetlenen, ilerleyen ve günlük ya-

daha biraz önce yemek yediğini hatırlamayan biri tekrar yemek yemek isteyebilir. Fakat tek değişim hipokampusta gerçekleşmez, hastalığın ileri safhaları tüm beyne yayılmıştır ve beyin dokusunda önemli derecede küçülme gözlemlenir.

Alzheimer'ın üç aşaması bulunmaktadır. Bunların ilkinde semptomların gözlemlenemediğinden bahsetmiştik. İkinci aşamada

Yazarımızı Tanıyalım: Lise eğitimini Başkent Üniversitesi Ayşeabla Koleji'nde tamamlayan Uzm. Psk. Sedem Demir, Bilkent Üniversitesi'nin İdari İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü'nden mezun oldu. Hacettepe, Atatürk ve Bilkent Üniversiteleri Eğitim ve Araştırma Hastanelerinin Psikiyatri Bölümlerinde deneyim kazanan yazarımız yüksek lisansını Hollanda Maastricht Üniversitesi Psikoloji ve Nörobilim Fakültesi'nde tamamladı. Uzmanlık alanı "çocuklar" olan ve yüksek lisans

tezini Lüksemburg ve Belçika'da "iki dilli çocukların mekansal yetileri" üzerine veren Sedem Demir'in yurtiçi ve yurtdışındaki üniversiteler tarafından verilen başarı ödülleri ve sertifikaları bulunuyor.

hafif bilişsel beceri kayıpları başlar. Bunlar, yaşlılarında farklı olarak hatırlama ve düşünce akışındaki bozukluklar olarak örneklendirilebilir. Üçüncü aşamasında ise bunama başlar. Yani bilinen basit günlük işleri yapmada güçlük, kafa karışıklığı ve unutkanlık gözlemlenir.

Alzheimer tedavisi için tek bir ilaç yoktur. Ama davranışlarda meydana gelen değişimleri azaltmak için antipsikotik ilaçlar; unutkanlık için kolinesteraz inhibitörleri; beyin fonksiyonlarını güçlendirmek için hindistan cevizi yağı veya balık yağı gibi alternatifler; depresyon için antidepressanlar ve uykuyu düzenlemek için çeşitli ilaçlar verilmektedir. Tümör, ilaçlar, metabolik rahatsızlıklar ve kan şekeri düşüklüğü gibi sebeplerden ortaya çıkan bunama tedavi edilebilir. Örneğin, Parkinson hastalığı yüzünden ortaya çıkan bunama Alzheimer tedavisinde de kullanılan kolinesteraz inhibitörleri ile tedavi edilebilir, ancak bir çok durumda bunama tersine çevrilemez bir sendromdur.

Psikologlar böyle bir durumdan şüphelendiğinde genelde saat çizme testini kullanırlar. Ancak burada altını çizmek gerekir ki hiçbir psikolojik test tanı amaçlı yapılmaz, testler ancak tanı koymaya yardımcı olmak için yapılır. Hastadan onu on geçeyi gösteren bir saat çizmesi istenir.

Peki Alzheimer başlamadan engellenebilir mi? Bunun üzerine birçok araştırma yapılmıştır ancak cevabı halen tam olarak bilinme-

mektedir. Bu hastalığa yakalanma riskinin ve yakalandıktan sonra ise semptomların derecesinin bazı yöntemlerle az da olsa azaltılabileceği gözlemlenmiştir. Üniversite düzeyinde eğitim almanın yakalanma riskini azalttığı önemli düzeyde düşürdüğü görülmüştür.

Bunun yanında düzenli koordinasyon egzersizleri, sosyal aktivitelere daha fazla dahil olma (örneğin, gönüllülük, komşularla buluşmak, her hafta yapılan arkadaş ziyaretleri, hatta telefonda konuşmak ve e-posta yollamak), şekerin azaltılıp zeytinyağı yemeklerin çoğaltıldığı sağlıklı bir diyet, bellek egzersizleri (ikinci dil öğrenmek, yeni bir müzik aleti çalmayı öğrenmek, “isim şehir hayvan” gibi oyunlar, bilmeceler, kitap okumak, gazete okumak, yeni yolları kullanmak), düzenli uyku, sigarayı bırakmak, stresi azaltmak ve kolesterolünüzü sağlıklı düzeyde tutmak gibi yöntemlerle bu hastalığa yakalanma riskinin azaltılabileceği, yakalandıktan sonra ise semptomların derecesinin az da olsa azaltılabildiği gözlemlenmiştir. •

sedemdemirbd@gmail.com

Kaynaklar

- Smith M., Robinson L. & Segal J. (2007). Preventing Alzheimer's Disease. What You Can do to Reduce Your Risk of Alzheimer's Disease. Collaboration with Harvard Health Publications.
- Baumgart, M. Snyder, H. M., Carrillo, M. C., Fazio, S., Kim, H., Johns, H. (2015) Alzheimer's & Dementia: The Journal of the Alzheimer's Association. 718-726.
- Alzheimer's Association and Centers for Disease Control and Prevention. Alzheimer's Association. (2013).
- Solomon, A., Mangialasche, F., Edo, R. (2015). Journal of Internal Medicine. Vol. 275(3): 229-250.

“**Zaman** her şeyin tartıldığı en doğru terazidir. Sonuç kimiler için adaletli olmasa da...”

Bu roman, yalnız savaşçıların hikayesidir... Zaferleri gibi yenilgileri, yaşamları gibi ölümleri de yalnız olanların hikayesi... Tek başına... Yiğitçe... Darağacına çıkılırken bile gölgelerinden başka eşlikçileri olmayanların, bir duvarın önüne dizildiklerinde üzerlerine çevrilen tüfeklerin namlularından başka kimsenin onları görmediği, doğru ya da yanlış, ben böyle öğrendim, böyle yaşadım, ölümüm de böyle olmalı, dalları gökyüzünü kucaklayan ulu bir ağaç gibi, başı dik, onurlu ve tek başına diyenlerin hikayesi...

“Tarih kaybedilen savaşların kahramanlık öyküleri, destanlarıyla dolu. Ben kaybedilmiş bir savaşın adı mezar taşına kazılı kahramanı olmak istemiyorum. Kazanılan bir savaşın, savaş meydanında kurda kuşa yem olmuş isimsiz bir neferi olmak benim rüyam. Kahraman olarak anılmasam bile... Onu benim bilmem yeterli... Ödülüm bu olmalı benim...”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Herhangi bir alanda, nasıl daha verimli egzersiz yapabiliriz?

Çeviri: SABRİYE AŞIR

Dans etmek, bir müzik aletini çalmak ya da spor yapmak gibi herhangi bir fiziksel beceride iyi hale gelebilmek, egzersiz yapmayı gerektirir.

Egzersiz yapmak, o alanda daha da gelişebilmemiz amacıyla yaptığımız tekrarlardır ve o çalışmayı gittikçe daha kolay, daha hızlı ve daha özgüvenli bir biçimde yapabilmemizi sağlar.

Birçok sporcu ve sanatçının, başarılarını kas hafızalarına bağlamalarına karşın, aslında kaslarımızın hafızaları yoktur.

Peki egzersiz yapmıyoruz, bizim o konuda daha iyi hale gelebilmemiz için beynimizi nasıl etkiliyor?

Beynimizde, gri madde ve beyaz madde olarak adlandırılan iki tür sinirsel doku vardır. Gri madde, beynimizde bilgiyi işler, sinyalleri ve duysal uyarıcıları sinir hücrelerine yönlendirir. Beyaz madde, büyük oranda yağ dokusu ve sinir liflerinden oluşur.

Vücudumuzun hareket etmesi için, bilginin gri maddeden aşağıya omuriliğe ve akson adı verilen sinir lifi zincirinden geçerek kaslarımıza ulaşması gerekir. Peki, egzersizler ya da tekrarlar yapmamız, beynimizin iç işleyişini nasıl etkiler?

Beyaz maddedeki aksonlar, miyelin adı verilen yağlı bir madde ile çevrelenmiştir. Ve egzersiz yapmak,

bu miyelin tabakası ya da kılıfında değişime neden olur.

Miyelin, elektrik kablolarındaki yalıtıma benzer. Ve beynin işlediği elektriksel sinyallerdeki enerji

kaybını önleyerek, bu sinyallerin sinirsel yollarda daha etkin bir biçimde hareket edebilmelerini sağlar. Fareler üzerinde yapılan bazı yeni çalışmalar, fiziksel hareketlerin tekrar edilmesinin, aksonları yalıtan bu miyelin tabakası katmanlarını artırdığını göstermektedir. Ve daha fazla katman, akson zincirlerinin çevresindeki yalıtımın artması, beynimizden kaslarımıza doğru bir “süper otoyol” oluşmasını sağlar.

Birçok sporcu ve sanatçının, başarılarını kas hafızalarına bağlamalarına karşın, aslında kaslarımızın hafızaları yoktur. Bu sporcu ve sanatçıların, sinirsel yollar sayesinde-

de daha hızlı ve verimli olmalarını sağlayan şey, bu sinirsel yolların miyelinizasyonudur.

Bir alanda beceri kazanmak için kaç saat, kaç gün ve hatta kaç yıl egzersiz yapılması gerektiğini ölçmeyi öngören pek çok teori vardır. Bu anlamda, henüz elimizde ne kadar egzersiz yapmamız gerektiğini net bir biçimde ortaya koyan bir sihirli zaman ölçütü yok. Ayrıca biliyoruz ki, bir alanda uzmanlaşmak yalnızca egzersiz yaptığımız saat miktarıyla da ilgili değil.

Çünkü yapılan egzersizin niteliği ve verimliliği de son derece önemlidir.

Etkili ve verimli egzersiz, kişinin zayıf olduğu noktalara ya da hedeflerine yönelik, istikrarlı ve yoğun bir biçimde odaklanarak yapılan çalışmadır. Peki, eğer anahtar noktamız verimli egzersizse, egzersiz yaptığımız süreden nasıl en iyi sonucu elde edebiliriz?

Görevinize odaklanın ve bilgisayar, televizyon, cep telefonu gibi cihazlarınızı kapatarak, olası dikkat dağıtıcıları en aza indirgeyin. Araştırma-

tırmacıların, ders yapan 260 öğrenciyi gözlemledikleri bir çalışmada, çocukların ortalama olarak yalnızca altı dakika görevlerine odaklanabildikleri kaydedildi. Dizüstü bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve özellikle

Dizüstü bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve özellikle Facebook, dikkat dağıtıcıların en önde gelenleriydi.

Facebook, dikkat dağıtıcıların en önde gelenleriydi.

Yavaşça başlayın. Doğru ya da yanlış tekrarlar yapabilirsiniz. Ama koordinasyon ancak bu tekrarlar sayesinde sağlanabilir. Yapacağınız

Molalar vererek sık sık tekrarlar yapmak, üst düzey sanatçıların en yaygın alışkanlıklarından dır.

nitelikli tekrarların hızını aşama aşama artırırsanız, aynı zamanda bu tekrarları doğru bir biçimde becerebilme olasılığınızı da artırırsınız. Molalar vererek sık sık tekrarlar yapmak, üst düzey sanatçıların en

Egzersiz yaparken beyninizde canlı ayrıntılar olsun. Yani hayal kurun.

yaygın alışkanlıklarındandır. Araştırmalar, pek çok önemli sporcu, müzisyen ve dansçının haftada 50-60 saatlerini, mesleksi kabiliyetlerini artırmak için egzersiz yapmaya ayırdığını göstermektedir. Çoğu, verimli egzersiz için kendilerine belirledikleri bu haftalık süreyi, gün içinde de birden fazla tekrar süresi olarak ayırarak kullanmaktadır.

Ve son olarak, egzersiz yaparken beyninizde canlı ayrıntılar olsun. Yani hayal kurun. Biraz şaşırıcı gelebilir ama yürütülen bir dizi çalışma, egzersiz yaparken hayal kurmanın, yapılan egzersizlerin ve-

canlandırmaları istendi. İki haftalık deney süreci sonunda oyuncular teste tabi tutulduklarında, her iki gruptaki orta seviyedeki ve ileri seviyedeki oyuncuların da neredeyse aynı ölçüde gelişme gösterdikleri görüldü.

Bilim insanları beynimizin sırlarını ortaya çıkarmayı sürdürdüğçe, hiç kuşku yok ki verimli egzersiz anlayışımız da gelişecek. Ve verimli egzersiz yapmak, kişisel sınırlarımızı zorlamanın, yeni doruklara ulaşmanın ve potansiyelimizi ortaya çıkararak bunu en üst düzeye taşımanın en iyi yoludur. •

Annie Bosler - Don Greene

ANNEN BENİ NEDEN SEVMİYOR?

Genç kız endişeyle nişanlısına sordu

“Annen beni neden sevmiyor?”

Genç adam nişanlısını “Seninle ilgisi yok, üzülme” diyerek rahatlamaya çalıştı. “Daha önce tanıştırdığım kız arkadaşlarımdan hiç birini beğenmedi. Bir zamanlar onun gibi biriyle çıktım ve bu da hiç işe yaramadı.”

Genç kız “Ne oldu?” diye sordu.

“Bu kez babam dayanamadı”.

Endişeli İnsanlarda Empati Duygusu Daha Yüksek

çoğu zaman bir rahatsızlık olarak bakılır. Ancak, ya endişeden sıkıntı çeken insanlar sadece kendilerinde ve dünyada var olan ızdıraba daha fazla bağlantılı iseler?

Bir kaç yıl önce yapılan bir araştırma bu sonuca ulaştı. Endişeli insanlar etrafındakilerin duygularını hissetme ve yorumlama artan yeteneğine sahipler. Sonuçlar, yüksek seviyede sosyal olarak endişeli bireylerin yükselmiş bilişsel empati eğilimleri ve duygusal zihinsel özelliklerinde yüksek doğruluk ile eşsiz sosyal-bilişsel yetenekler gösterebildikleri hipotezini destekliyor.

Tıp alanında endişeli olmaya

Son zamanlardaki araştırmalar endişe sıkıntısı çeken insanların sözlü zekâyı ölçmek için tasarlanan testlerde yüksek skor aldıklarını gösterdi.

New York SUNY Downstate Tıp Merkezi'nde yapılan başka bir araştırma, aşırı endişeli insanların, fazla endişeli olmayanlardan daha yüksek IQ'ya sahip olduklarını gösterdi. Bu nedenle, endişe seviyesi ve zekâ

seviyesi arasında pozitif bir ilişki var.

Dr. Jeremy Coplan çalışması hakkında şöyle diyor: **“Aşırı kaygı genel olarak negatif bir özellik, yüksek zekâ pozitif bir özellik olarak görülür. Ama kaygı, türlerimizin tehlikeli durumlardan kaçınmasında neden olabilir.”**

Dr. Jeremy Coplan

ve ayrıca bu tehlikelere diğer katılımcılardan daha hızlı tepki verdiklerini gösterdi.

Bu sonuçların bir olasılığı, endişeli insanların özverili olmaları. Hayvan dünyasında tehditleri belirleyen ve

teпки verenler hayatta kalma şansı en yüksek olanlardır.

Endişenin bir rahatsızlık olmak yerine, evrimsel bir avantaj olduğu sonucuna varabilir miyiz? •

Çeviri: Saffet Güler <http://thespiritscience.net/2015/12/22/studies-show-anxious-people-have-increased-empathy-and-psychic-ability/>

Avrupa Psikoloji dergisinde yayınlanan başka bir araştırma, endişeden sıkıntı çeken insanların tehlikeyi daha çabuk belirlediklerini

Başarı İstenmediği Yere Gelmez

Yenildiğinizi düşünüyorsanız, yenilmişsinizdir.

Cesur olmadığınızı düşünüyorsanız, korkaktasınızdır.

Kazanmak istiyor fakat kazanamayacağınızı düşünüyorsanız, kesinlikle kazanamazsınız demektir.

Kaybedeceğinizi düşünüyorsanız, çoktan kaybetmişsinizdir.

Dışarıdaki dünyaya çıktığınızda anlayacaksınız ki başarı, ancak onu istediğiniz takdirde gelecektir.

Herşey insanın kafasında biter. Alt edildiğinizi düşünüyorsanız, alt edilmişsinizdir.

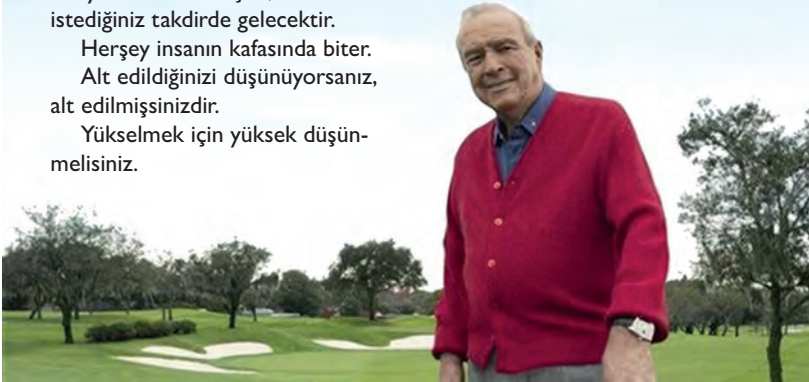
Yükselmek için yüksek düşünmelisiniz.

Bir ödülü kazanmadan önce kendinizden emin olmalısınız.

Yaşam savaşını kazanan her zaman, en güçlü ya da en hızlı olan değildir.

Er ya da geç kazanan kişi, kazanacağını önceden düşünebilen kişidir. •

Arnold Palmer,
Profesyonel Golfçü

Sıradışı
Güzellik:

Sophia Loren

Dünyanın gelmiş geçmiş en güzel kadınlarından biri olarak bilinen Sophia Loren, henüz 19 yaşındayken Cinecittà¹'da başıboş dolaşırken ünlü yönetmen De Sica ile karşılaşmasa, belki de bugünleri asla göremeyecekti. Güzeli bir kadın olarak yaşayacak, torun sahibi olacak ve haberimiz olmadan da ölüp gidecekti.

Kendi sözleriyle Sophia Loren, “20 Eylül 1934 günü Roma’da, Santa Margherita Kliniği’nin nikahsız anneler bölümünde cılız ve

çirkince bir bebek olarak” doğdu. (Sophia Loren, *Dün, Bugün, Yarın, Bütün Hayatım*, Çev: Eren Yücesan Cendey, *Kırmızı Kedi* yayınları, 1. Basım, s. 17)

Çeyizinin “bilgelik ve yoksulluk” olduğunu söyleyen Loren, her doğuran kadın gibi çocuğunu değiştireceklerinden korkan annesinin koluna bilezik takılmasında ısrarcı olduğunu sonradan öğrenmiş.

Yoksul bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geliyor Loren, babasının ise hiçbir işi kabul etmeyen “küstah” biri olduğunu belirtiyor. Anneçik ise yumuşak ve müşfik.

Sophia Loren güzellik yarışmasında

Ama babaya karşı sözünü geçiremiyor. Böyle koşullarda ise yoksulluk tam anlamıyla vuruyor aileyi. Loren ise bunu ancak yıllar sonra, Cinecitta’da dolaşırken ansızın hatırlayıveriyor.

1951 yılının Eylül ayında, bir akşam Oppio Tepesi’nde, Collesium’a bakan bir açık hava lokantasında güzellik yarışması yapılıyordu. Hafif bir meltem vardı havada ama yaz henüz Roma’yı terk etmemişti.

Sophia, yakın kız arkadaşlarından biriyle birlikte yarışmaya katılmaya karar veriyor. Daha öne katıldığı bir yarışmada ikinci seçildiği için, umutları henüz taze. Gerçi bir önceki yarışmayı kazanan Gina Lollobrigida’da oradadır ve en büyük rakibidir Sophia Loren’in, ama yine de umutludur. Giyinir, kuşanır ve yarışmaya katılır. Giysiler çok yakışmıştır aslında, ama yetmez. Jüri bu kez Sophia’nın sıradışı ve göze batan güzelliği karşısında çekimser kalır ve şu kararı verir:

“Fazla uzun boylu, fazla sıska, yani orantsız...”

Yine de tamamen görmezden gelemezler ve başka bir dalda, uyduruk bir isimle de olsa bir ödül de Sophia’ya verirler. Çok değil, bir yıl sonra yine aynı yerde bu kez yarışmaya katılmadan, sahnenin önündeki minik bir masada oturur. Garson yanına gelir ve “Neden yarışmaya katılmıyorsunuz?” diye sorar.

Loren şaşırır ve garsona da hafif yollu çıkışır. “Ne istiyor bu,” diye düşünür. “Bu akşam böyle bir şeye kalkışmam söz konusu bile olamaz, hiç havamda değilim.”

Arkadaşlarının tüm ısrarlarına rağmen katılmamakta diretirken birden ikinci bir davet gelir yarışmaya

katılması için, kırılmayacak bir davet! Carlo Ponti'den...

Carlo Ponti o sıralarda 40 yaşına basmak üzere- dir. Yani Sophia Loren'den tam 22 yaş büyüktür. Ama büyük bir yapımcı olduğu için, Sophia Loren onun dikkatini çekmiş olmaktan dolayı mutludur.

O Carlo Ponti ki Gina Lollobrigida'ı, Sylvia Koscina'yi ve Lucia Bose'yi sinema dünyasına kazandıran isimdir.

Daha sonra Sophia'nın oturduğu "minik masaya" gelir Carlo Ponti ve "Parkta biraz yürüyüş yapalım mı?"

diye sorar. "Bu mevsimde büyüklü bir mekândır bu bahçe, gül bahçesi derler buraya ve inanılmaz güzel kokular yayılır."

Reddetmeyi düşünen Loren, nasıl olduysa bir anda birlikte yürümeyi kabul eder ve o zaman Ponti'nin profesyonelliği hakkında önemli bilgi edinir. Carlo Ponti tüm gece boyunca, dolaştıkları süre içinde hem kendini hem de çektiği filmleri anlatır Sophia'ya. Bunu yapmasındaki en önemli amaç ise, Loren'i bir şekilde sinema dünya-

Carlo Ponti

O Carlo Ponti ki Gina Lollobrigida, Sylvia Koscina ve Lucia Bose'yi sinema dünyasına kazandıran isimdir.

sına çekmektir. O sıralarda Carlo Ponti yapımcılığın zirvesindedir ve De Sica, Lattuada, Rosselini, Visconti gibi İtalyan sinemasının en önde gelen yönetmenleriyle çalışmaktadır. Ama Sophia Loren için bu isimler o anda hiçbir şey ifade etmemektedir.

Ertesi gün büyük bir heyecanla Carlo Ponti'nin verdiği adrese koşar, ama vardığında yıkılır, zira Ponti'nin verdiği adres bir jandarma karakoludur. "Benimle alay etti," diye düşünür Sophia Loren ve öfkeyle, "Nasıl da inandım ona," diye

söylenir durur. Ama Carlo Ponti'nin verdiği adres doğrudur. Genç bir jandarma Loren'e yardım eder ve "Ponti-De Laurentis Yapım Şirketi"nin kapısını gösterir. Aynı binada konuşlanmışlardır.

Carlo Ponti ile ilk buluşmasında aklında kalan en önemli ayrıntı ise yapımcının "Sophia, ne dersin... Yani... Şu profilini... Yani biraz yumuşatsak derim... Çünkü..."

Sophia büyük bir kızgınlıkla çıkışır: "Carlo, bana sinema filmlerinde oynamam için burnumu kestirmem gerektiğini söylüyorsan,

Carlo Ponti ve Sophia Loren

“Hayatım bir mayın tarlasıydı ve ben adım adım, her bir basamakla, her bir filmle, her bir yemekle, hep olmayı hayal ettiğim kişiye yaklaşıyordum.”

hemen şimi Pozzouoli'ye döneyim, çünkü kesinlikle böyle bir niyetim yok.” (age., s.55)

Buraya kadar olanlar Sophia Loren'in Carlo Ponti ile tanışması ve kaderinin ondan sonra değişmesi ile ilgili. Bir sayfa içinde Sophia Loren'i anlatmak elbette mümkün değil. O nedenle, daha sonra Dolce Vita başta olmak üzere, Marcello

Mastroianni ile olan arkadaşlığı, Carlo Ponti ile olan evliliği ve daha bir çok şey bu sayfalarda yer alacaktır.

Carlo Ponti ile ilişkileri düzeldikçe, aralarında sıkı bir dostluk oluşur, ama buna “aşk” demek o anda mümkün değildir. Carlo Ponti'nin yaşça çok büyük olması ve daha da önemlisi evli ve çoluk çocuk sahibi olması Sophia Loren'i tereddütte bırakmaktadır. Oysa Carlo Ponti çoktan

kararını vermiştir.

Şöyle yazıyor kitabında Loren: “Hayatım bir mayın tarlasıydı ve ben adım adım, her bir basamakla, her bir filmle, her bir yemekle, hep olmayı hayal ettiğim kişiye yaklaşıyordum.”

Eh, daha bitmedi dememin bir anlamı var mı?

Sophia Loren, Marlon Brando, Al Pacino, Robert Duvall, Clint Eastwood, Eli Walach, Sharon Stone, Elisabeth Taylor, Richard Burton ve diğerleri bu sayfalarda yer alacak. Biyografiler daha çok bu insanlar üzerinde yoğunlaşacak. Bilim damlaları ise bambaşka bir eksende sürecek. •

Cinecitta: İtalya Roma'da bulunan büyük bir sinema stüdyosu.

Hatalar, dolu bir hayat için ödediğimiz bedeldir.

Sophia Loren

HAZİRAN AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(b) Tarih yanılığı	6-(d) Göz bağıklık	11-(a) Bitki varlığı
2-(b) Tüzük	7-(b) Duyar	12-(a) Kesin uyarı
3-(b) Köktendinci	8-(d) Serbestlik	13-(c) Fırsat, kelepir
4-(c) Takım tekeli	9-(a) Nitelikli	14-(d) Varış yeri
5-(d) Tavsiye	10-(c) Çardak	15-(d) Temel

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(c) Mike Tyson
 2-(a) 4
 3-(b) 452 gr
 4-(c) Ural-Altay
 5-(d) Uruguay
 6-(c) Karacaoğlan
 7-(c) Piri Reis
 8-(c) Birleşik Arap Emirlikleri
 9-(a) Sabahattin Ali
 10-(b) Ordu-Giresun
 11-(d) Elvis Presley
 12-(a) Amerika

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Selim Kahveci ve Zeynep Özer, İstanbul

Ekin Yılmaz ve Okyanus Fert, Alanya

Defne Rüya Sır, Kocaeli

Soner Tan Koldaş, İstanbul

Talya Karatepe, Trabzon

Uzay İmge Öztürk, İstanbul

Zeynep Yaren Avcı,
İstanbul

Emirhan Kerim Yılmaz,
Düzce

Oya İbiş, Tokat

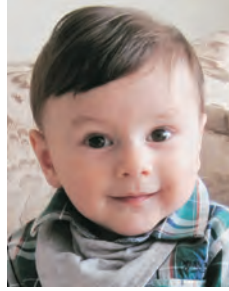
Nehir Başpınar, Alanya

Miray Yılmaz, İstanbul

Aras Kırıktaş, Ankara

Ekrem Türk, Trabzon

Beyza Özkurt, Ankara

Neva Şirvan, Ankara

Kağan Mumcu, Trabzon

Demir Demirel, İstanbul

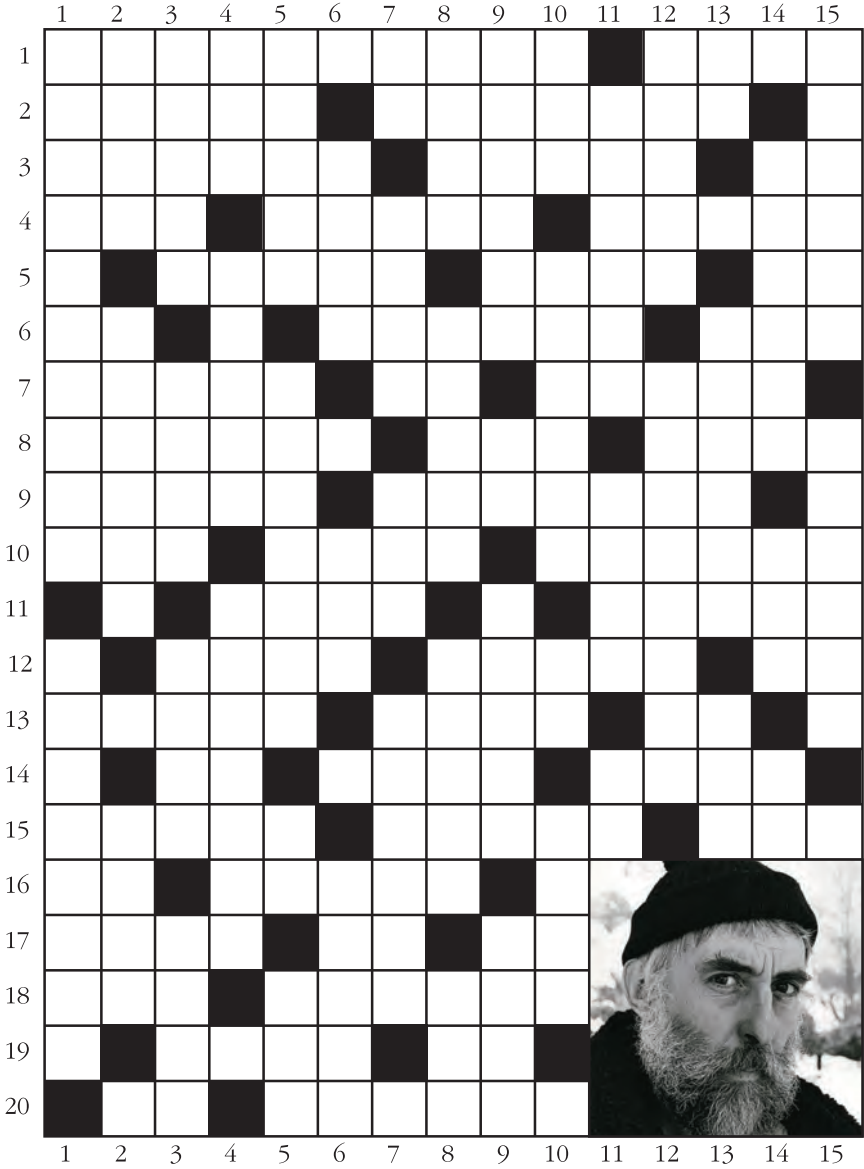
Nisa Akgün, Ankara

Cansu Erdoğan, Uşak

Barlas Serbes, Kırklareli

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Fotografda görölen 1986 yılında yitirdiğimiz heykeltıraşımız.- Ankara'nın bir semti. 2-Çayıra başı boş olarak saliverilen hayvan.- Bir müzisyenin tek başına bir çalgı eşliğinde verdiği konser. 3-Matkap başı.- Yüz güzelliği.- Kiloamperin kısa yazılışı. 4-Büyük kardeş, ağabey.- Kullanıştan kaldırma.- Bitkin, yorgun. 5-Orta Asya'da Tacikistan- Çin sınırında bulunan bir yayla.- Karadeniz'de bir iç deniz.- Rutenyumun simgesi. 6-Litrenin kısa yazılışı.- Çok çabuk ve olmayacak şeylerden korkan.- Tanrıtanımaz. 7-İstanbul'un tarihi bir semti.- Bir nota.- Bir şeyin yere dayanan bölümü veya bir şeyin üzerine oturtulduğu nesne, ayaklık. 8-Sayı çubuğu.- Bir mastar eki.- Anavatani Endonezya olan parlak tüylü bir papağan türü. 9-Bitkin bir duruma gelme veya getirme. Zift, katran. 10-Karışık renkli.- Gülgillerden, orta boylu bir ağaç.- Sinemalarda gündüz gösterimine verilen ad. 11-Bir çiftçi gereci.- Bolluk, bereket, cömertlik. 12-Öteki, diğer.- Yufka inceliğinde açılmış uzun sade pide.- Samaryumun simgesi. 13-Balikesir'e bağlı turistik bir ilçe.- Asalak olarak yaşayan zararlı bir böcek.- Küçük mağara. 14-Çek Cumhuriyeti'nin ölkö kodu.- Fal.- Buyruk, komut. 15-Ankara il sınırları içinde bir göl.- Lifleri dokumacılıktta kullanılan bir bitki.- Kötölük, fenalık. 16-Eski Mısır'da güneş tanrısı.- Ayakkabının alt bölümü. 17-Kabe'nin Hac zamanı dışında ziyaret edilmesi.- Yabani hayvan yakalama işi.- İşaret. 18-İyi dilek, şaşma ve sevinç bildirmede kullanılan bir söz.- Rumların kutsal saydıkları kaynak veya pınar. 19-Parıldayan, ışık saçan ay.- Vilayet. 20-Zamanın bölünemeyecek kadar kısa parçası .- Türk musikisinde bir makam.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-'
..... Süreلسan' (1912-1998 yılları arasında yaşamış olan Türk Müziđi Bestekarımız).- Karagöz oyunundaki kambur cüce tiplerinin adı. 2-Din işlerini devlet işlerine karıştırmayan.- Üzerinde tanıtıcı, belirtici bir yazı bulunan, tahta veya sac levha.- Delik ve yırtığı uygun bir parça ile onarma. 3-Sözü birine veya birilerine yönelme.- şehzadelerin özel eğitmenleri.- Bazı hastalıklarda yüzde, ellerde, ayaklarda görölen iltihapsiz řiř.-'..... O'Neal (ABD'li önlü artist). 4-Fakat, lakin.- İlgö.- şişmanlık hastalığı. 5-Lale devrinde yaşamış önlü divan şairi.- İnsanın ağzında oluşan salgı.- Radiumun bir simgesi.- Fasıla. 6-Destansı niteliği olan edebi eser olan.- Mevcut olan, evrende veya dűřüncede yer alan.- Ekilmemiř toprak. 7-Müstahkem yer.- Yasaklanmış olan bir balık avlama türü.- Futbolda defans mevkiinde oynayan oyuncu.- Edirne'de Hidrellez zamanı yapılan şenliklere verilen ad. 8-Ticaret eşyası.- Akıllı, zeki.- Karda yürürken batmamak için ayağa takılan düzenek. Süs eşyası. 9-Parazit.- Steven Spielberg'in 1982 yapımı bir filmi.- İpucu, delil.- Yazım. 10- Mısır'a hayat veren nehir.- Akdeniz ölkelerinde yetişen, çiçekleri beyaz veya pembe renkli, zehirli bir ağaççık.- Bir bağlaç.- Adlar, isimler. 11-Baskı ve yazıda kullanılan, değişik boyutlarda kesilmiş kâğit.- Anlam, meal.- Hayvanlara veya eşyaya vurulan damga. 12-Kumař, deri veya kâğit süslemede kullanılan bir yöntem.- Haberleřme. 13-Kırmızı.- Yunan mitolojisine göre Afrodit'in aşık olduğu ölümlü.- Mimaride duvar içinde bırakılan oyuk. 14-Motorun devingen parçalarını koruyucu gövde.-Kur'anda bir sure.- Bir nota. 15-Uyarlama.- Beddua.

filizoskaybd@gmail.com

Satranç

Mustafa Yıldız

NAHCIVAN

3 -11 Mayıs tarihlerinde düzenlenen Nahcivan 2017 Açık Satranç Turnuvası'nı IM Valery Grinev kazandı. Mert Erdoğan 11. oldu.

Orkhan Abdulov - Mahammad Muradli, 9. Tur

(D1) Yandaki konumda beyaz, **45.Fc4!** oynadı, siyahı veziriyle şah çekmeye yönlendirdi. Tahtada adım atacak kare bulamadığından hiçbir işe yaramayan kenardaki atı yüzünden zaten yarışta geri kalan siyah, bu yönlendirmenin ardındaki planın ayırına varamamış olmalı ki büyük bir iştahla **45...Vd2+?** oynadı. **2.Şh3 Vd1??** Siyah, kendi şahını güvende sanıyor oysa rakip bütün ağır silahlarıyla saldırıda: **3.Fxf7!** (D2) Bir hançer gibi böğre dayandı, can aldı bu fil. **3...Kxf7** Asıl şimdi büyük silah devrede, beyaz vezir kendini yok edip siyah şahı mat ağına sokuyor: **4.Vh8+!!** Siyah gördü, şahının öldüğünü ve terk etti oyunu. 1-0 [4... Şxh8 5.Ke8+ Kf8 6.Kxf8+ ve mat. (3...Şxf7 4.Ve6+#)]

(D1)

(D2)

Eltaj Safarlı - Valery Grinev, Tur

(D1) **37.Fb2?!** Birçok dirençli olanak (37.Vf2, 37.Ve1, 37.Af6 vd.) varken açık c dikeyinde rakibe oyun fırsatı veren bu hamle GM Safarlı'dan beklenen düzeyde değildi en azından. **37...h5** Siyah korkuyor, şahına sokulan taşları kovuyor. **38.Af6 Vc6!** Bu kaçış aynı zamanda bir karşısalıdır. **39.Kc1 Kxc1**

(D1)

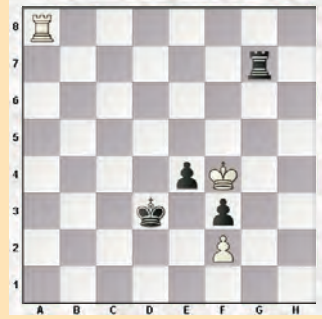

(D2)

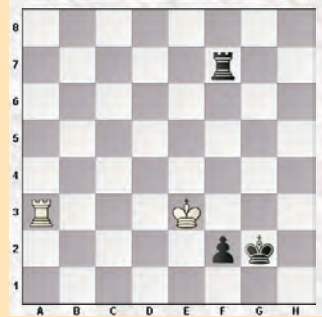
40.Fxc1 Kc8 Düşenlerin yerine yeni kuvvet geliyor. **41.Fb2 Vc2 42.Vxc2 Kxc2** Beyaz fil kısıtılmış. **43.Kb3 d3!** (D2) Savunmanın yetersizliğini ortaya çıkaran piyon yürüyüşünün vezire yükselmeye sonuçlanmasının önüne geçilemiyor, beyaz terk ediyor. 0-1 (44.Kxb7 d2! 45.Kd7 Kc1+ 46.Fxc1 dxc1V+ her şey yetersiz.)

Hanım Balajeyeva – Mert Erdoğan, 6. Tur

(D1) Oyunun 62. hamlesi sıra siyahta. **62...Şe2** (62...e3 ilginç ama 63.Ka3+ Şe2 64.Kxe3 Şxf2 65.Kxf3 Şg2 yine berabere.) **63.Ka2+** [63.Şxe4? Şxf2 64.Ka2+ Şg3 65.Ka3 Ke7+ 66.Şf5 Şg2 67.Şf4 Kf7+ 68.Şe2 f2 siyah kazanırdı. (D2)] **63...Şf1 64.Şxe4 Şg2 65.Şe3 Ke7+ 66.Şf4! Ke2 67.Ka3 Kb2 68.Kc3 Kb4+** (68...Kxf2 de kazandırmıyor: 69. Şg4 Şh2 70.Kxf3 =) **69.Şe3 Ka4 70.Kb3 Ka2 71.Şf4 Kxf2 72.Şg4! Kf1 73.Ka3 f2 74.Kg3+ Şh2 75.Kh3+ Şg2 76.Kg3+** Beraberlik. 1/2 1/2 Erdoğan, turnuvayı yenilgi almadan bitirdi.

(D1)

(D2)

Misrattin İskenderov – Vladimir Burmakın, 4. Tur

Beyaz şah kanadındaki baskısını fil fedası ile tamamlıyor. **34.Fxg5!** Siyah terk etti. Fil alınamıyor: (34.fxg5 35.f6 Axf6 36.Axf6+ Şg7 37.Vxg5 Şh8 38.Vh4+ Şg7 39.Ah7 ve vezir düşer. 39....Vg8 40.Vf6+#) 1-0.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Tarih Herodotos

Say
Yayıncıları

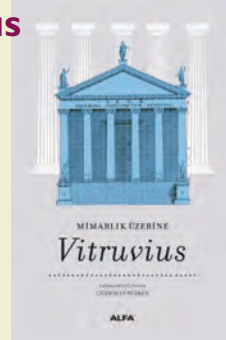
2500 yıl önce doğan Bodrum'lu Herodot'un dayısını öldürten tiran kalanları sürgün etti. "Tarihin Babası": "Babaların oğullarını değil, oğulların babalarını toprağa vermesini" istedi: "Evet Özgürlük bir defalığına değil her zaman çok önemlidir... Tiran yönetimindeki vatandaşlar pek istekli olmazlar. Çünkü bir efendi için çalışırlar. Ama Özgür oldukları zaman kendilerine ait olan şeyi savunduklarından dolayı daha büyük bir istekle çalışırlar." Düşüncesini İnan Sarayında Demokrasi Tartışması'nda da yansıttı. "Tek bir kişinin iktidara geçmesi hem güzel değildir, hem de bizi mutluluğa kavuşturmaz... Hiç kimseye hesap vermeden istediğini yapma hakkına sahip olan bir adamın orta yolu bulması imkansızdır... bu gücü kime verirseniz kendinden geçer. Bir

insanın kendini beğenmesi kadar tehlikeli bir şey yoktur. Bu durum insanı her türlü felakete götürür. İnsanların başına gelen felaketler ya kendini beğenmekten ya da kıskançlıktan doğar. Ama siz şimdi bir tiranın her şeyi vardır, bu nedenle hiç bir şeyi kıskanmaz diyebilirsiniz. Fakat tiranlık kıskançlıkla iç içe geçmiş bir şeydir. Bir tiran iyileri ve halkın yararına olacak şeyleri kıskanır. Sadece kötülerin yararına olan şeyleri sever. İftira da bir tiranın en çok sevdiği şeylerdendir. Öte yandan bir tirana saygı gösterirseniz, sizden daha fazlasını bekler. Yine istediğini yaparsınız bu kez size "dalkavuk" der. En kötüsü de şudur: Tiranlar geleneklere saygı göstermezler.

Mimarlık Üzerine Vitruvius

Alfa
Yayıncılık

Mimarinin ilkelerine ve eğitimine evrensel yaklaşımından dolayı günümüz klasik Batı mimarlık tarihinin antikçağdan günümüze kalan tek kitabı olan Vitruvius'un "Mimarlık Üzerine"

adlı yapıtı, Türkiye’de Latin yazınının yeniden doğuşunun yılmaz savaşçısı Çiğdem Dürrüşken’in enfes çevirisiyle yayımlandı. Bütün dünyayı derinden etkileyen Roma dönemindeki mimarlık sanatının teorisi ve pratiğiyle ilgili geniş ve toplu bilgi veren, on kitaplık bir külliyat. Mimarlık yanında mühendisliği de içerdiğinden mühendislik tarihinin de ilk ve tek kitabı. Kentler, Yunan ve Roma tapınakları, kamu binaları, hamamları, evleri, hatta bütün bu binaların dış ve iç tasarımları, duvarlarının sıvaları, kabartmaları, renk renk boyaları ve farklı desenlere sahip döşemeleri... bunlar düşünüldüğünde, bu eser hem klasik Batı arkeolojisinin hem de sanat tarihinin bu dönemle ilgili bilgi alabileceği tek kaynak. Hatta özellikle klasik arkeoloji, bugün kullandığı bilim dilinin, üslubunun ve terminolojisinin kaynağını bu esere borçludur. Bu yüzden ortaçağ, Rönesans ve günümüze kadar gelen süreçte bu bilimlerle uğraşanların, uğraştıkları konuların tarihini bilmek istediklerinde dönüp baktıkları ve bakacakları tek başucu kitabı “Mimarlık Üzerine”. Toki, müteahhit, taşeron kıskacında, betonlaşmanın, yağmanın, çirkinliğin aracı olmaktan kurtulmak isteyen mimarının, mühendisliğin, sanat tarihinin yeniden soluk alabilmesini; hapisane, hücre ve mezara dönüşen yapıların insanların yaşam alanı olmasını sağlayacak bir baş yapıtı.

Ülkelerin Durumunu Öğrenmek İçin En Doğru Yol

Tunuslu Hayrettin Paşa

Büyüyenay
Yayınları

Bütün dünyayı etkileyen modernleşme karşısında kimi göz göre göre büyük balıklara yem oldu, kimi de bu rüzgardan yararlandı. “Ruhta tamamen şarklı kalmak, garbın yalnız tekniğinden faydalanmak” tartışması içinde bunalımlı dönemin girdabına giren İslam dünyasında modernleşme hareketinin gerekliliğine inanan, halkı ve devleti ikna etmeyi, inandırmayı üstlenen aydınların başında Tunuslu Hayreddin Paşa vardı. İslam dünyasının çöküşünün nedenlerini ve alınacak önlemleri düşündü, araştırdı, fikir ve çözümler üretti. Kafkas kökenli bir köleyken götürüldüğü Tunus’un kurucusu olan Hayreddin Paşa Abdülhamid’in sadrazamı oldu. Sorunları çözmeye başladı. Makam, mevki değil Osmanlı devlet düzeninin ıslahı ve var olan bozukluklara çare bulmak istiyordu. “Padişah’a hizmet büyük bir şereftir ancak vaadin icraasını görebilmek için Nuh ömrü ve Eyyüp sabrı lazımdır. (...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: MELIKE GÜNDOĞAN, İZMİR

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

SELAHATTİN KARA

Sanatçı Selahattin Kara, 1958'de Rize'nin Çayeli'nde doğdu. 1978 yılında Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim Bölümü'nü bitirdi. 1979-1984 yılları arasında resim öğretmenliği yaptı. 1984'den sonra çalışmalarına İstanbul'daki atölyesinde devam etti. Sanatçı bugüne değin 200'ün üzerinde karma sergiye katıldı.

